

การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์
: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม

THE ADJUSTMENT OF THE ELDERLY IN NURSING HOMES
: THE ROLE OF COMMON AREAS IN PROMOTING SOCIAL INTERACTION

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2568

KMITL-2025-AR-M-003-012

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE ADJUSTMENT OF THE ELDERLY IN NURSING HOMES
: THE ROLE OF COMMON AREAS IN PROMOTING SOCIAL INTERACTION

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARCHITECTURE PROGRAM IN INTERIOR ARCHITECTURE
SCHOOL OF ARCHITECTRE, ART, AND DESIGN
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2025

KMITL-2025-AR-M-003-012

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2025

SCHOOL OF ARCHITECTRE, ART, AND DESIGN

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis	The adjustment of the elderly in nursing homes : The role of common areas in promoting social interaction
Student	Miss Supansa Moolsin
Student ID	66026040
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Year	2025
Thesis Advisor	Associate Professor Dr.Chumporn Moorapun

ABSTRACT

Thailand has become a fully aged society, leading many elderly individuals to relocate to institutional care settings. This transition poses challenges to social adjustment, particularly in adapting to new environments. This study examines the role of common areas in elderly care facilities in promoting social adjustment, social interaction, and resident satisfaction.

Common areas are defined in two dimensions: physical and activity-based and further developed into a floor plan analysis using a hierarchical justified graph. This quantitative research collected data from 95 elderly residents across three facilities: Waiwattananiwas, Chalemrajakumari Home, and Suthawas Home , using questionnaires, site observations, and staff interviews.

Findings show that while common areas positively support social adjustment, outcomes are also influenced by personal factors. Moreover, positive correlations were identified between social adjustment, social interaction, and satisfaction with common areas. The study proposes design and management strategies for common spaces that can sustainably improve quality of life for institutionalized elderly residents.

Keyword: Elders, Common Area, Social Adjustment, Social interaction, Satisfaction

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีนั้น เกิดจากความกรุณาและความร่วมมือจากหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณจากใจจริงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร มุรพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำและชี้แนะแนวทางในการดำเนินงาน ด้วยความเมตตาและความอดทนเสมอมา รวมถึงกระตุ้นให้ผู้วิจัยพัฒนาความคิดและการทำงานอย่างมีระบบในเชิงวิชาการ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิรงค์ จุฑาทุฒิกิจ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิยะรัตน์ นันทะ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำอันมีคุณค่า ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์คนชรา ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิวิวัฒน์นิवास จังหวัดสมุทรปราการ สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) จังหวัดนครปฐม และบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก ที่เอื้อเฟื้อเวลา อำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้สูงอายุทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการทำความเข้าใจบริบทและความต้องการในชีวิตจริงของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ครอบครัว เพื่อนๆ ทุกคนในรุ่น และเมฆ ผู้ที่อยู่เคียงข้างและเป็นกำลังใจอันอบอุ่นมาโดยตลอดเส้นทางของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หากปราศจากแรงสนับสนุนจากทุกท่าน งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลงได้

ผู้วิจัยขออน้อมรับความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในผลงานฉบับนี้ไว้แต่เพียงผู้เดียว และหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจด้านสถาปัตยกรรมภายในและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคต

สุพรรณษา มุลสิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญรูป.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4 คำถามในงานวิจัย.....	4
1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	7
2.1.1 พื้นที่ส่วนกลาง (Common area)	7
2.1.2 แนวคิดด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับพฤติกรรมของผู้ใช้งาน.....	10
2.1.3 แนวคิดด้านกิจกรรมกับการเข้าถึงของผู้ใช้งาน.....	12
2.1.4 การปรับตัว (Adjustment).....	13
2.1.5 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	16
2.1.6 ความพึงพอใจ (Satisfaction).....	17
2.2 ระเบียบวิธีวิจัยที่เคยถูกใช้มา.....	18
2.3 วิธีการที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	20
2.4 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	21
2.5 สรุปสิ่งที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม.....	24
2.5.1 บทบาทของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment).....	24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5.2 บทบาทของกิจกรรมทางสังคม (Social Activities)	24
2.5.3 การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment).....	25
2.5.4 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	25
2.5.5 ความพึงพอใจ (Satisfaction)	25
2.6 กรอบแห่งแนวคิดและกรอบแห่งทฤษฎี	26
2.7 กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	26
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	28
3.1 กระบวนการขั้นตอนของการวิจัย.....	28
3.2 การออกแบบวิธีวิจัย.....	28
3.3 การวางแผนการวิจัย.....	29
3.4 การสำรวจเบื้องต้น (Pilot Study)	29
3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวความคิดในการวิจัยและคำถามการวิจัย.....	49
3.6 การเปลี่ยนนิยามด้านมโนทัศน์และนิยามปฏิบัติการของตัวแปร.....	49
3.7 การศึกษาหลัก (Main Study)	54
3.7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
3.7.2 สถานที่เก็บข้อมูล.....	55
3.7.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	55
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
3.9 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล.....	59
3.9.1 เลือกกรณีศึกษาและการเก็บข้อมูลสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กรณีศึกษา เบื้องต้น.....	59
3.9.2 สำรวจ สังเกตการณ์และสัมภาษณ์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา (กรณีศึกษา 3 แห่ง)	60
3.9.3 การใช้ Justified Graph ในการวิเคราะห์พื้นที่.....	62
3.9.4 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินระดับการปรับตัวทางสังคม ความคิดเห็นต่อบทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง และความพึงพอใจกับกลุ่ม ตัวอย่าง.....	63

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	64
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	64
4.2 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับ การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	67
4.3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม (Social interaction)	71
4.4 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	74
4.5 ความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และการมีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม (Social interaction)	78
4.6 ความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	79
4.7 ความสัมพันธ์ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับ ความพึงพอใจ (Satisfaction)	80
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	82
5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	82
5.1.1 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการ ปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	83
5.1.2 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม (Social interaction)	83
5.1.3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึง พอใจ (Satisfaction)	85
5.1.4 ความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และการมี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	85
5.1.5 ความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับ ความพึงพอใจ (Satisfaction)	86

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.1.6 ความสัมพันธ์ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับ ความพึงพอใจ (Satisfaction)	86
5.2 การนำไปใช้ประโยชน์.....	86
5.2.1 ด้านการออกแบบและวางแผนพื้นที่ส่วนกลางของสถานสงเคราะห์	87
5.2.2 ด้านนโยบายและการจัดการสถานสงเคราะห์	88
5.2.3 ด้านวิชาการ	88
5.2.4 ด้านทฤษฎี	88
5.3 ข้อดีและข้อจำกัดในการวิจัย.....	93
5.3.1 ข้อดีของการวิจัย	93
5.3.2 ข้อจำกัดของการวิจัย	93
5.4 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย	93
5.5 บทสรุป	94
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	99
ภาคผนวก ก	99
ภาคผนวก ข	102
ประวัติผู้เขียน.....	106

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางขั้นตอนของพัฒนาการของ ego.....	15
2.2 ตารางเปรียบเทียบระเบียบวิธีวิจัยกับงานวิจัย.....	19
2.3 ตารางเปรียบเทียบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	21
2.4 ตารางเปรียบเทียบเครื่องมือในงานวิจัย.....	23
3.1 สรุปเครื่องมือในการวิจัยจากคำถามในการวิจัยข้อที่ 1-3	50
3.2 สรุปเครื่องมือในการวิจัยจากคำถามในการวิจัยข้อที่ 4-5	52
3.3 สรุปเครื่องมือในการวิจัยจากคำถามในการวิจัยข้อที่ 6	53
4.1 แสดงข้อมูลอายุ	64
4.2 แสดงข้อมูลเพศ ระยะเวลาการอาศัยและความถี่การใช้งานพื้นที่ส่วนกลาง	65
4.3 แสดงข้อมูลอายุของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา	66
4.4 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา	66
4.5 แสดงค่าการกระจายตัวของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	68
4.6 แสดงค่าการกระจายตัวของระดับการปรับตัวทางสังคมหลังปรับค่าข้อมูล	69
4.7 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	70
4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา และค่าสถิติทดสอบ F	70
4.9 แสดงข้อมูลค่า Eta squared ของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	71
4.10 แสดงค่าการกระจายตัวของกรณีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	72
4.11 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวกรณีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	72
4.12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกรณีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา และค่าสถิติทดสอบ F	73
4.13 แสดงข้อมูลค่า Eta squared ของกรณีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)..	73
4.14 แสดงข้อมูลผลการทดสอบความแตกต่างกรณีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ของผู้สูงอายุระหว่างสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กลุ่ม	74
4.15 แสดงค่าการกระจายตัวของระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	75
4.16 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	76

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา และค่าสถิติทดสอบ F	76
4.18 แสดงข้อมูลค่า Eta squared ของระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	77
4.19 แสดงข้อมูลผลการทดสอบความแตกต่างระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้สูงอายุ ระหว่างสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กลุ่ม	77
4.20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปรับตัวทางสังคมและ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	78
4.21 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlations) ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	78
4.22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปรับตัวทางสังคมและระดับความพึงพอใจ ...	79
4.23 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlations) ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและ ระดับความพึงพอใจ	80
4.24 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและระดับ ความพึงพอใจ	81
4.25 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlations) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมและระดับความพึงพอใจ	81

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 กราฟเส้นแสดงร้อยละของประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ไปจนถึงค่าที่ คาดการณ์ในปี พ.ศ. 2585.....	1
1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวความคิดในการวิจัยและคำถามในงานวิจัย.....	4
2.1 รูปแสดงความหมายของพื้นที่ส่วนกลาง	8
2.2 แสดงรูปแบบพื้นที่ส่วนกลาง 4 ส่วน	9
2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกายภาพในเชิงพฤติกรรม.....	10
2.4 ลักษณะการนั่งรูปแบบต่างๆ ที่แปรผันตามลักษณะการกระทำต่อกันทางสังคมและกิจกรรมที่ เกี่ยวข้อง.....	12
2.5 แนวคิดการปรับตัวของผู้สูงอายุตามกรอบทฤษฎี Roy (1999)	14
2.6 รูปแบบขบวนการปะทะสัมพันธ์ (Interaction process)	16
2.7 แสดงกรอบแห่งแนวคิดและกรอบแห่งทฤษฎีในงานวิจัย.....	26
2.8 แสดงกรอบแนวความคิดของการวิจัยและคำถามในงานวิจัย.....	26
3.1 แสดงการวางแผนการวิจัย.....	29
3.2 ภาพถ่ายมูลนิธิวิชัยวัฒนานิวาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ.....	30
3.3 ผังบริเวณมูลนิธิวิชัยวัฒนานิวาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ แสดงพื้นที่การใช้งาน.....	31
3.4 แสดงโซนที่ C1: ลานกลาง (Central Courtyard)	32
3.5 แสดงโซนที่ C2: พื้นที่เวที	33
3.6 แสดงโซนที่ C3: พื้นที่ออกกำลังกาย	33
3.7 แสดงโซนที่ C4: ระเบียงหน้าห้องพัก	34
3.8 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified Graph) แสดงถึงความลึกเชิงลำดับและความสามารถ ในการเข้าถึงของมูลนิธิวิชัยวัฒนานิวาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ.....	35
3.9 ภาพถ่ายสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) จังหวัดนครปฐม.....	36
3.10 ผังบริเวณสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) จังหวัดนครปฐม แสดงพื้นที่การใช้งาน.....	37
3.11 แสดงโซนที่ C1: พื้นที่นั่งเล่นด้านข้างอาคาร	38
3.12 แสดงโซนที่ C2: พื้นที่นั่งเล่นหน้าห้องพัก	38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
3.13 แสดงโซนที่ C3: พื้นที่กิจกรรมในร่ม	39
3.14 แสดงโซนที่ C4: ลานอเนกประสงค์	39
3.15 แสดงโซนที่ C5: ศาลาพักผ่อนในสวน	40
3.16 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified Graph) แสดงถึงความลึกเชิงลำดับและความสามารถในการเข้าถึงของสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จ.นครปฐม..	41
3.17 ภาพถ่ายบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก.....	42
3.18 ผังบริเวณบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก แสดงพื้นที่การใช้งาน	43
3.19 แสดงโซนที่ C1: พื้นที่นั่งเล่นภายนอกอาคาร	44
3.20 แสดงโซนที่ C2: พื้นที่ปลูกผักสวนครัว	44
3.21 แสดงโซนที่ C3: อาคารวาสนะศาลา	45
3.22 แสดงโซนที่ C4: พื้นที่กิจกรรมในร่ม	45
3.23 แสดงโซนที่ C5: พื้นที่รับประทานอาหารรวม	45
3.24 แสดงโซนที่ C6: พื้นที่เฉพาะกิจในอาคาร	46
3.25 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified Graph) แสดงถึงความลึกเชิงลำดับและความสามารถในการเข้าถึงของบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก.....	47
3.26 ลำดับของกิจกรรมประจำวันของสถานสงเคราะห์คนชรา 3 แห่ง	47
3.27 ตารางกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง	48
3.28 ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวความคิดของการวิจัย และ คำถามในงานวิจัย.....	49
3.29 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 1 การปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ (Social Adjustment)...	56
3.30 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางที่ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	57
3.31 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with Common Areas)	58
3.32 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	58
3.33 การสำรวจและถ่ายภาพสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง.....	60
3.34 การสเก็ตช์ผัง (sketch plans) พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง.....	61

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

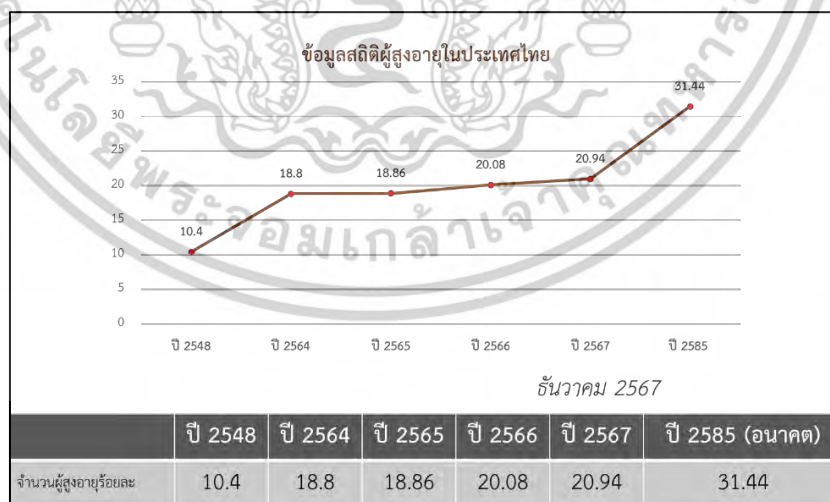
รูปที่	หน้า
3.35 ผู้วิจัยและผู้ดูแลหรือเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์คนชราที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลเชิงลึก	61
3.36 แสดงกระบวนการวิเคราะห์ทางพื้นที่โดยใช้แนวคิดจาก Space Syntax.....	62
3.37 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามทางวาจาของผู้วิจัยและผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ ส่วนกลางได้เป็นประจำ.....	63
4.1 กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม....	79
4.2 กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและระดับความพึงพอใจ	80
4.3 กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและระดับความพึงพอใจ	81
5.1 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified Graph) แสดงถึงความลึกเชิงลำดับของ สถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง.....	84
5.2 ตารางกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง	85
5.3 แนวทางการออกแบบพื้นที่ส่วนกลางที่ได้จากการวิจัยนี้ (Design Guidelines).....	87
5.4 แสดงกรอบแห่งแนวคิดและกรอบแห่งทฤษฎีในงานวิจัย	88
5.5 แสดงกรอบแห่งแนวคิดหลังเปรียบเทียบผลการวิจัย	89
5.6 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified Graph) แสดงถึงความลึกเชิงลำดับของ สถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง.....	90
5.7 รูปถ่ายศาลาในสวน ของ สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบุญรอด) จังหวัดนครปฐม	91
5.8 รูปถ่ายทางเดินเชื่อม ของ บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก	92
5.9 รูปถ่ายมุมมองจากห้องพักอาศัยไปยังพื้นที่ส่วนกลาง ของ มูลนิธิวิจัยพัฒนาวิชาวาส	92

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (complete-aged society) อย่างเต็มตัว ด้วยอัตราส่วนของประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจน ณ ปัจจุบัน (ข้อมูลเดือนธันวาคม ปี พุทธศักราช 2567) อยู่ที่ร้อยละ 20.94 ของประชากรในประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ. 2567 ; อ้างถึง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2567) (รูปที่ 1.1) ผู้สูงอายุบางกลุ่มมีความต้องการหรือความจำเป็นในการเปลี่ยนสถานที่อยู่อาศัยจากบ้านของตนเองมาสู่สถานสงเคราะห์คนชรา อันเป็นสถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย ได้รับการคุ้มครองดูแลให้มีความสุข ไม่ต้องเร่ร่อนหรือถูกทอดทิ้งให้รู้สึกหวาดหวေး (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2545) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการปรับตัวเข้าสู่สังคมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิม การย้ายเข้าสู่สถานสงเคราะห์คนชรานั้น ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตและทางสังคมของผู้สูงอายุ การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ หรือ การปรับตัวทางสังคมจากการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องคำนึงถึง เพื่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ (Fredrickson and Carstensen. 1990 ; World Health Organization. 2021)

รูปที่ 1.1 กราฟเส้นแสดงร้อยละของประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ไปจนถึงค่าที่คาดการณ์ในปี พ.ศ. 2585 ที่มา : กรมกิจการผู้สูงอายุ (ผส.)/ Department of older person (DOP)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมให้เหมาะสมตามบทบาทของตนเองในสังคม (กนกพร เรื่องเพิ่มพูนและคณะ. 2554 : 480 ; อ้างถึง Weissman et.al. 1981) พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา นั้นทำหน้าที่เป็นพื้นที่ที่สร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคม เช่น การพบปะ พูดคุย และทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุ ศรีเรือน แก้วกังวาน (2534 : 86) กล่าวว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังตลอดเวลา อาจมีปัญหาด้านการไม่ได้รับการตอบสนองทางสังคม แต่ถ้าผู้สูงอายุเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมและได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สภาพจิตใจจะดี การออกแบบพื้นที่ส่วนกลางเหล่านี้ให้เหมาะสมทั้งด้านกายภาพ (Physical space) และด้านกิจกรรม (Activity) จึงมีส่วนช่วยในการลดความโดดเดี่ยวและส่งเสริมสุขภาพทางจิตและทางสังคม (Hall. 2019 ; Tribbett. 2024 ; Zavotka and Teaford. 1997) งานวิจัยนี้สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 - 2564) ที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสนับสนุนการดูแลทั้งในครอบครัวและสถานสงเคราะห์ เช่น การส่งเสริมให้สถานสงเคราะห์เป็นศูนย์บริการด้านสุขภาพและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาาระบบดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.2553)

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงบทบาทสำคัญของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบ 2 มิติ ได้แก่ มิติเชิงกายภาพ (Physical space) และมิติเชิงกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ (Activity programming) องค์ประกอบทั้ง 2 มิตินี้ส่งผลให้เกิดการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ระหว่างผู้สูงอายุ และความพึงพอใจ (Satisfaction) ในเชิงบวก ซึ่งทำหน้าที่สะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพและกิจกรรมมีผลต่อพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบริบทของสถานสงเคราะห์คนชรา (Behrendt et al., 2023 ; Siette et.al. 2022)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความแตกต่างพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราในมิติเชิงกายภาพ (Physical space) และมิติเชิงกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ (Activity programming)

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) กับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และความพึงพอใจ (Satisfaction)

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และความพึงพอใจ (Satisfaction)

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา (Geographical Scope) คือ สถานสงเคราะห์คนชราในประเทศไทย ซึ่งมีการจัดพื้นที่ส่วนกลางให้ผู้สูงอายุใช้งาน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของผู้สูงอายุ โดยจะเลือกสถานสงเคราะห์คนชราในประเทศไทยจำนวน 3 แห่ง ได้แก่

1. มูลนิธิยุวพัฒน์ สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ
2. สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) จังหวัดนครปฐม
3. บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก

1.3.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (Sample Scope) คือ กลุ่มตัวอย่างของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง ที่มีความสามารถในการเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ส่วนกลางได้โดยไม่เป็นผู้ป่วยติดเตียง การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นลักษณะเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างแท้จริง

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา (Content Scope) คือ การศึกษานี้มุ่งเน้นวิเคราะห์มิติเชิงกายภาพ (Physical space) และมิติเชิงกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ (Activity programming) และศึกษาความสัมพันธ์ของมิติเหล่านี้กับระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) ของผู้สูงอายุและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) รวมถึงระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 คำถามงานวิจัย

1.4.1 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) อย่างไร

1.4.2 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) อย่างไร

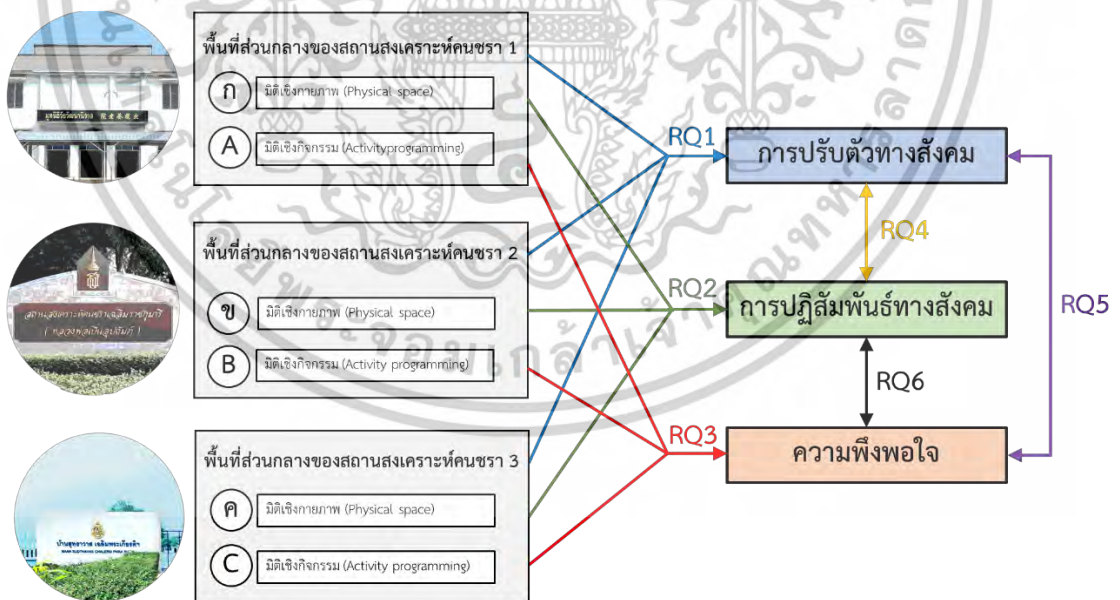
1.4.3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างไร

1.4.4 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

1.4.5 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

1.4.6 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

1.5 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

รูปที่ 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวความคิดในการวิจัยและคำถามในงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 พื้นที่ส่วนกลาง (Common Area) หมายถึง พื้นที่ในสถานสงเคราะห์คนชราที่จัดไว้เพื่อการพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุ เช่น ห้องนั่งเล่นส่วนกลาง ห้องอาหาร ลานกิจกรรมกลางแจ้ง หรือพื้นที่ที่ถูกออกแบบให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน พื้นที่ส่วนกลางนี้เป็นจุดสำคัญในการศึกษาการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้

1.6.2 มิติกายภาพ (Physical space) หมายถึง องค์ประกอบเชิงสถาปัตยกรรม ได้แก่ รูปแบบพื้นที่ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะ ที่นั่ง หรือเฟอร์นิเจอร์อื่นๆ ที่เอื้อต่อการใช้งานร่วมกัน

1.6.3 มิติกิจกรรม (Activity programming) หมายถึง การใช้งานแบบกิจวัตรประจำวันและการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ส่งเสริมการเข้าสังคม เช่น การออกกำลังกาย การพบปะพูดคุย และการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

1.6.4 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) หมายถึง กระบวนการที่ผู้สูงอายุปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิต ความคิด และพฤติกรรม เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ สังคมใหม่ และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานสงเคราะห์ รวมถึงการปรับตัวด้านอารมณ์และจิตใจในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (Weissman, 1981)

1.6.5 การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) หมายถึง การกระทำที่มีผลต่อกันและกันของคนในสังคม โดยผ่านการติดต่อสื่อสารกัน ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีคนสองคนหรือหลายคนสื่อสารและสัมพันธ์กัน (ชนิษฐา วิเศษสาร และ ดาวมณี รัศมีเจริญ, 2539)

1.6.6 ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกทางบวกหรือระดับการยอมรับของผู้สูงอายุต่อสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้งานพื้นที่ส่วนกลาง ทั้งด้านกายภาพและกิจกรรม ซึ่งสะท้อนถึงความเหมาะสม ความสะดวกสบาย และการตอบสนองต่อความต้องการทางสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ

1.6.7 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับชั้น (Justified Graph) หมายถึง เครื่องมือวิเคราะห์เชิงพื้นที่ (spatial analysis tool) ที่ใช้ในด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทฤษฎี Space Syntax เพื่อแสดงลำดับการเข้าถึงพื้นที่ภายในอาคารหรือผังเมือง โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างของพื้นที่และการเคลื่อนไหวของผู้คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทราบถึงองค์ประกอบของพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราในมิติเชิงกายภาพ (Physical space) และมิติเชิงกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ (Activity programming) ในแต่ละแห่ง

1.7.2 ทราบถึงองค์ประกอบของพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาการออกแบบพื้นที่และจัดกิจกรรมในสถานสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.7.3 ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) กับ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ที่เกิดขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งสามารถใช้ข้อมูลนี้เป็น “เครื่องมือ” ในการวางแผนปรับปรุงกิจกรรมและออกแบบพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง ในการส่งเสริมการเข้าสังคม ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา เอกสารทาง วิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
2. ระเบียบวิธีวิจัยที่เคยถูกใช้มา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ผลการวิจัยที่เคยมีการศึกษา
5. สรุป

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

งานวิจัยนี้อ้างอิงทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญซึ่งครอบคลุม 6 ด้านหลัก ได้แก่

- ด้านที่ 1 พื้นที่ส่วนกลาง (Common area)
- ด้านที่ 2 แนวคิดด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับพฤติกรรมของผู้ใช้งาน
- ด้านที่ 3 แนวคิดด้านกิจกรรมกับการเข้าสังคมของผู้สูงอายุ
- ด้านที่ 4 การปรับตัว (Adjustment)
- ด้านที่ 5 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction)
- ด้านที่ 6 ความพึงพอใจ (satisfaction)

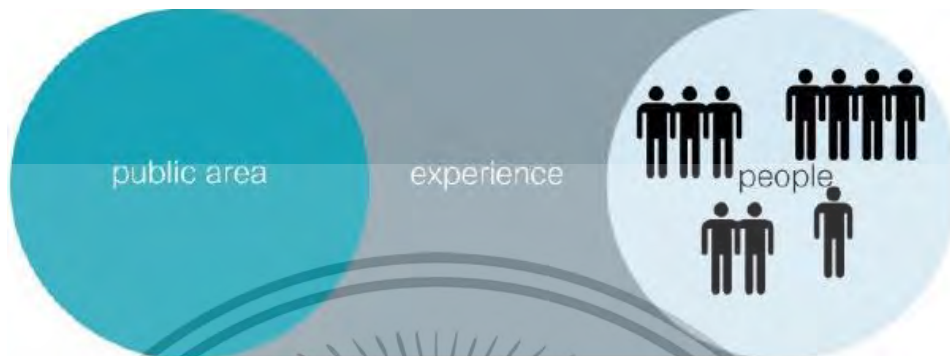
2.1.1 พื้นที่ส่วนกลาง (Common area)

สุรเชษฐ์ มังคะวงศ์ (2561) ; อ่างถึง วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ (2535 : 195-221) ได้อธิบายว่านิยามของพื้นที่ส่วนกลาง (common space) คือ พื้นที่สาธารณะสำหรับกลุ่มคน ที่รวมกลุ่มกัน ประกอบด้วยสมาชิกที่มีลักษณะแตกต่างกัน แต่มีความผูกพันระหว่างกันด้วยการ เชื่อมโยงและความคล้ายคลึงในด้านใดด้านหนึ่ง ได้แก่

- 1) สภาพภูมิศาสตร์ ที่สมาชิกประกอบด้วยกลุ่มคนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงกัน

เช่น ชุมชน หมู่บ้าน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2) คุณลักษณะ สิ่งที่ยังบอกตัวตนของแต่ละบุคคล เช่น ศาสนา ช่วงอายุ อาชีพ
- 3) ความสนใจ กลุ่มคนที่มีความชื่นชอบหรือการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่น กีฬา หนังสือ งานอดิเรก

รูปที่ 2.1 รูปแสดงความหมายของพื้นที่ส่วนกลาง

จากความหมายและหลักการของพื้นที่ส่วนกลางสามารถแยกได้ 4 ส่วน คือ

1) พื้นที่สาธารณะ

พื้นที่ที่มีขอบเขตที่กลุ่มคนมีความเข้าใจร่วมกัน ว่าจะสามารถครอบครองอาณาเขต (Territoriality) ได้ชั่วคราว โดยพื้นที่มีการครอบครองอาณาเขตส่วนบุคคล (Personal Space) ซ้อนทับกันอยู่ ซึ่งระดับของอาณาเขตส่วนบุคคลก็จะแปรเปลี่ยนไปตามระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน

2) กลุ่มคน

คนที่เข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะทำให้เกิดการครอบครองอาณาเขตส่วนบุคคล (Personal Space) ขึ้น แต่ก็เพียงแค่วัฏจักรระหว่างการใช้งานเท่านั้นกิจกรรมการใช้สอยต่างๆที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ถึงจะมีรูปแบบที่ไม่เหมือนกันแต่ก็สอดคล้องกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มคนที่เข้ามาใช้งาน แม้ว่าพื้นที่สาธารณะนั้นจะไม่ได้กำหนดรูปแบบของกิจกรรมเอาไว้อย่างชัดเจน

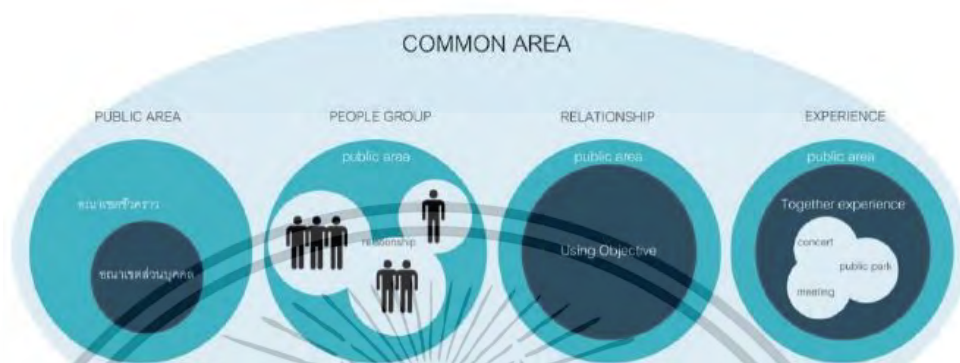
3) การสร้างความสัมพันธ์หรือสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน

พื้นที่ส่วนกลางส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในอาคารพักอาศัย มักมีวัตถุประสงค์การใช้งานที่ชัดเจนและพื้นที่เหล่านี้ก็ถือเป็นสมบัติครอบครองร่วมกัน การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนี้เองเป็นตัวกำหนดกลุ่มคนที่จะเข้าไปใช้งานและสร้างประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่ ดังนั้นพื้นที่ส่วนกลางจึงไม่ใช่พื้นที่โล่งว่างแต่เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์การใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) การเปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ร่วมกัน

จากการใช้พื้นที่ที่มีกิจกรรมสอดคล้องกันทำให้คนที่เข้ามาใช้งานในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น การใช้สวนสาธารณะ ดูแสดงดนตรี ออกกำลังกาย หรือ พักผ่อน

รูปที่ 2.2 แสดงรูปแบบพื้นที่ส่วนกลางทั้ง 4 ส่วน

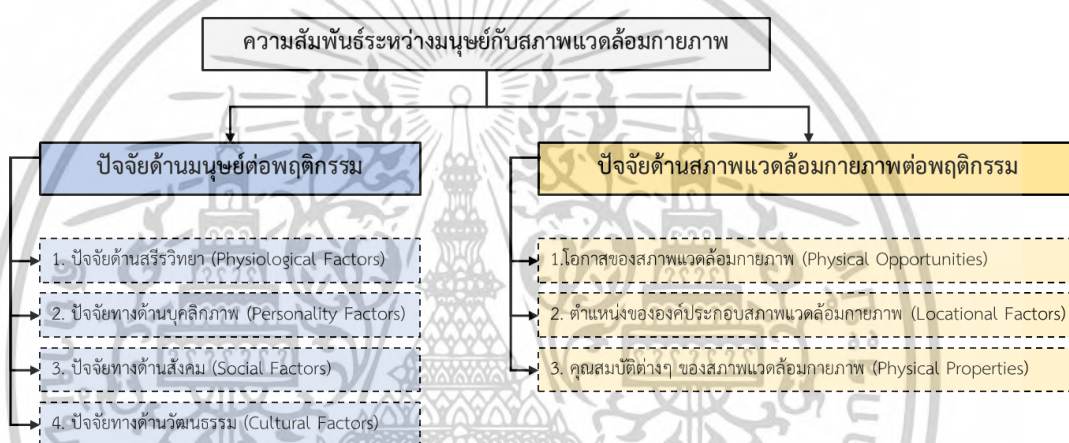
แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ส่วนกลางยังได้รับการพัฒนาในมิติสากลเพิ่มเติม โดย Ray Oldenburg (1989) เสนอแนวคิด “Third Place” ซึ่งหมายถึงพื้นที่สาธารณะที่ไม่ใช่บ้าน (First Place) และไม่ใช่ที่ทำงาน (Second Place) เช่น ร้านกาแฟ สวนสาธารณะ หรือห้องนั่งเล่นรวมที่เอื้อต่อการพบปะ พูดคุย และสร้างเครือข่ายทางสังคม แนวคิดนี้เน้นว่าพื้นที่เหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างสังคมเมืองยุคใหม่ โดยช่วยบรรเทาความโดดเดี่ยวและกระตุ้นความรู้สึกมีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ส่วนกลาง (Common Area) เป็นมากกว่าพื้นที่ว่างทางกายภาพ แต่คือกลไกสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัย ไม่ว่าจะในระดับชุมชน เมือง หรือสถานสงเคราะห์คนชรา แนวคิดจากทั้งไทยและต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ส่วนกลางควรถูกออกแบบอย่างมีเจตนาทั้งในด้านการใช้งาน บรรยากาศ และความสามารถในการเชื่อมโยงผู้คนเข้ากับกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 แนวคิดด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับพฤติกรรมของผู้ใช้งาน

วิลเลียมส์ ทรียงกูร และคณะ (2554 : 5) ได้อธิบายได้ว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกายภาพในเชิงพฤติกรรมมี 2 ทิศทาง ได้แก่ ปัจจัยด้านมนุษย์ต่อพฤติกรรมและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกายภาพต่อพฤติกรรม (รูปที่ 2.3) ซึ่งการแปรผันของพฤติกรรมนั้นถูกกำหนดโดยอิทธิพลทั้งภายในและภายนอกที่สัมพันธ์กันตามที่เป็นประสบการณ์ของบุคคล จึงได้เกิดสูตรในการศึกษาจากทฤษฎีสถานะของเลวิน (Lewin's Field Theory) นั่นคือ $B = f(E,P)$ โดย พฤติกรรม (B) ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นรับรู้ (E) กับอิทธิพลต่างๆ ของบุคคล (P)

รูปที่ 2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกายภาพในเชิงพฤติกรรม

สภาพแวดล้อมกายภาพมีคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับมนุษย์ได้ 7 ด้าน คือ

1. ด้านสภาพแวดล้อม (Ambient Environment)
2. ด้านการรู้สึก (Sensational Environment)
3. ด้านมิติ (Dimensional Environment)
4. ด้านทิศทาง (Directional Environment)
5. ด้านสัญลักษณ์ (Symbolic Environment)
6. ด้านการกระทำระหว่างสังคม (Interactive Environment)
7. ด้านการผสมผสานรวมกันทางวัฒนธรรม (Integrative Environment)

ซึ่งล้วนเป็นคุณสมบัติสำคัญที่นักออกแบบควรคำนึงถึงในการออกแบบพื้นที่และสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการใช้งานและพฤติกรรมของมนุษย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาดำเนินการเพิ่มเติม คุณสมบัติด้านที่ 6 ด้านการกระทำระหว่างกันทางสังคม (Interactive Environment) แม้ว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะไม่ใช้ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมทางสังคมโดยตรง แต่ก็สามารถส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมดังกล่าวได้ ระดับของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับปัจจัยทางสังคมของแต่ละบุคคล การออกแบบและการวางแผนสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีผลกระทบโดยตรงต่อความสัมพันธ์ทางสังคม แม้ว่าเป้าหมายหลักของงานออกแบบและการวางแผนควรให้ความสำคัญกับมิติทางสังคม แต่บ่อยครั้งกลับถูกจัดลำดับความสำคัญรองจากเป้าหมายทางกายภาพ ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่ถูกออกแบบควรตอบสนองทั้งประโยชน์ด้านการใช้สอยและการสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างสมดุล (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ. 2554 : 23)

รูปแบบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมในพื้นที่ว่างส่วนบุคคลประกอบไปด้วย 3 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดึงดูดบุคคลเข้าหากัน (sociopetal space) สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แยกบุคคลออกจากกัน (sociofugal space) สภาพแวดล้อมที่บังคับให้บุคคลเข้าหากัน (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ. 2554 : 174-175)

แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรม (Behavioral Environment Theory) อธิบายว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ แสงธรรมชาติ การระบายอากาศ และความสะดวกในการเข้าถึง สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมและการเข้าสังคมของผู้สูงอายุ (Zavotka and Teaford. 1997)

Hall (2019) ระบุว่า พื้นที่ส่วนกลางที่มีการเปิดโล่ง เชื่อมโยงมุมมองทางสายตา และสร้างความรู้สึกปลอดภัย เช่น โถงกลางหรือห้องนั่งเล่นแบบเปิด สามารถกระตุ้นให้เกิดการพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งส่งผลต่อความถี่ของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับพฤติกรรมของผู้ใช้งาน เพื่อทำความเข้าใจถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมและการเข้าสังคม ซึ่งเป็นอิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในการก่อให้เกิดกระบวนการปรับตัวทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมของงานวิจัยนี้

2.1.3 แนวคิดด้านกิจกรรมกับการเข้าสังคมของผู้ใช้งาน

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ (2554 : 176) อธิบายไว้ว่า ปัจจัยด้านการกระทำต่อกันทางสังคมและกิจกรรม (Factors: The Nature of Social Interaction and Related Activity) พบว่า บุคคลมักเลือกอยู่ในตำแหน่งที่สอดคล้องกับลักษณะของการกระทำต่อกันทางสังคมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ลักษณะของความสัมพันธ์ได้จากลักษณะการเลือกที่นึ่ง 3 แบบ คือ การกระทำที่แยกกันทำ การกระทำที่ร่วมมือกัน การกระทำที่แข่งขันกัน (รูปที่ 2.4)

รูปที่ 2.4

ลักษณะการนั่งรูปแบบต่างๆ ที่แปรผันตามลักษณะการกระทำต่อกันทางสังคมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพที่ส่งเสริมให้บุคคลมีการกระทำต่อกันกับการออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพที่ไม่ส่งเสริมให้บุคคลมีการกระทำต่อกันทางสังคมนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำต่อสังคม (Social interaction) ซึ่งกำหนดจากกิจกรรม (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ. 2554 : 183)

สุมาลี จินดาพล (2563 : 153) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมของผู้สูงอายุ โดยเป้าหมายคือการมีชีวิตที่กระฉับกระเฉง สดชื่น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. 2552) ได้เสนอการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนพฤติกรรมไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมส่วนบุคคล ควรออกแบบให้เหมาะสมกับความชอบและลักษณะเฉพาะของผู้สูงอายุ เช่น การมีพื้นที่ที่สะท้อนความสำเร็จในอดีต การใช้แสงและสีสดใสเพื่อกระตุ้นความสนใจ หรือการจัดตำแหน่งห้องนอนให้อยู่ชั้นล่างใกล้พื้นที่ส่วนกลางเพื่อให้สามารถมองเห็นกิจกรรมในบ้านและมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้มากขึ้น
2. สภาพแวดล้อมทางสังคม พื้นที่ที่ถึงสาธารณะภายในบ้าน เช่น มุมเล่นเกม มุมเครื่องดืม หรือพื้นที่สำหรับสนทนา ควรมีพื้นที่กิจกรรมที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้พบปะกับเพื่อนหรือผู้มาเยือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ แนวทางการออกแบบควรมีหลักการที่เน้นความปลอดภัย ความสะดวกในการเข้าถึง การกระตุ้นการใช้งาน และความง่ายต่อการดูแลรักษา โดยคำนึงถึงความหลากหลายของผู้สูงอายุแต่ละราย

Tribbett (2024) เสนอว่า กิจกรรมควรมีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมศิลปะ การเคลื่อนไหวเบา ๆ การพูดคุยกลุ่ม และการแสดงดนตรี ซึ่งจะช่วยกระตุ้นสมอง ลดความเครียด และเสริมสร้างความสัมพันธ์

Behrendt et al. (2023) พบว่า กิจกรรมที่มีความสม่ำเสมอและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นและเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกควบคุมตนเองและการยอมรับจากสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า การมีผู้ดูแลหรือเจ้าหน้าที่คอยส่งเสริม บันทึกรูปกิจกรรม และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรจะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจในการเข้าสังคมมากขึ้น

ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดด้านกิจกรรมกับการเข้าสังคมของผู้ใช้งาน เพื่อทำความเข้าใจถึงความสำคัญของกิจกรรมในพื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งเป็นอิทธิพลนอกจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการปรับตัวทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมของงานวิจัยนี้

2.1.4 การปรับตัว (Adjustment)

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 57) ได้อธิบายความหมายของการปรับตัว (Adjustment) คือ กระบวนการทำให้เกิดความเหมาะสม หรือการทำให้สอดคล้องและเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีความสุข

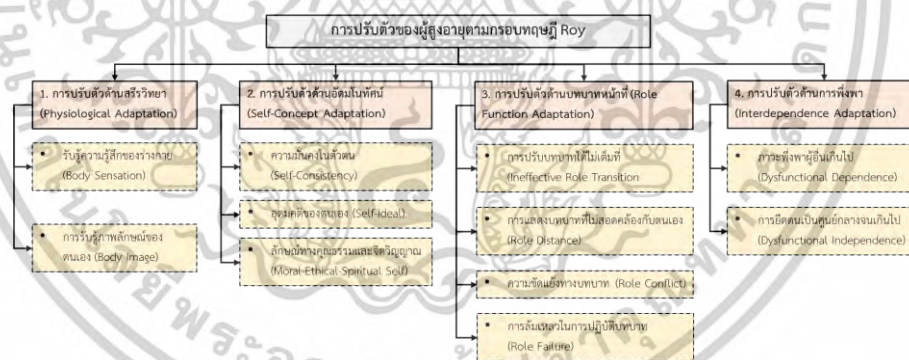
Powell (1983 :92) ได้สรุปไว้ว่าการปรับตัวเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของการรักษาความสมดุลภายใน ขณะเดียวกันก็ปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมโดยไม่ประนีประนอมจนเกินกว่าจะยอมรับได้

Tallent (1978 : 54) สรุปไว้ว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อการปรับตัวมีมากมายและส่งผลอย่างสำคัญ นอกจากนี้ เรายังต้องตระหนักถึงปัจจัยเชิงสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการปรับตัว ซึ่งหมายถึงสภาวะแวดล้อมในชีวิตที่บุคคลต้องเผชิญในช่วงเวลาต่าง ๆ ปัจจัยเหล่านี้รวมถึงอิทธิพลของสภาพครอบครัวในปัจจุบันและกลุ่มสังคมของบุคคล ตลอดจนสถานการณ์วิกฤตในชีวิตและข้อเรียกร้องที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ เช่น การสอบ การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ชีวิต และการตัดสินใจผูกพันกับแนวทางการดำเนินชีวิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม ญาณตา จ๋าทา (2564 : 14-15) สรุปไว้ว่า การปรับตัวทางสังคม คือ กระบวนการที่บุคคลต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนเอง การปรับตัวอาจเกิดขึ้นผ่านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีคิด หรือความรู้สึก เพื่อให้สามารถกลมกลืนกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ ซึ่งนำไปสู่การยอมรับจากสังคมโดยรวม หากบุคคลไม่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ อาจส่งผลให้เกิดความตึงเครียดทั้งทางอารมณ์และจิตใจ รวมถึงความรู้สึกแปลกแยกจากสังคม ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีจะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสมดุล

สุมาลี จินดาพล (2563 : 16-17) อ้างถึงแนวคิดการปรับตัวของผู้สูงอายุตามกรอบทฤษฎี Roy (1999) การปรับตัวของผู้ที่เข้าสู่วัยเกษียณและวัยสูงอายุจำเป็นต้องพิจารณาทั้งในด้านจิตใจ พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงไปควบคู่กัน เพื่อให้การดำเนินชีวิตในช่วงหลังเกษียณมีความมั่นคงและมีคุณภาพ โดย Roy (1999) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวด้านสรีรวิทยา ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพา ซึ่งการปรับตัวในมิติทั้ง 4 นี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมั่นใจในศักยภาพของตนเองและมีความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รูป 2.5)

รูปที่ 2.5 แนวคิดการปรับตัวของผู้สูงอายุตามกรอบทฤษฎี Roy (1999)

การส่งเสริมการปรับตัวสามารถทำได้โดยใช้เทคนิคสองแนวทาง ได้แก่ การกระตุ้นสิ่งเร้าเชิงบวก เช่น การมีกิจกรรมทางกาย การมีบทบาทในครอบครัวหรือชุมชน และการปลูกฝังมุมมองเชิงบวกต่อวัยชรา รวมถึงการลดผลกระทบจากสิ่งเร้าเชิงลบ เช่น การป้องกันการแยกตัวทางสังคมและการจัดการกับทัศนคติเชิงลบที่มีต่อตนเอง ทั้งนี้ การปรับตัวอย่างเหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและดำรงชีวิตในวัยปลายอย่างมีศักดิ์ศรี (สุมาลี จินดาพล. 2563 : 18-19)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน) (2551 : 143) กล่าวถึงแนวคิดพัฒนาการทางจิตสังคมของผู้สูงอายุในช่วง "Ego Integrity vs. Despair" เป็นพัฒนาการขั้นสุดท้ายของชีวิต (ตารางที่ 2.1) หากสามารถปรับตัวได้ดีและยอมรับชีวิตที่ผ่านมาได้จะนำไปสู่ความสงบทางใจ (มี Ego Integrity) ในทางตรงข้ามหากล้มเหลวจะเกิดภาวะความรู้สึกลึกลับหวัง (Despair) ดังนั้นการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมและสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมสภาวะ "Ego Integrity"

ตารางที่ 2.1 ตารางขั้นตอนของพัฒนาการของ ego

Stage	Estimated age	Ego crisis	Ego strength
1. Oral-sensory	Birth-1	Basic trust vs. mistrust	Hope
2. Muscular-anal	2-3	Autonomy vs. shame and doubt	Will
3. Locomotor-genital	4-5	Initiative vs. guilt	Purpose
4. Latency	6-12	Industry vs. inferiority	Competence
5. Adolescence	13-19	Identity vs. role confusion	Fidelity
6. Young adulthood	20-24	Intimacy vs. isolation	Love
7. Middle adulthood	25-64	Generativity vs. stagnation	Care
8. Late adulthood	65-death	Ego integrity vs. despair	Wisdom

ที่มา : ปรับจาก Erik H. Erikson โดย นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน) (2551 : 136)

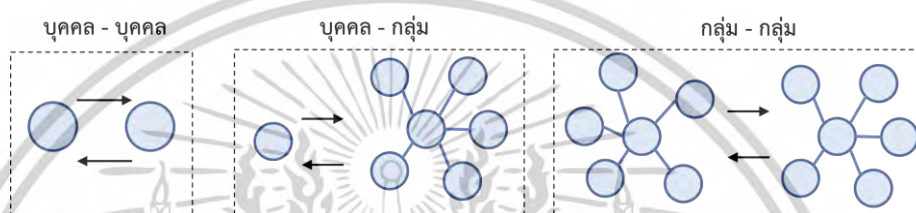
Nunes and the National Institute on Drug Abuse Clinical Trials Network (2012) ได้นำแบบประเมินตนเอง Social Adjustment Scale – Self-Report (SAS-SR) มาใช้วัดความเปลี่ยนแปลงในด้านการปรับตัวทางสังคมของผู้เข้าร่วมหลังเข้ารับการบำบัดด้วยระบบ TES ซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ทางจิตสังคมของการรักษาในคลินิกผู้ป่วยนอกอย่างเป็นรูปธรรมในการศึกษา NIDA-CTN-0044 ซึ่งเป็นการทดลองแบบสุ่มควบคุม (Randomized Controlled Trial) ที่ดำเนินการโดยเครือข่ายการทดลองทางคลินิกของสถาบันแห่งชาติว่าด้วยการใช้ยาเสพติด (National Institute on Drug Abuse Clinical Trials Network - NIDA CTN)

ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการปรับตัว เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการปรับตัวของผู้สูงอายุในบริบทของสถานสงเคราะห์ และใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากอิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางต่อสภาวะทางจิตสังคมในงานวิจัยนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.5 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction)

ชนิษฐา วิเศษสาร และ ดาวมณี รัชมีเจริญ (2539 : 11-12) อธิบายไว้ว่า ความสัมพันธ์ของคนในสังคม (Social Interaction) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านการสื่อสารทั้งทางวาจาและอวัจนภาษา ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นได้เมื่อมีการกระทำที่ส่งผลต่อกันไม่ว่าจะระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลกับกลุ่ม หรือกลุ่มกับกลุ่ม (รูปที่ 2.6) โดยแม้แต่การพูดกับตนเองหรือปฏิสัมพันธ์กับวัตถุทางสังคมก็ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ของคนในสังคม

รูปที่ 2.6 รูปแบบขบวนการปะทะสัมพันธ์ (Interaction process)

การสื่อสารแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ การสื่อสารด้วยถ้อยคำ (Verbal Communication) เช่น การพูดและการเขียน การสื่อสารที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (Non-verbal Communication) เช่น น้ำเสียง สีหน้า สายตา ท่าทาง และระยะห่างระหว่างบุคคล ซึ่งล้วนมีความหมายทางสังคมที่ผู้รับสารสามารถตีความได้ ขบวนการปะทะสัมพันธ์ หรือที่เรียกว่า Interaction Process เป็นกลไกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน และสามารถส่งผลในเชิงบวก เช่น ความร่วมมือ หรือเชิงลบ เช่น ความขัดแย้ง

Schneider (1976) ได้เสนอปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความพึงพอใจร่วมกัน (Mutuality) ซึ่งหมายถึงการเปิดใจรับฟังและให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของกันและกัน 2) ความรู้จักและไว้วางใจ (Knowledge and Trust) ที่เกิดจากการเปิดเผยตนและเข้าใจซึ่งกันและกัน 3) ปทัสถานส่วนบุคคล (Personal Norms) ที่เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม 4) การลงทุนส่วนตัว (Self-Investment) ซึ่งอธิบายตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมของ Thibaut & Kelley (1959) ว่าความสัมพันธ์จะยั่งยืนได้หากผลตอบแทนทางอารมณ์และสังคมมีค่าสูงกว่าต้นทุนที่เสียไป เช่น เวลา พลังงาน หรือความรู้สึก กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ในสังคมที่มั่นคงจำเป็นต้องเกิดจากการให้และรับอย่างสมดุล โดยมีความเข้าใจ ไว้วางใจ และพร้อมที่จะเสียสละเพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพอย่างยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Fredrickson and Carstensen (1990) อธิบายว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมช่วยเพิ่มอารมณ์เชิงบวก ลดภาวะซึมเศร้า และเพิ่มการรับรู้คุณค่าตนเอง โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มขาดปฏิสัมพันธ์เมื่อเข้าสู่สถานสงเคราะห์

Behrendt et al. (2023) ยังเน้นว่าการมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะผ่านคำทักทายหรือกิจกรรมร่วมเล็กน้อย ล้วนส่งผลต่อสุขภาพจิตและความมั่นคงทางอารมณ์ของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อทำความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากอิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางนอกจากการปรับตัวทางสังคมสังคมในงานวิจัยนี้

2.1.6 ความพึงพอใจ (Satisfaction)

Shelly, M. W. (1975) อธิบายถึงความพึงพอใจ คือ ความรู้สึก แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความสุขที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุขสามารถทำให้เกิดความสุข หรือ ความรู้สึกทางบวกอื่นๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกและความสุขที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้ เรียกว่า ระบบความพึงพอใจ

ปัจจัยด้านการสะท้อนกลับ (Feedback Factor) ถือเป็นองค์ประกอบสุดท้ายที่สำคัญในกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีหน้าที่ประเมินว่าผลลัพธ์ที่กลุ่มได้ดำเนินการไปนั้นตอบสนองต่อความต้องการของสังคม หรือ สภาพแวดล้อมหรือไม่ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การสะท้อนกลับเนื่องจากได้รับความพึงพอใจ เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มได้รับความพึงพอใจจากผู้รับบริการหรือสังคม แสดงให้เห็นว่าผลผลิตหรือบริการของกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรได้รับการสานต่อหรือขยายผลในอนาคต
- 2) การสะท้อนกลับเนื่องจากไม่ได้รับความพึงพอใจ สะท้อนถึงความไม่พึงพอใจของผู้รับบริการหรือสังคม อันแสดงให้เห็นว่าผลผลิตของกลุ่มไม่ตรงกับความต้องการ หรือขัดแย้งกับความต้องการของสังคม จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือทบทวนกระบวนการใหม่

โดยไม่ว่าจะเป็นการสะท้อนกลับในลักษณะใด ข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการนี้จะย้อนกลับไปหล่อเลี้ยงและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเปรียบได้กับวงจรที่

ขับเคลื่อนการเรียนรู้และปรับปรุงอย่างไม่สิ้นสุด (ชนิษฐา วิเศษสาธิต และ ดาวมณี รัตมีเจริญ. 2539 : 36)

Blackler et al. (2023) ได้วิเคราะห์มิติของความพึงพอใจไว้ว่า ประกอบด้วย 1) ความรู้สึกสบายและปลอดภัย 2) ความเหมาะสมของกิจกรรม 3) ความสะดวกในการเข้าถึง และ 4) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

Weissman et al. (1981) กล่าวว่าความพึงพอใจสะท้อนความสามารถในการควบคุมชีวิต และความสอดคล้องระหว่างสิ่งแวดล้อมกับความคาดหวังของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ย้ายเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ การศึกษาหลายชิ้นยังระบุว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับการเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันต่อสถานที่ (Place Attachment)

ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจ (satisfaction) เพื่อทำความเข้าใจถึงความสำคัญของระดับความพึงพอใจสามารถสะท้อนคุณภาพของพื้นที่ส่วนกลาง และนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ของกระบวนการปรับตัวทางสังคมในงานวิจัยนี้

2.2 ระเบียบวิธีวิจัยที่เคยถูกใช้มา

ระเบียบวิธีวิจัยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดทิศทางและกรอบการดำเนินงานวิจัยอย่างมีระบบ การทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาลักษณะของระเบียบวิธีที่ใช้ในงานวิจัยที่มีประเด็นใกล้เคียงกัน เพื่อเปรียบเทียบแนวทางและนำมาประกอบการออกแบบวิธีวิจัยของการศึกษาในครั้งนี้ จากการวิเคราะห์วรรณกรรม พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ตามตารางที่ 2.2 โดยงานวิจัยที่ใช้เปรียบเทียบประกอบด้วยจำนวนทั้งสิ้น 3 เรื่อง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะหัวข้อใกล้เคียงกัน พบว่าทั้งหมด คือ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้ งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเริ่มต้นด้วยการสำรวจ (Survey Method) เพื่อทำความเข้าใจลักษณะของพื้นที่ส่วนกลางจากนั้นพัฒนาเป็นแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 ตารางเปรียบเทียบระเบียบวิธีวิจัยกับงานวิจัย

งานวิจัย	ระเบียบวิธีวิจัย	
1) IMPACT OF SOCIAL ADJUSTMENT AND EMOTIONAL STABILITY ON HOPE AND HAPPINESS AMONG THE RESIDENTS OF OLD AGE HOMES. (Zafar, J. et al. 2021)	งานวิจัยเชิงปริมาณ	งานวิจัยเชิงปริมาณแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Survey) วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา, Pearson's correlation, Linear regression และ Independent t-test
2) The Social Adjustment Scale–Self-Report: Psychometric Properties for Older Adults. (Zweig and Turkel. 2007)	งานวิจัยเชิงปริมาณ	เก็บข้อมูลด้วยการ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ แบบสอบถามกระดาษ (Paper-and-Pencil Survey) จำนวน 3 ฉบับ (SAS-SR, BDI, BSI) วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Internal Consistency) ของแบบวัดด้วย Cronbach's Alpha วิเคราะห์ความตรงแบบสอดคล้องกัน (Convergent Validity) โดยดูความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน SAS-SR กับ BDI และ BSI (ใช้ Pearson Correlation) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มประชากรผสม (Mixed-age normative samples) ด้วยการทดสอบ t-test แบบกลุ่มเดียว (One-sample t-test)
3) Predictors of adjustment to nursing home life of elderly residents: a cross-sectional survey (Lee G. E. 2010)	งานวิจัยเชิงปริมาณ	งานวิจัยเชิงปริมาณแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Survey) ใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วม ลักษณะของการย้ายเข้า การสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจต่อสถานที่และระดับการปรับตัวโดยใช้ Nursing Home Adjustment Scale วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติพรรณนา และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

<p>การปรับตัวของผู้สูงอายุใน สถานสงเคราะห์: บทบาทของ พื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริม การเข้าสังคม</p>	<p>งานวิจัยเชิงปริมาณ</p>	<p>เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ (Survey Method) พื้นที่ส่วนกลางและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ ใช้แบบประเมินการปรับตัวทางสังคมที่มีมาตรฐาน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด การวิเคราะห์ความแปรปรวน ค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความถดถอย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร</p>
--	---------------------------	--

2.3 วิธีการที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลต่อความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาผลกระทบของพื้นที่ส่วนกลางต่อการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ ซึ่งต้องการข้อมูลจากกลุ่มที่มีประสบการณ์ตรงในการใช้พื้นที่ส่วนกลาง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยชิ้นนี้มี 3 เรื่อง ได้แก่

- 1) IMPACT OF SOCIAL ADJUSTMENT AND EMOTIONAL STABILITY ON HOPE AND HAPPINESS AMONG THE RESIDENTS OF OLD AGE HOMES. (Zafar, J. et al. 2021)
- 2) The Social Adjustment Scale–Self-Report: Psychometric Properties for Older Adults. (Zweig and Turkel. 2007)
- 3) Predictors of adjustment to nursing home life of elderly residents: a cross-sectional survey (Lee G. E. 2010)

จากการศึกษาพบว่าทุกงานวิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายต้องมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ การมีประสบการณ์ตรงกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา (ตารางที่ 2.3) งานวิจัยชิ้นนี้จึงเลือกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการคัดเลือกโดยวิธีการเจาะจง เพราะการศึกษาผู้สูงอายุในงานวิจัยชิ้นนี้ ต้องสามารถใช้งานพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์ได้จริง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างจากผู้สูงอายุที่ไม่เอกลักษณะนี้ เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ เช่น ผู้ป่วยติดเตียงหรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหว ดังนั้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกเฉพาะผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ตรงกับการใช้พื้นที่เหล่านี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และสะท้อนสถานการณ์จริงได้มากกว่าการคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มจากประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 2.3 ตารางเปรียบเทียบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัย	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง
	คัดเลือกโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling)	ผู้สูงอายุ
1. IMPACT OF SOCIAL ADJUSTMENT AND EMOTIONAL STABILITY ON HOPE AND HAPPINESS AMONG THE RESIDENTS OF OLD AGE HOMES. (Zafar, J. et al. 2021)	✓	✓
2. The Social Adjustment Scale–Self-Report: Psychometric Properties for Older Adults. (Zweig and Turkel. 2007)	✓	✓
3. Predictors of adjustment to nursing home life of elderly residents: a cross-sectional survey (Lee G. E. 2010)	✓	✓
การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม	✓	✓

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมมีบทบาทสำคัญในการเก็บข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นการวิจัย งานวิจัยนี้เลือกใช้เครื่องมือสองประเภทหลัก ได้แก่ เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ และเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยอ้างอิงและพัฒนาจากเครื่องมือมาตรฐานในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.1 IMPACT OF SOCIAL ADJUSTMENT AND EMOTIONAL STABILITY ON HOPE AND HAPPINESS AMONG THE RESIDENTS OF OLD AGE HOMES.

IMPACT OF SOCIAL ADJUSTMENT AND EMOTIONAL STABILITY ON HOPE AND HAPPINESS AMONG THE RESIDENTS OF OLD AGE HOMES โดย Zafar, J. et al. (2021) มีเครื่องมือดังนี้ แบบสอบถามที่ได้มาตรฐานจำนวน 4 ชุด ได้แก่

- 1) แบบวัดการปรับตัวทางสังคม
- 2) แบบวัดความมั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism Subscale – NEO FFI)
- 3) แบบวัดความสุขแบบอัตวิสัย (Subjective Happiness Scale)
- 4) แบบวัดความหวัง (Dispositional Hope Scale)

2.4.2 The Social Adjustment Scale–Self-Report: Psychometric Properties for Older Adults

The Social Adjustment Scale–Self-Report: Psychometric Properties for Older Adults โดย Zweig and Turkel (2007) มีเครื่องมือดังนี้

- 1) แบบสอบถาม Social Adjustment Scale–Self-Report (SAS–SR) จำนวน 36 ข้อ (จากแบบสอบถามชุดเต็ม 42 ข้อ) โดยลบหมวดหมู่ "Work Role" ออก (เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกษียณแล้ว) ปรับบทบาท "Family Outside the Home" ให้รวมถึง "grandchildren" และ "Parental Role" วัดความสามารถทางสังคมใน 5 หมวด ได้แก่ Social-Leisure, Extended Family, Marital, Parental and Family Unit ใช้มาตรวัดแบบ Likert 5 ระดับ (1 = ปรับตัวดีมาก → 5 = ปรับตัวแย่ที่สุด)
- 2) แบบสอบถาม Beck Depression Inventory (BDI) ประเมินระดับอาการซึมเศร้า 21 ข้อ
- 3) Brief Symptom Inventory (BSI) ประเมินอาการทางจิตเวชทั่วไป 53 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3 Predictors of adjustment to nursing home life of elderly residents: a cross-sectional survey

Predictors of adjustment to nursing home life of elderly residents: a cross-sectional survey โดย Lee G. E. (2010) มีเครื่องมือ คือ แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วม (เพศ, อายุ, สุขภาพ, ADL, การศึกษา ฯลฯ)
2. ลักษณะของการย้ายเข้า (pre-relocation characteristics)
3. การสนับสนุนทางสังคมจากเจ้าหน้าที่ ครอบครัว และผู้พักอาศัยอื่น
4. ความพึงพอใจต่อสถานที่
5. ระดับการปรับตัวโดยใช้ Nursing Home Adjustment Scale (Lee, 2007)

2.4.4 The assessment of social adjustment is an update.

The assessment of social adjustment is an update โดย Weissman et al. (1981) มีเครื่องมือดังนี้ แบบสอบถามวัดระดับการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยอิงจากแบบสอบถาม Social Adjustment Scale – Self-Report (SAS-SR)

จากการศึกษาการใช้เครื่องมือทั้งหมดใช้เป็นแบบสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนกลางและความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง เครื่องมือประเภทนี้จะช่วยให้สามารถเข้าใจบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในมิติกายภาพและกิจกรรม และสามารถวัดระดับการปรับตัวของผู้สูงอายุได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นจากการศึกษาสามารถสรุปเรื่องการใช้เครื่องมือในงานวิจัยได้ตามตาราง 2.4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.4 ตารางเปรียบเทียบเครื่องมือในงานวิจัย

งานวิจัย	เครื่องมือที่ไว้ใช้เก็บข้อมูล
	แบบสอบถาม
1. IMPACT OF SOCIAL ADJUSTMENT AND EMOTIONAL STABILITY ON HOPE AND HAPPINESS AMONG THE RESIDENTS OF OLD AGE HOMES. (Jawairia et al. 2021)	✓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

2. The Social Adjustment Scale–Self-Report: Psychometric Properties for Older Adults (Zweig and Turkel. 2007)	✓
3. Predictors of adjustment to nursing home life of elderly residents: a cross-sectional survey (Lee G. E. 2010)	✓
4. The assessment of social adjustment is an update. Weissman et al. (1981)	✓
การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม	✓

2.5 สรุปสิ่งที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

2.5.1 บทบาทของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพในพื้นที่ส่วนกลางที่ดี มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการใช้ชีวิตประจำวันและเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านแสงธรรมชาติ ความโปร่งโล่ง การจัดพื้นที่ให้เข้าถึงได้ง่าย การมีที่นั่งพักผ่อนและการออกแบบที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม ล้วนมีส่วนช่วยลดความรู้สึกแปลกแยกและเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกปลอดภัย มั่นคง และพร้อมเปิดรับปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น

2.5.2 บทบาทของกิจกรรมทางสังคม (Social Activities)

กิจกรรมทางสังคมในพื้นที่ส่วนกลางเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ ช่วยลดภาวะโดดเดี่ยวและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนย่อยภายในสถานสงเคราะห์ กิจกรรมเหล่านี้ครอบคลุมตั้งแต่กิจกรรมนันทนาการ การออกกำลังกายเบา ๆ ไปจนถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนา ซึ่งหากออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายและความสนใจของผู้สูงอายุ จะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและส่งผลต่อทัศนคติในเชิงบวกต่อสถานที่พักอาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.3 การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment)

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุเน้นที่ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับบริบทใหม่ทั้งด้านบทบาท ความสัมพันธ์ และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม งานวิจัยในบริบทไทยและต่างประเทศชี้ว่าการมีโครงสร้างการสนับสนุนทางสังคม การออกแบบพื้นที่ที่ส่งเสริมการเผชิญหน้าอย่างไม่เป็นทางการ และการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีบทบาทหรืออำนาจบางอย่างในการใช้พื้นที่ ช่วยให้การปรับตัวเป็นไปอย่างราบรื่น และลดภาวะความเครียดจากการเปลี่ยนผ่าน

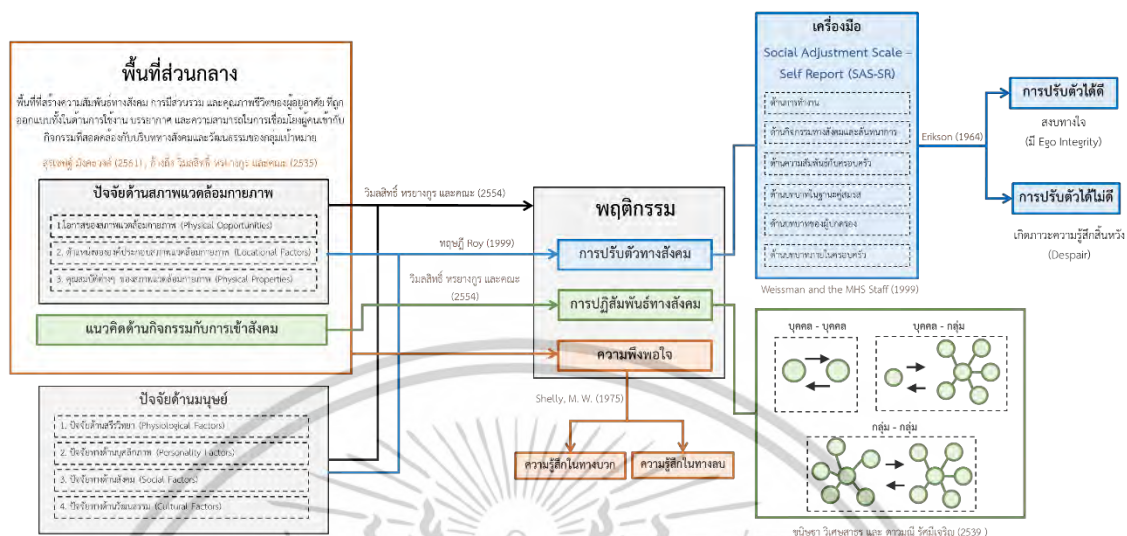
2.5.4 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการทักทาย พูดคุย หรือทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ งานวิจัยหลายฉบับพบว่า พื้นที่ที่เอื้อต่อการพบปะอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ลานนั่งเล่น ร่มเงา หรือทางเดินที่เชื่อมโยงระหว่างฟังก์ชันต่าง ๆ มีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นรากฐานของความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและการเกิดความรู้สึกไว้วางใจในกลุ่ม

2.5.5 ความพึงพอใจ (Satisfaction)

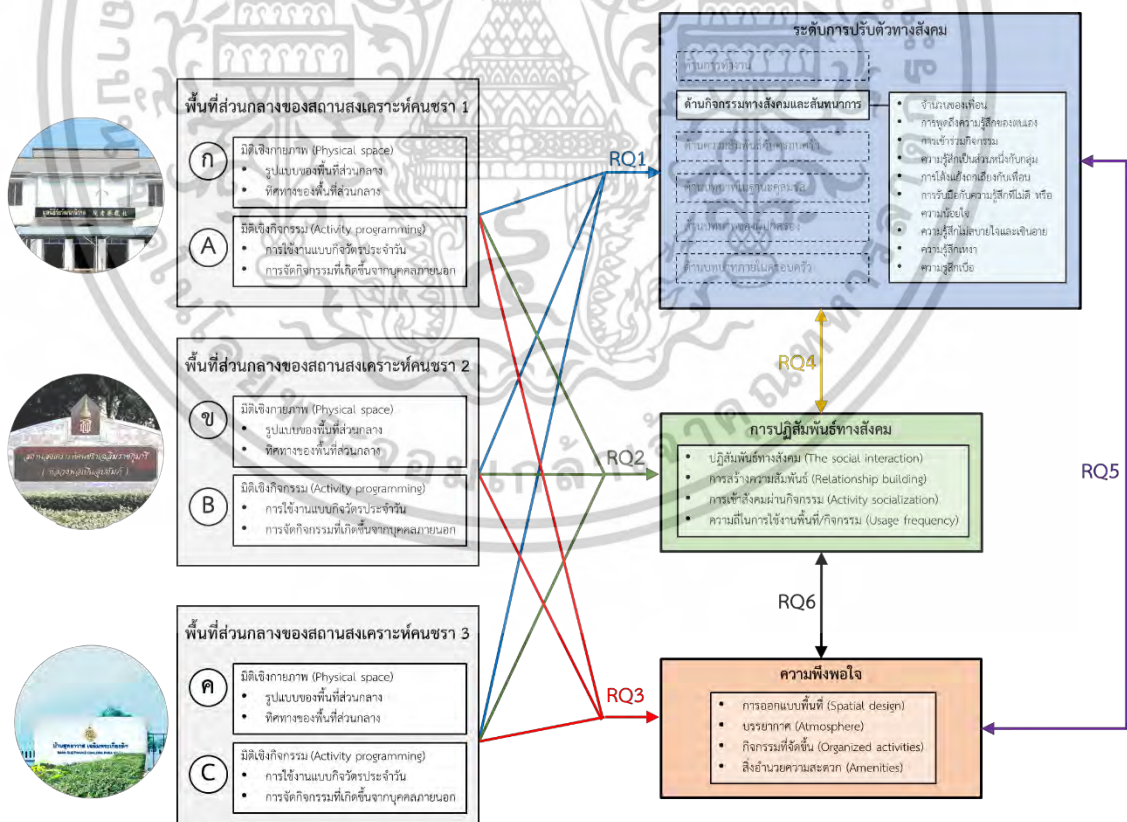
ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อพื้นที่ส่วนกลางขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ ความสะดวกสบายในการเข้าถึง ความสะอาด ปลอดภัย และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือจัดกิจกรรมในพื้นที่ งานวิจัยสะท้อนว่าความพึงพอใจนี้ส่งผลต่อทัศนคติโดยรวมของผู้สูงอายุต่อสถานสงเคราะห์ และมีอิทธิพลต่อความต่อเนื่องของการใช้พื้นที่ ซึ่งในระยะยาวส่งเสริมทั้งคุณภาพชีวิตและสุขภาวะทางสังคมของผู้พักอาศัย

2.6 กรอบแห่งแนวคิดและกรอบแห่งทฤษฎี

รูปที่ 2.7 แสดงกรอบแห่งแนวคิดและกรอบแห่งทฤษฎีในงานวิจัย

2.7 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

รูปที่ 2.8 แสดงกรอบแนวความคิดของการวิจัยและคำถามในงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบสำหรับคำถามของการวิจัยที่ว่าอิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างไร ตัวแปรอิสระ ได้แก่ พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งประกอบไปด้วยมิติเชิงกายภาพ และมิติเชิงกิจกรรม ซึ่งส่งผลถึงตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการปรับตัวทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง

ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาถึงการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) มีความสัมพันธ์ต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างไร รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์อย่างไร เพื่อยืนยันการตอบคำถามของงานวิจัยข้างต้นที่ว่าอิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชราส่งผลกระทบต่อระดับการปรับตัวทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความพึงพอใจ (Satisfaction) ในทิศทางใด และเป็นเหตุเป็นผลต่อกันหรือไม่ เพื่อนำมาใช้พัฒนาพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชราให้ส่งเสริมทั้งคุณภาพชีวิตและสุขภาวะทางสังคมของผู้พักอาศัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 กระบวนการค้นของการวิจัย

จากคำถามการวิจัยที่จะต้องศึกษา ข้อที่ 1 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) อย่างไร ข้อที่ 2 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) อย่างไร ข้อที่ 3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างไร ข้อที่ 4 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร ข้อที่ 5 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร และสุดท้ายข้อที่ 6 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ที่กล่าวถึงการกำหนดเป้าหมายเพื่อค้นหาเหตุผลจากคำถามการวิจัยข้างต้น เหตุคือ พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งประกอบไปด้วยมิติเชิงกายภาพ (รูปแบบของพื้นที่ส่วนกลาง, ทิศทางของพื้นที่ส่วนกลาง) และมิติเชิงกิจกรรม (การใช้งานแบบกิจวัตรประจำวัน, การจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากบุคคลภายนอก) ผลคือ ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถวัดค่าได้โดยการใช้แบบสอบถามและวัดด้วยมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ และนำการสังเกตและวิเคราะห์โดยการเลือกวิธีการสำรวจมาใช้ในการออกแบบและสำรวจความคิดเห็น เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยรูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ

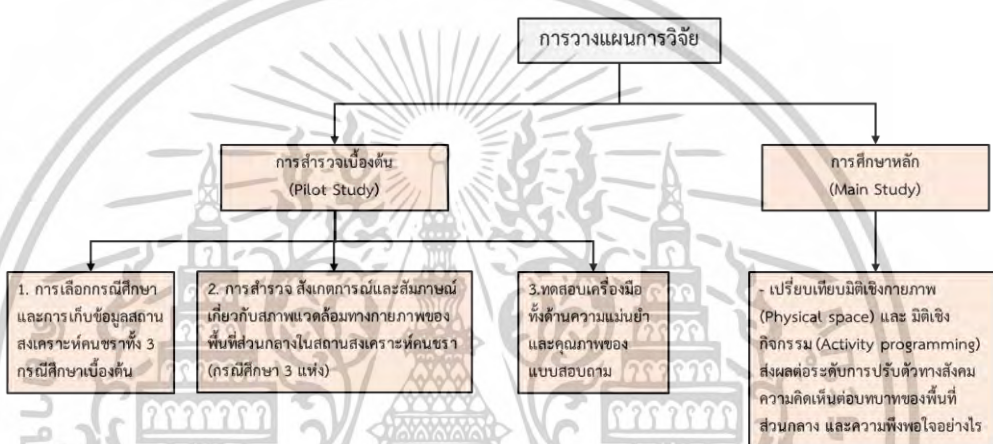
3.2 การออกแบบวิธีวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เนื่องจากการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเข้าไปประเมินหลังการเข้าใช้พื้นที่ หรือ POE (Post Occupancy Evaluation) เนื่องจากการเข้าไปสำรวจ (Survey) ตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กิจกรรมที่เกิดขึ้น และพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่ของผู้สูงอายุตามความจริง ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปเปลี่ยนแปลงอะไร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา จากนั้นเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามประเมินค่าของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สรุปผลด้วยหลักการทางสถิติเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

3.3 การวางแผนการวิจัย

แนวทางการออกแบบงานวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นการสำรวจเบื้องต้น (Pilot Study) และการศึกษาหลัก (Main Study) โดยขั้นตอนดังต่อไปนี้

รูปที่ 3.1 แสดงการวางแผนการวิจัย

3.4 การสำรวจเบื้องต้น (Pilot Study)

ศึกษาตามจุดประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 คือ สำรวจพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราในมิติเชิงกายภาพ (Physical space) และมิติเชิงกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ (Activity programming) โดยงานวิจัยนี้เลือกใช้กรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Case Selection) จำนวน 3 แห่ง ซึ่งเป็นสถานสงเคราะห์คนชราแบบไม่แสวงหาผลกำไร ที่เปิดให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าอยู่อาศัยได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้สะดวก ส่งผลให้สามารถเก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมและลึกซึ้ง ทั้งสามแห่งได้ให้ความอนุเคราะห์อนุญาตอย่างเป็นทางการในการเข้าสำรวจสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

- 1) มูลนิธิวิวัฒน์นิवास สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) จังหวัดนครปฐม
- 3) บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มูลนิธิวิจัยพัฒนานิवास สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ (รูปที่ 3.2) คุณพ่อชีว แซ่ตั้ง เกิดเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2462 ที่ประเทศจีน อพยพมาไทยตั้งแต่เด็กและเติบโตที่จังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้ประกอบการและผู้ริเริ่มกิจการหลากหลาย เช่น โรงน้ำแข็ง โรงไม้ และทำเรือประมง ท่านเป็นผู้ก่อตั้ง “มูลนิธิวิจัยพัฒนานิवास” สถานสงเคราะห์คนชรา จ.สมุทรปราการ ด้วยจิตเมตตาและความเสียสละ โดยมุ่งช่วยเหลือผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง โดยเฉพาะชาวจีนโพ้นทะเล ท่านอุทิศตนตลอดชีวิตเพื่อสังคมโดยไม่แบ่งชนชั้นหรือเชื้อชาติ และเป็นที่เคารพของผู้คนจำนวนมาก ที่ตั้งอยู่ ณ 999 ซ.วัดราษฎร์ เยื้องฟาร์มจระเข้ ต.ท้ายบ้าน อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10270 พื้นที่ประมาณ 6 ไร่ 51 ตร.ว. ในอดีตจะรับเฉพาะคุณตา แต่ว่าในปัจจุบันรับทั้งคุณตาและคุณยาย สามารถจุได้มากที่สุด 80 ท่าน ปัจจุบันมี 60 ท่าน

รูปที่ 3.2 ภาพถ่ายมูลนิธิวิจัยพัฒนานิवास สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ

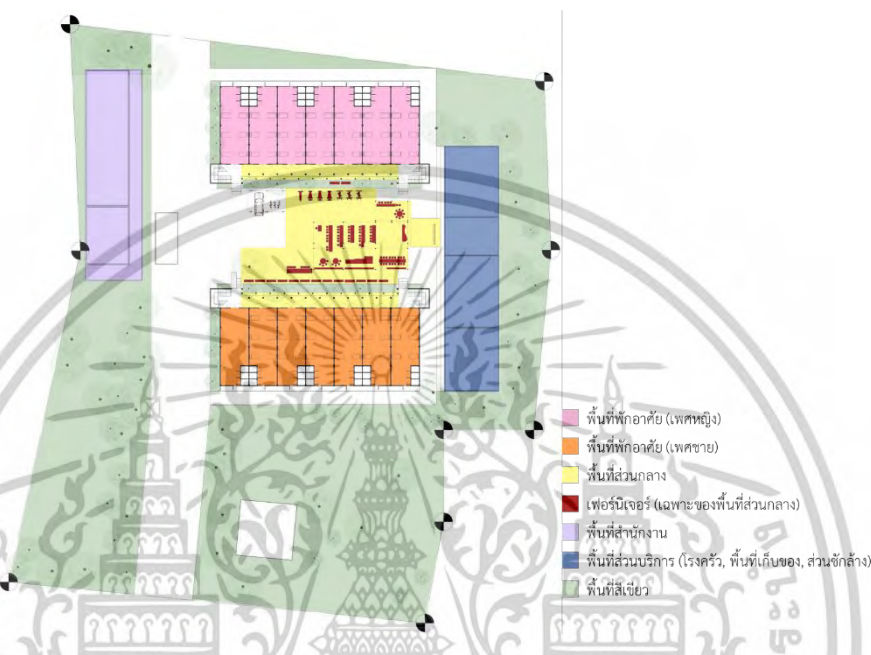
จากรูปที่ 3.3 แสดงผังบริเวณและการใช้งานพื้นที่ของมูลนิธิวิจัยพัฒนานิवास โดยจำแนกพื้นที่ใช้สอย ซึ่งสะท้อนถึงการจัดสรรพื้นที่เพื่อรองรับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พื้นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุเพศหญิงอยู่ทางด้านบน (สีชมพู) และพื้นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุเพศชายอยู่ทางด้านล่างของอาคาร (สีส้ม)
- พื้นที่ส่วนกลาง (สีเหลือง) ถูกวางตำแหน่งไว้กึ่งกลางระหว่างพื้นที่พักทั้งสองฝั่ง โดยเชื่อมต่ออย่างสมมาตร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม
- ภายในพื้นที่ส่วนกลางมีการจัดวางเฟอร์นิเจอร์หลากหลายรูปแบบ (สีแดง) เพื่อรองรับกิจกรรมร่วม เช่น การรับประทานอาหาร พักผ่อน และการจัดกิจกรรมกลุ่ม
- ด้านซ้ายของอาคารเป็นพื้นที่สำนักงาน (สีม่วง) สำหรับเจ้าหน้าที่ดูแล และทางด้านขวาเป็นพื้นที่ส่วนบริการ (สีน้ำเงิน) ประกอบด้วยห้องครัว ห้องเก็บของ และห้องซักล้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ล้อมรอบอาคารเป็นพื้นที่สีเขียว (สีเขียวอ่อน) ซึ่งเป็นพื้นที่เปิดโล่งที่อาจใช้ในการพักผ่อน กลางแจ้งหรือการออกกำลังกายเบา ๆ

แผนผังนี้สะท้อนแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นความเท่าเทียมในการเข้าถึงพื้นที่ส่วนกลาง พร้อมทั้งสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการพบปะสังสรรค์และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการปรับตัวทางสังคมในสถานสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 3.3 ผังบริเวณมูลนิธิวิถัฒนาวินวาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ แสดงพื้นที่การใช้งาน

พื้นที่ส่วนกลางสามารถแบ่งออกเป็น 4 โซน โดยแต่ละโซนได้รับการออกแบบให้รองรับการใช้งานที่แตกต่างกัน ดังนี้

โซนที่ C1: ลานกลาง (Central Courtyard) ตั้งอยู่ระหว่างอาคารพักของผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง มีการจัดวางชุดโต๊ะ-เก้าอี้แบบยืดหยุ่น ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามกิจกรรมที่จัดขึ้น

โซนที่ C2: พื้นที่เวที สำหรับการแสดงหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานสงเคราะห์

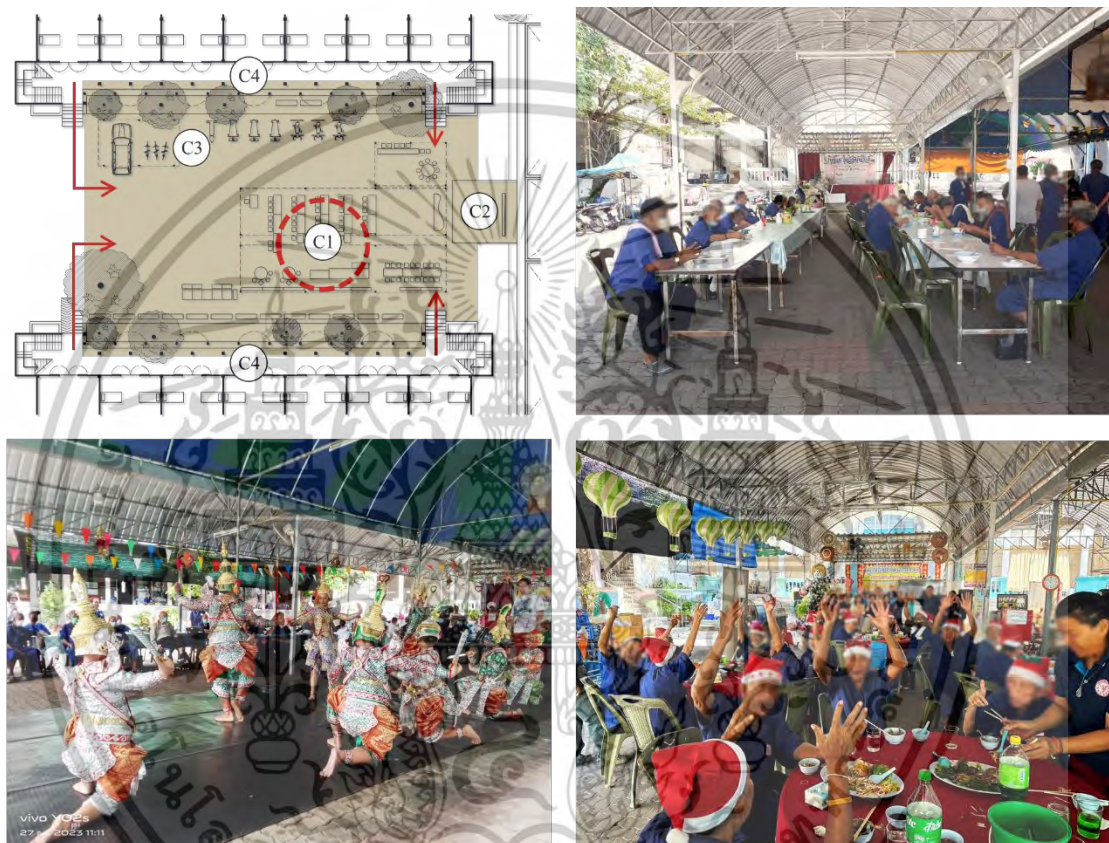
โซนที่ C3: พื้นที่ออกกำลังกาย ที่ติดตั้งเครื่องออกกำลังกายสำหรับส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

โซนที่ C4: ระเบียงหน้าห้องพัก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กึ่งส่วนตัวสำหรับการพักผ่อนและพบปะพูดคุย

พื้นที่ลานกลาง (โซนที่ C1) เป็นพื้นที่ส่วนกลางแบบเปิดที่สามารถใช้ได้อย่างอเนกประสงค์ โดยได้รับการออกแบบให้รองรับกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ เช่น การรับประทานอาหารร่วมกัน และกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ด้วยการจัดเฟอร์นิเจอร์แบบยืดหยุ่น เช่น โต๊ะและเก้าอี้ที่สามารถเคลื่อนย้ายหรือพับเก็บได้ เพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละวัน พื้นที่นี้ยังทำหน้าที่เป็นจุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

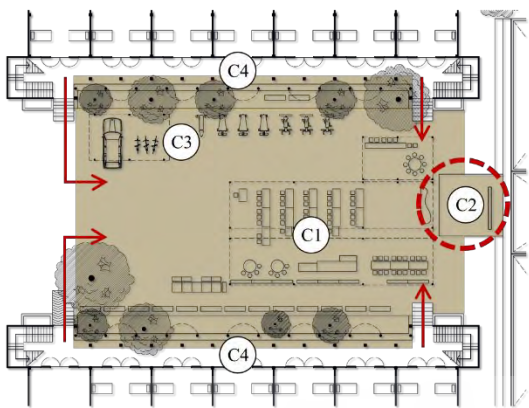
ศูนย์กลางสำหรับการรับประทานอาหารร่วมกันในมื้อเช้า กลางวัน และเย็น ซึ่งช่วยส่งเสริมความรู้สึกของการอยู่ร่วมกันในชุมชน นอกจากนี้ ยังใช้เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมกลุ่ม เช่น ร้องเพลง เต้นรำ ออกกำลังกาย ฯลฯ และการแสดงจากอาสาสมัครที่มาเยี่ยมเยียน โดยความยืดหยุ่นของพื้นที่ทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง พื้นที่ส่วนกลางนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความผูกพันในชุมชน และความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ (รูปที่ 3.4)

รูปที่ 3.4 แสดงโซนที่ C1: ลานกลาง (Central Courtyard)

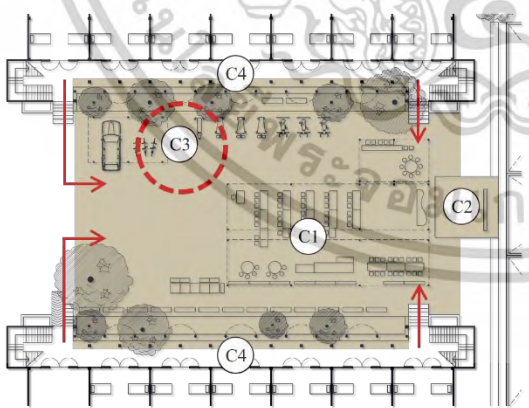
เพื่อส่งเสริมการมีกิจกรรมทางสังคมและการออกกำลังกายที่เหมาะสมในพื้นที่ส่วนกลาง ได้มีการจัดโครงสร้างพื้นที่เพิ่มเติมในแต่ละโซนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างครอบคลุม โดยใน โซนที่ C2 ได้จัดให้มีเวทีสำหรับกิจกรรม เช่น การแสดง หรือการรวมกลุ่มต่าง ๆ (รูปที่ 3.5) และใน โซนที่ C3 ได้จัดวางอุปกรณ์ออกกำลังกายไว้ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ตามความสมัครใจ เพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและใจในชีวิตประจำวัน (รูปที่ 3.6)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.5

แสดงโซนที่ C2: พื้นที่เวที

รูปที่ 3.6

แสดงโซนที่ C3: พื้นที่ออกกำลังกาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

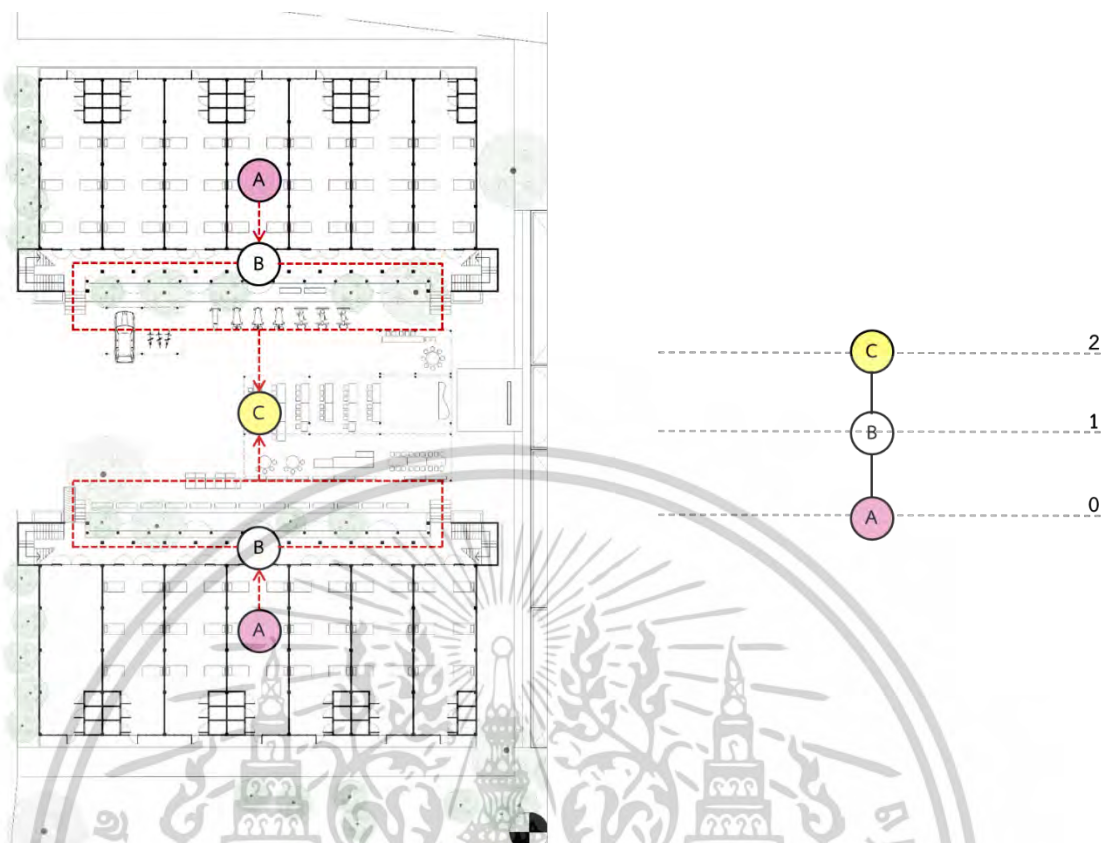
พื้นที่ส่วนกลางบริเวณระเบียงหน้าห้องพัก (โซนที่ C4) ซึ่งอยู่หน้าอาคารที่พักของผู้สูงอายุแต่ละฝั่ง ได้รับการออกแบบให้มีการใช้งานหลากหลาย เช่น การพักผ่อน การสนทนา หรือการนั่งชมกิจกรรมที่จัดขึ้นในลานกลาง (โซน C1) โดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหว เช่น ผู้ที่ใช้รถเข็น หรือมีภาวะป่วยเรื้อรังที่ทำให้เดินลำบาก พื้นที่นี้จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม พร้อมสนับสนุนความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (รูปที่ 3.7)

รูปที่ 3.7 แสดงโซนที่ C4: ระเบียงหน้าห้องพัก

จากรูปที่ 3.8 แสดงลำดับขั้นของการเข้าถึงพื้นที่ส่วนกลางในรูปแบบกราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified Graph) จุดเริ่มต้น (A) คือพื้นที่ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ หรือพื้นที่ที่มีความส่วนตัวมากที่สุด ซึ่งสามารถเข้าถึงพื้นที่พักผ่อนบริเวณระเบียง (B) ได้โดยตรง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ถึงสาธารณะที่เอื้อให้สามารถเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ได้ไปพร้อมๆ กับการมีพื้นที่ส่วนตัว และจากจุด B สามารถเข้าถึงพื้นที่ส่วนกลาง (C) ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะได้ในลำดับถัดไป รวมทั้งหมด 2 ลำดับขั้น การจัดลำดับเชิงลึกในลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของลำดับการเข้าถึงเอื้อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงพื้นที่ส่วนกลางได้ง่ายและต่อเนื่อง โดยมีระยะทางที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งส่งผลดีต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.8 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified graph) แสดงความลึกเชิงลำดับของและ ความสามารถในการเข้าถึงของมูลนิธิวิวัฒน์นิवास สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ

สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม (รูปที่ 3.9) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำริกับพระอุดมประชานาถ (หลวงพ่เป็น) เจ้าอาวาสวัดบางพระ ให้ดำเนินการจัดสร้างสถานสงเคราะห์คนชราขึ้น ที่อำเภอนครชัยศรี

ในการนี้พระอุดมประชานาถ (หลวงพ่เป็น) สภาอากาศไทย จังหวัดนครปฐม และเหล่า กษัตริย์จังหวัดนครปฐม จึงได้ร่วมกันสนองพระราชดำริ โดยการจัดหาที่ดินสาธารณประโยชน์ ณ บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 24 ไร่ 3 งาน 97 ตารางวา และได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ในวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2539 นอกจากนั้นยังได้รับพระ มหารุณมาธิคุณจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานนามของสถาน สงเคราะห์ฯ และเสด็จพระราชดำเนิน ทรงเปิดสถานสงเคราะห์ฯ รับเฉพาะคุณยาย สามารถจุได้มากที่สุด 60 ท่าน ปัจจุบันมี 58 ท่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

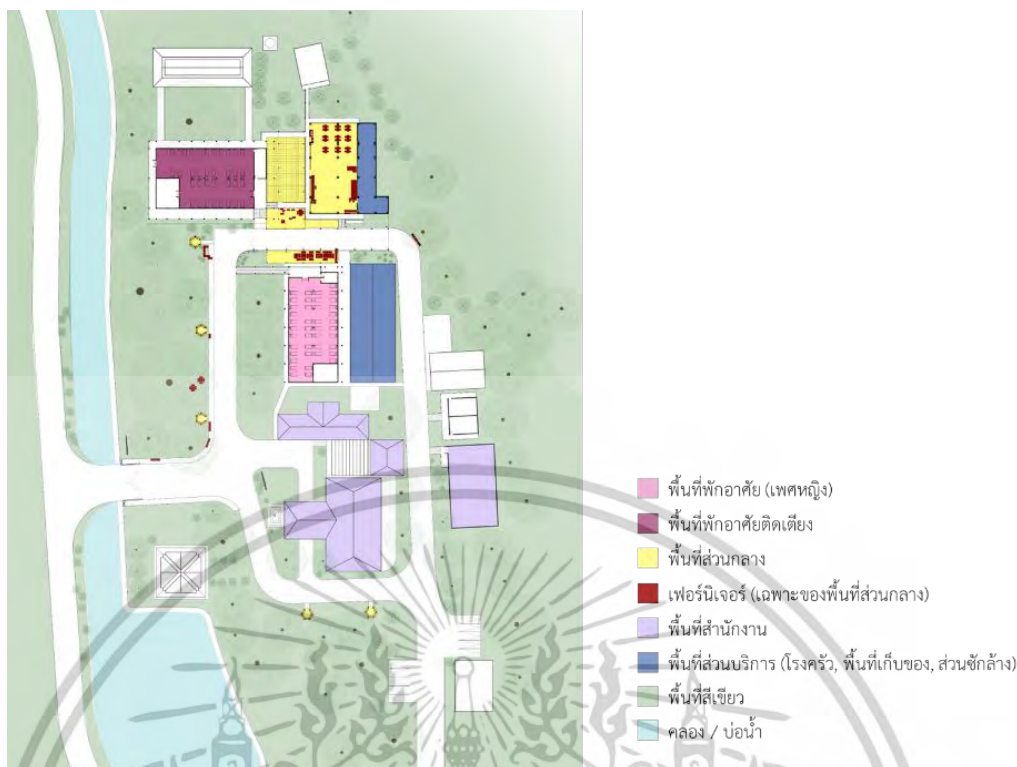
รูปที่ 3.9 ภาพถ่ายสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม

จากรูปที่ 3.10 แสดงแผนผังพื้นที่ของสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี จังหวัดนครปฐม แสดงให้เห็นถึงการจัดพื้นที่ที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุผ่านพื้นที่ส่วนกลางซึ่งเชื่อมโยงกับพื้นที่พักอาศัยโดยตรง พื้นที่พักอาศัยหลัก (สีชมพู) และพื้นที่พักอาศัยผู้สูงอายุติดเตียง (สีชมพูเข้ม) ถูกจัดวางให้อยู่ใกล้กับพื้นที่ส่วนกลาง (สีเหลือง) ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่สำหรับกิจกรรมรวม เช่น รับประทานอาหาร ออกกำลังกาย และจัดกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ

บริเวณพื้นที่ส่วนกลางยังมีการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ (สีแดง) ให้ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้เพื่อรองรับกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การนั่งเล่น การชมการแสดง หรือการร่วมกลุ่มพูดคุย อีกทั้งพื้นที่โดยรอบยังมีทางเดินและพื้นที่สีเขียว (สีเขียวอ่อน) ช่วยส่งเสริมบรรยากาศผ่อนคลายและการออกกำลังกายเบา ๆ

การจัดวางตำแหน่งของอาคารสำนักงาน (สีม่วง) และพื้นที่บริการ (สีน้ำเงิน) อยู่ใกล้กัน ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกและดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง การออกแบบเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมผ่านพื้นที่ใช้สอยร่วมกัน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.10 ผังบริเวณสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม แสดงพื้นที่การใช้งาน

ลักษณะของพื้นที่ส่วนกลางและกิจกรรมที่จัดขึ้น พื้นที่ส่วนกลางในบ้านพักผู้สูงอายุแต่ละแห่งได้รับการออกแบบให้รองรับกิจกรรมทางสังคมในรูปแบบที่หลากหลาย โดยสามารถจำแนกออกเป็น 5 โซนหลัก ตามการใช้งานจริงและภาพประกอบแผนผัง ดังนี้

โซนที่ C1 : พื้นที่นั่งเล่นด้านข้างอาคาร เป็นพื้นที่พักผ่อนในช่วงเย็นหรือกิจกรรมกลุ่มย่อย พบปะ พูดคุย (รูปที่ 3.11)

โซนที่ C2 : พื้นที่นั่งเล่นหน้าห้องพัก เป็นพื้นที่กึ่งกลางแจ้งที่อยู่หน้าห้องพักอาศัย เชื่อมต่อกับทางเดินหลัก ใช้สำหรับการพักผ่อน พูดคุย หรือสังเกตการณ์กิจกรรมบริเวณลานกลาง โดยมีโต๊ะสนามและร่มเงาจากหลังคาเหล็ก (รูปที่ 3.12)

โซนที่ C3 : พื้นที่จัดกิจกรรมในร่ม ใช้สำหรับการรับประทานอาหารร่วมกันและกิจกรรมนันทนาการ เช่น การแสดงดนตรี การเต้นรำ ฟังเทศน์ สวดมนต์ และการฝึกทำงานฝีมือ (เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้หรือกระทง) พื้นที่นี้ออกแบบให้มีความยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยนกิจกรรม (รูปที่ 3.13)

โซนที่ C4 : ลานอเนกประสงค์ เป็นพื้นที่เปิดโล่งรองรับกิจกรรมกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น การอบรม การปฐมพยาบาลและ CPR การตัดผม การรดน้ำดำหัวในเทศกาลสงกรานต์ และกิจกรรมอาสา โดยมักมีลักษณะเปิดโล่ง มีโครงหลังคาถักแฉดฝน (รูปที่ 3.14)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โซนที่ C5 : ศาลาพักผ่อนในสวน ศาลาทรงหกเหลี่ยมหรือทรงกลม ตั้งกระจายตามจุดต่างๆ ที่เชื่อมต่อกับพื้นที่สีเขียวและทางเดิน เป็นพื้นที่สงบเงียบเหมาะกับการพูดคุยส่วนตัวหรือพักผ่อนคนเดียว (รูปที่ 3.15)

รูปที่ 3.11 แสดงโซนที่ C1 : พื้นที่นั่งเล่นด้านข้างอาคาร

รูปที่ 3.12 แสดงโซนที่ C2 : พื้นที่นั่งเล่นหน้าห้องพัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.13 แสดงโซนที่ C3 : พื้นที่จัดกิจกรรมในร่ม

รูปที่ 3.14 แสดงโซนที่ C4 : ลานอเนกประสงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

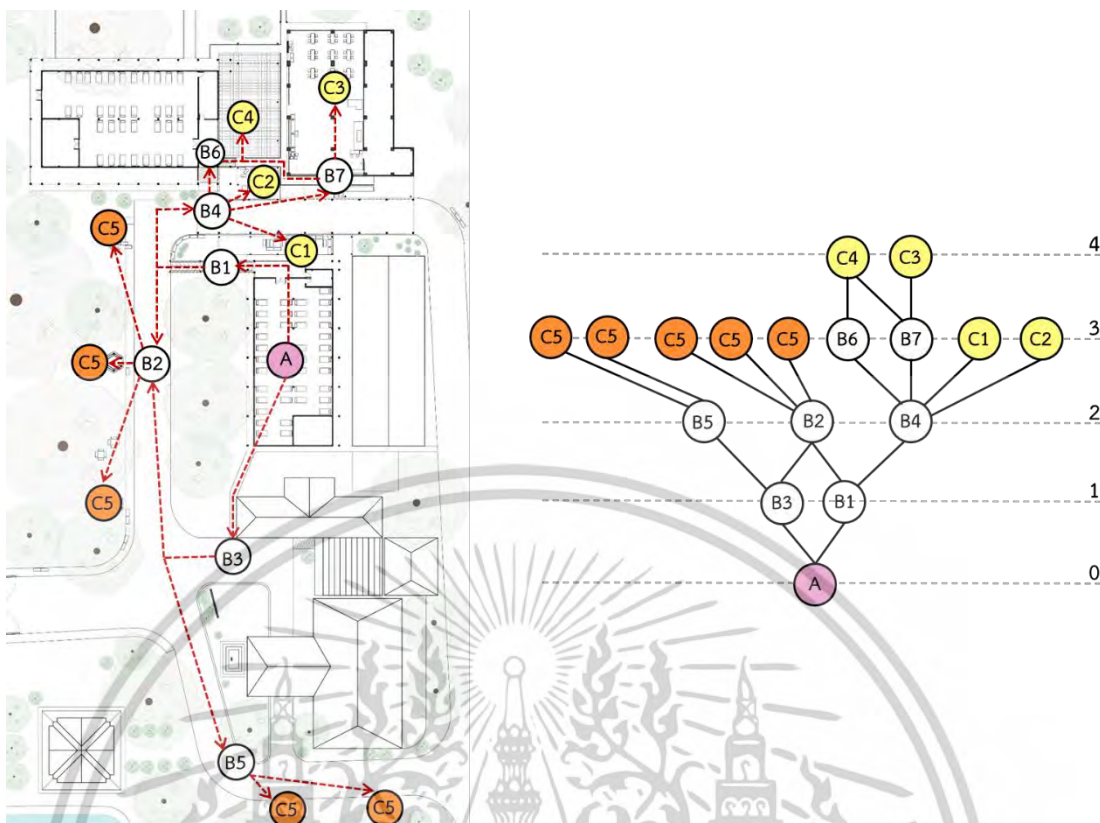

รูปที่ 3.15 แสดงโซนที่ C5 : ศาลาพักผ่อนในสวน

จากรูปที่ 3.16 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับชั้น (Justified graph) แสดงความแตกต่างของความลึกเชิงสำหรับวิเคราะห์ลำดับความลึก (depth level) และความสามารถในการเข้าถึง (accessibility) ของพื้นที่ส่วนกลางจากจุดเริ่มต้นซึ่งคือที่พักอาศัย (จุด A)

ในแผนผังนี้ จุด A หมายถึงพื้นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ซึ่งถึงเป็นจุดที่มีความเป็นพื้นที่ส่วนตัวสูงสุด ต่อมาในระดับที่ 1 แสดงถึงเส้นทางที่สามารถเข้าถึงจุดเปลี่ยนเส้นทางเดินหรือโถงทางเดิน (B1-B7) ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ ได้ในระยะใกล้ และเป็นพื้นที่ที่กึ่งสาธารณะที่เพิ่มการพบปะ พูดคุยอย่างบังเอิญ ส่วนระดับที่ 2-4 แสดงถึงพื้นที่ส่วนกลางหลายจุดถูกจัดอยู่ในลำดับลึกขึ้น ได้แก่ โซน C1-C4 (พื้นที่กิจกรรมกลางแจ้งและในร่ม) โซน C5 (ศาลาพักผ่อนในสวนกระจายตัวตามพื้นที่สีเขียว)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.16 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับชั้น (Justified graph) แสดงความลึกเชิงลำดับของและ
ความสามารถในการเข้าถึงของสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี
(หลวงพ่อบึงอู่แก้ว) จังหวัดนครปฐม

บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก (รูปที่ 3.17) เป็นหนึ่งในโครงการเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ (รัชกาลที่ 9) เนื่องในพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 และนับตั้งแต่ที่ได้รับการอนุมัติดังกล่าว ชื่อโครงการอย่างเป็นทางการของเราก็คือ สถานสงเคราะห์หญิงชราไร้ที่พึ่งบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ โดยได้เปิดดำเนินงานในวันที่ 5 ธันวาคม 2556 และเปิดรับคุณยายท่านแรกเข้าสู่ครอบครัวบ้านสุทธาวาส ในปีพ.ศ. 2557 ที่ตั้งอยู่ ณ 999 หมู่ 9 ต.ทรายมูล อ.องครักษ์ จังหวัดนครนายก 26120 พื้นที่ 40 ไร่ 1 งาน 75 ตร.ว. รับเฉพาะคุณยาย สามารถจุได้มากที่สุด 72 ท่าน ปัจจุบันมี 61 ท่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

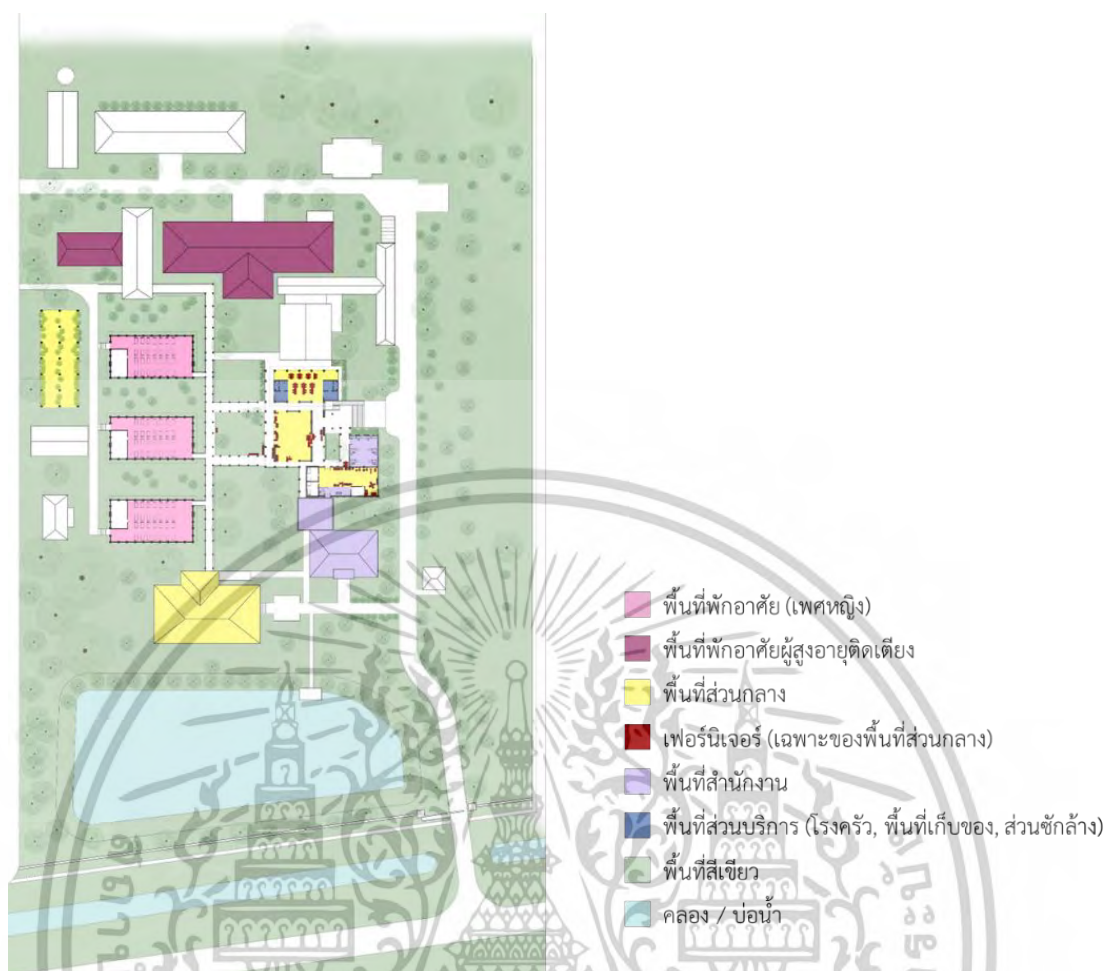
รูปที่ 3.17 ภาพถ่ายบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก

รูปที่ 3.18 แสดงแผนผังพื้นที่ใช้สอยภายใน บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก โดยใช้สีเพื่อระบุการจัดแบ่งฟังก์ชันของพื้นที่ภายในสถานสงเคราะห์คนชราแห่งนี้อย่างชัดเจน โดยอธิบายได้ดังนี้

- พื้นที่พักอาศัย (สีชมพู) อาคารพักอาศัยสำหรับผู้หญิง ซึ่งถูกจัดวางทางฝั่งซ้ายของแผนผัง ใกล้กับพื้นที่สีเขียว ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพักผ่อนได้อย่างเงียบสงบ
- พื้นที่พักอาศัยผู้สูงอายุติดเตียง (สีชมพูเข้ม) อาคารพักอาศัยสำหรับผู้หญิงที่มีภาวะติดเตียง และมีภาวะสมองเสื่อม
- พื้นที่ส่วนกลาง (สีเหลือง) ตั้งอยู่ใจกลางของกลุ่มอาคาร เป็นจุดเชื่อมต่อการสัญจรจากพื้นที่พักอาศัยไปยังส่วนต่าง ๆ ภายในสถานสงเคราะห์ ใช้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย การร้องเพลง และกิจกรรมชมรม เพื่อส่งเสริมการปรับตัวทางสังคม
- พื้นที่สำนักงาน (สีม่วง) เป็นอาคารสำหรับเจ้าหน้าที่ ซึ่งอยู่ติดกับพื้นที่ส่วนกลาง เพื่ออำนวยความสะดวกในการดูแลและบริหารจัดการกิจกรรม
- พื้นที่บริการ (สีน้ำเงิน) ได้แก่โรงครัว พื้นที่เก็บของ และส่วนซักล้าง ตั้งอยู่ในบริเวณด้านหลังของกลุ่มอาคารพักอาศัย

จากแผนผังสามารถเห็นได้ว่า การวางผังแบบรวมศูนย์ (centralized layout) โดยมีพื้นที่ส่วนกลางเป็นแกนกลางนั้น เอื้อต่อการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุจากพื้นที่พักอาศัยไปยังกิจกรรมทางสังคม ช่วยลดระยะทาง เพิ่มการมองเห็นกิจกรรม และลดความรู้สึกโดดเดี่ยว อันเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการปรับตัวทางสังคมในสถานสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.18 ผังบริเวณบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก แสดงพื้นที่การใช้งาน

จากการสำรวจเชิงกายภาพและกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงในบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ พบว่าพื้นที่ส่วนกลางถูกจัดแบ่งออกเป็น 6 โซนที่มีบทบาทแตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังนี้

โซนที่ C1: พื้นที่นั่งเล่นภายนอกอาคารที่เชื่อมต่อกับพื้นที่สีเขียวและสวนหย่อม เป็นพื้นที่ที่ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย เหมาะสำหรับการพูดคุย พบปะ (รูปที่ 3.19)

โซนที่ C2: พื้นที่ปลูกผักสวนครัวที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ยังมีความสามารถทางร่างกาย เข้าร่วมกิจกรรมเบาๆ และสร้างสรรค์ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมสุขภาพกาย แต่ยังเพิ่มความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมทางสังคมผ่านการแลกเปลี่ยนผลผลิตหรือคำแนะนำในการปลูกพืช (รูปที่ 3.20)

โซนที่ C3: อาคารวาระศาลาซึ่งใช้ในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ ฟังธรรม นั่งสมาธิ รวมถึงกิจกรรมสำคัญทางวัฒนธรรม ถือเป็นพื้นที่ศูนย์รวมทางจิตวิญญาณและเป็นโอกาสสำหรับการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุจำนวนมาก (รูปที่ 3.21)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โซนที่ C4: พื้นที่จัดกิจกรรมในร่ม เช่น การออกกำลังกาย การร้องเพลง การทำงานฝีมือ และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุแสดงออกถึงความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ และมีความสุขจากการมีส่วนร่วม (รูปที่ 3.22)

โซนที่ C5: พื้นที่รับประทานอาหารรวม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญที่เอื้อต่อการพบปะพูดคุยระหว่างมื้ออาหาร เป็นช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุสามารถสร้างความสัมพันธ์และลดความรู้สึกโดดเดี่ยว (รูปที่ 3.23)

โซนที่ C6: พื้นที่เฉพาะกิจในอาคารที่ประกอบด้วยห้องสมุด พื้นที่ออกกำลังกายบำบัด บริการนวดไฟฟ้า และมุมนั่งเล่นในร่ม (รูปที่ 3.24)

การจัดสรรพื้นที่เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการออกแบบที่สอดคล้องกับบริบทของผู้ใช้งาน และสามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้หลากหลายตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดยรวมแล้ว พื้นที่ส่วนกลางทั้ง 6 โซนมีบทบาทสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

รูปที่ 3.19 แสดงโซนที่ C1 : พื้นที่นั่งเล่นภายนอกอาคาร

รูปที่ 3.20 แสดงโซนที่ C2 : พื้นที่ปลูกผักสวนครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.21 แสดงโซนที่ C3 : อาคารวาสนะศาลา

รูปที่ 3.22 แสดงโซนที่ C4 : พื้นที่จัดกิจกรรมในร่ม

รูปที่ 3.23 แสดงโซนที่ C5 : พื้นที่รับประทานอาหารรวม

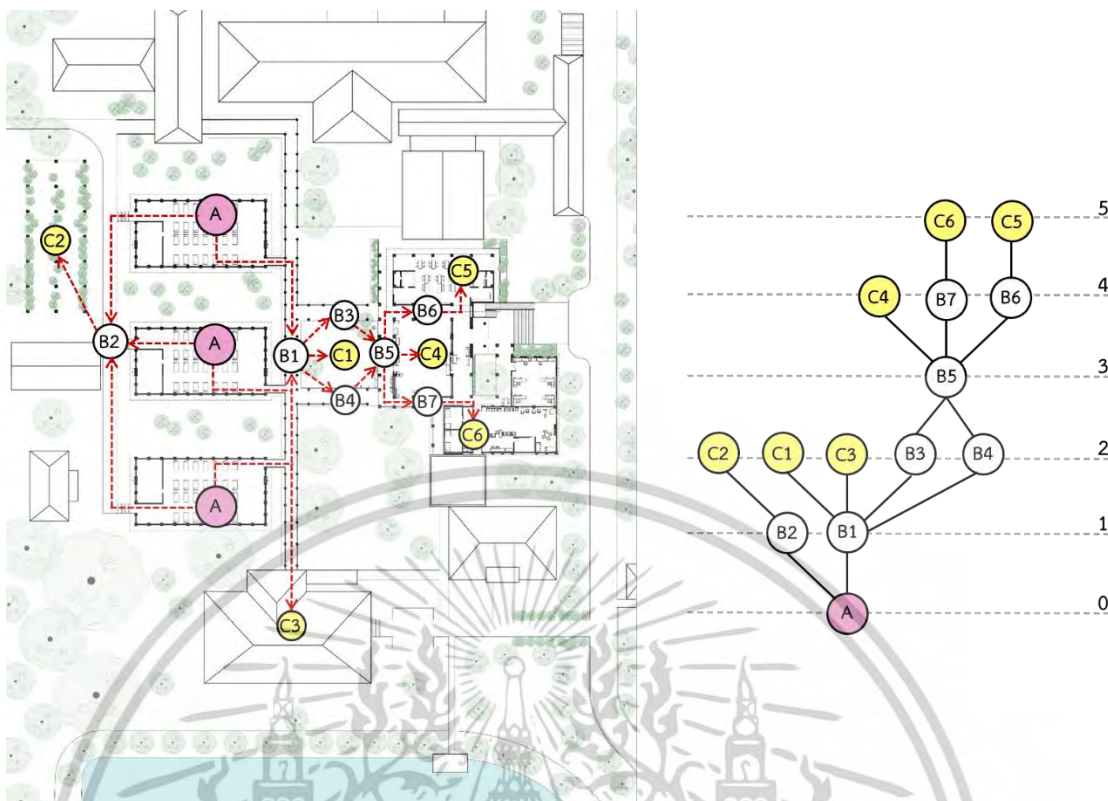
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.24 แสดงโซนที่ C6 : พื้นที่เฉพาะกิจในอาคาร

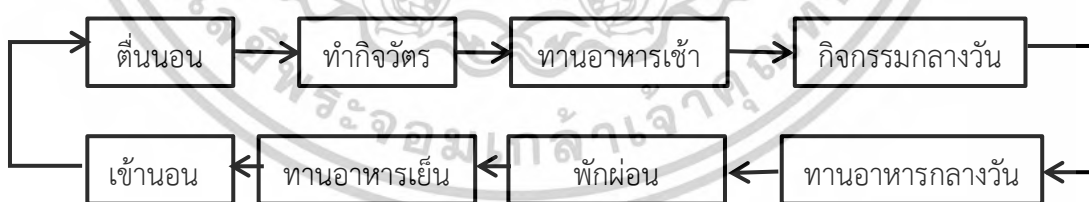
จากรูปที่ 3.25 แสดงกราฟเชิงลำดับแบบลำดับชั้น (Justified graph) ของการเข้าถึงพื้นที่ ส่วนกลางของบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก เพื่อแสดงระดับความลึกเชิงลำดับของ พื้นที่ที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงจากจุดเริ่มต้น (A) คือ พื้นที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ จุดที่มีความเป็นส่วนตัว มากที่สุด ต่อมาจุดเชื่อมต่อ (B1-B7) คือ เส้นทางเดินหรือจุดเปลี่ยนผ่าน ซึ่งเป็นจุดที่มีความเป็นกิ่งสา ธารณะ สุดท้ายจุดหมายปลายทาง (C1-C6) คือ พื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้สูงอายุใช้ทำ กิจกรรมหลากหลาย เช่น โรงอาหาร ลานกิจกรรม ลานนั่งพักผ่อน ห้องฝึกอาชีพ ศาลา หรือพื้นที่สีเขียว พื้นที่ส่วนกลางบางจุด เช่น C1, C2, C3 อยู่ในระดับลำดับที่ 2 ซึ่งถือว่าเข้าถึงได้ง่าย แต่บางพื้นที่ เช่น C5, C6 ต้องผ่านจุดเชื่อมหลายระดับ (ถึงลำดับที่ 5) ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงของผู้สูงอายุที่มี ปัญหาด้านการเคลื่อนไหว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.25 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับชั้น (Justified graph) แสดงความลึกเชิงลำดับของและ ความสามารถในการเข้าถึงของบ้านสุทธาวาส เณลินพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก

จากรูปที่ 3.26 แสดงตารางกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งทั้ง 3 แห่งจากการนำมา เปรียบเทียบพบว่ามีค่าใกล้เคียงกัน ซึ่งสามารถสรุปกิจกรรมได้ ดังนี้

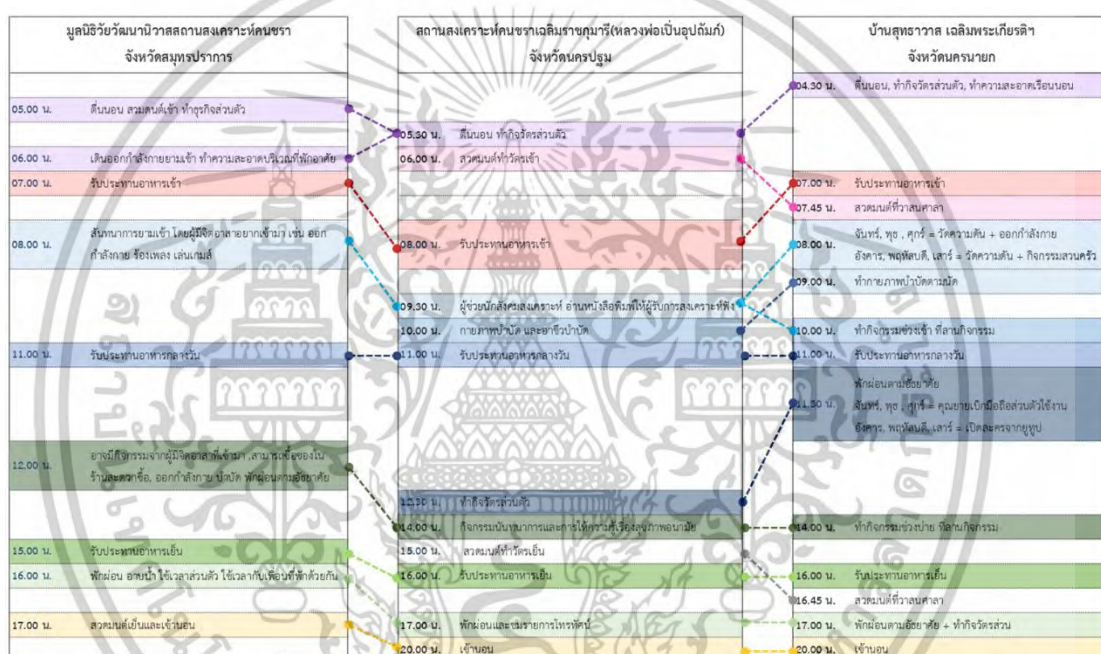

รูปที่ 3.26 ลำดับของกิจกรรมประจำวันของสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง

การรับประทานอาหารมื้อกลางวันจะอยู่ช่วง 11.00 น. เหมือนกัน มีกิจกรรมทางศาสนาในตอน เช้า มูลนิธิวิวัฒน์านิวาสสวตมนต์เวลา 05.00 น. สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็น อุปถัมภ์)สวตมนต์เวลา 06.00 น. บ้านสุทธาวาส เณลินพระเกียรติฯ สวตมนต์เวลา 07.45 น. มีช่วง พักผ่อนส่วนตัวช่วงบ่ายและเย็น ทั้ง 3 แห่ง ให้เวลาผู้สูงอายุพักตามอัธยาศัยหลังอาหารกลางวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

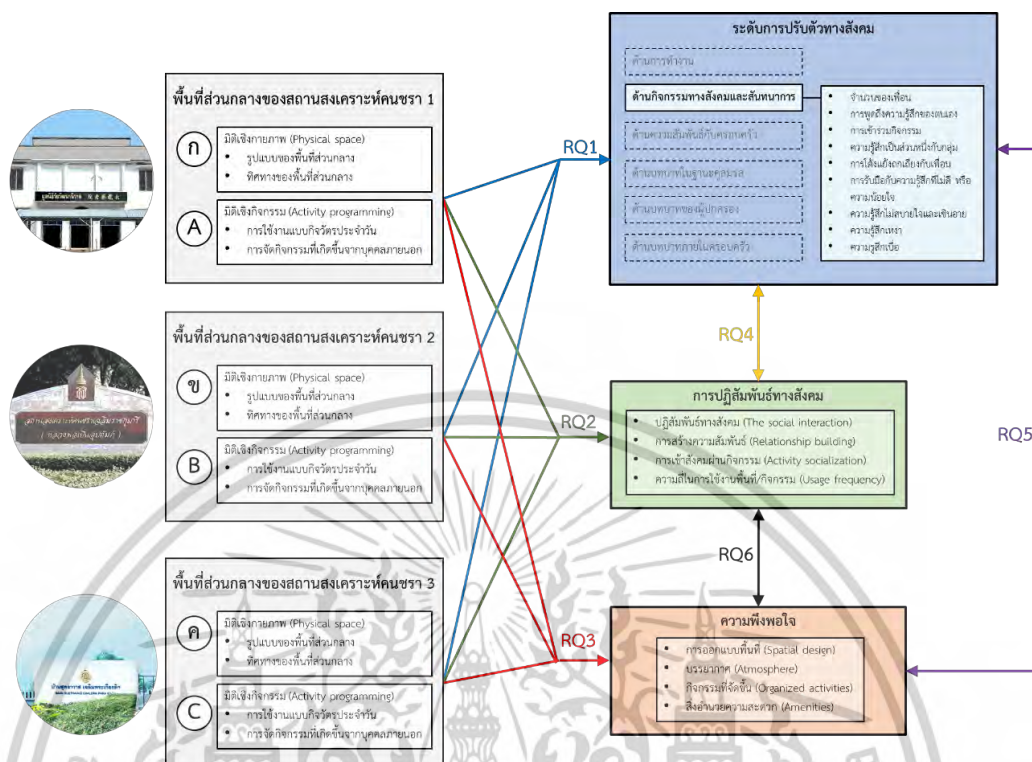
เมื่อเปรียบเทียบกิจกรรมรายวันของผู้สูงอายุในทั้งสามสถานสงเคราะห์ พบว่ามีโครงสร้างกิจวัตรพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันในด้านเวลาอาหาร การทำกิจวัตรส่วนตัว และช่วงพักผ่อน อย่างไรก็ตาม ลักษณะกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านความเข้มข้นและความหลากหลายของกิจกรรมทางสังคมและจิตใจ เช่น บ้านสุทธาวาส เถลิงพระเกียรติฯ มีการฝึกกิจกรรมฝีมือและการพูดคุยบำบัดเชิงลึก ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวที่เน้นความต่อเนื่องและมีโครงสร้าง ในขณะที่มูลนิธิวัยวัฒนานิวาสเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเลือกกิจกรรมตามความสมัครใจ ซึ่งอาจเหมาะกับผู้ที่มีความสามารถในการจัดการตนเองมากกว่า ส่วนสถานสงเคราะห์คนชรา เถลิงราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอุบลรัตน์) ให้ความสำคัญกับกิจกรรมศาสนาเป็นหลัก

รูปที่ 3.27 ตารางกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวคิดในการวิจัยและคำถามการวิจัย

รูปที่ 3.28 ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวคิดของการวิจัย และ คำถามในงานวิจัย

3.6 การเปลี่ยนนิยามด้านมนทัศน์และนิยามปฏิบัติการของตัวแปร

จากคำถามการวิจัย 1-3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with common areas) อย่างไรก็ตาม 2) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with common areas) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร และการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ทำให้สามารถนิยามตัวแปรจากคำถามการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ พื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งประกอบไปด้วย มิติเชิงกายภาพ (Physical space) และ มิติเชิงกิจกรรม (Activity programming)
2. ตัวแปรตาม คือ ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with common areas)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำถามการวิจัย ข้อที่ 1-3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with common areas) อย่างไร

นิยามมโนทัศน์ จากคำถามงานวิจัย พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ทำหน้าที่เป็นตัวแปรอิสระ โดยส่งผลให้เกิดการปรับตัวทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความพึงพอใจในพื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรตาม

นิยามปฏิบัติการ จากการศึกษาตัวแปรของงานวิจัยจากคำถามการวิจัยข้อที่ 1 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with common areas) อย่างไร นิยามปฏิบัติการโดยสรุปตามตาราง 3.1 ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 สรุปเครื่องมือในการวิจัยจากคำถามในการวิจัยข้อที่ 1-3

นิยามมโนทัศน์	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
ตัวแปรอิสระ พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา	มิติเชิงกายภาพ (Physical space) - รูปแบบของพื้นที่ส่วนกลาง - ทิศทางของพื้นที่ส่วนกลาง มิติเชิงกิจกรรม (Activity programming) - การใช้งานแบบกิจวัตรประจำวัน - การจัดกิจกรรมที่เกิดจากบุคคลภายนอก		Nominal	การสำรวจ สังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์	One-way ANOVA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

นิยามมโนทัศน์	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
ตัวแปรตาม 1. การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ประกอบด้วย - จำนวนของเพื่อน - การพูดถึงความรู้สึกของตนเอง - การเข้าร่วมกิจกรรม - ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่ม - การโต้แย้งถกเถียงกับเพื่อน - การรับมือกับความรู้สึกที่ไม่ดี หรือ ความน้อยใจ - ความรู้สึกไม่สบายใจและเขินอาย - ความรู้สึกเหงา - ความรู้สึกเบื่อ	ต่ำมาก – ตีมาก มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ			
ตัวแปรตาม 2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	- ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The social interaction) - การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) - การเข้าสังคมผ่านกิจกรรม (Activity socialization) - ความถี่ในการใช้งานพื้นที่/กิจกรรม (Usage frequency)	ไม่เห็นด้วย – เห็นด้วยมากที่สุด มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ	Interval	แบบสอบถาม	One-way ANOVA
ตัวแปรตาม 3. ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	- การออกแบบพื้นที่ (Spatial design) - บรรยากาศ (Atmosphere) - กิจกรรมที่จัดขึ้น (Organized activities) - สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	ไม่พอใจ – พอใจมากที่สุด มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำถามการวิจัย ข้อที่ 4-5 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) กับ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

นิยามมโนทัศน์ จากคำถามงานวิจัย การปรับตัวทางสังคม ทำหน้าที่เป็นตัวแปรอิสระ โดยมีการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความพึงพอใจในพื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรตาม

นิยามปฏิบัติการ จากการศึกษาตัวแปรของงานวิจัยจากคำถามการวิจัยข้อที่ 4-5 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) กับ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร นิยามปฏิบัติการโดยสรุปตามตาราง 3.2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 สรุปเครื่องมือในการวิจัยจากคำถามในการวิจัยข้อที่ 4-5

นิยามมโนทัศน์	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
ตัวแปรอิสระ การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	<ul style="list-style-type: none"> ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนของเพื่อน - การพูดถึงความรู้สึกของตนเอง - การเข้าร่วมกิจกรรม - ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่ม - การโต้แย้งถกเถียงกับเพื่อน - การรับมือกับความรู้สึกที่ไม่ดี หรือ ความน้อยใจ - ความรู้สึกไม่สบายใจและเขินอาย - ความรู้สึกเหงา - ความรู้สึกเบื่อ 	ต่ำมาก – ตีมาก มาตรฐานแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ	Interval	แบบสอบถาม	Pearson's Correlation Coefficient
ตัวแปรตาม 1. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The social interaction) - การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) - การเข้าสังคมผ่านกิจกรรม (Activity socialization) - ความถี่ในการใช้งานพื้นที่/กิจกรรม (Usage frequency) 	ไม่เห็นด้วย – เห็นด้วยมากที่สุด มาตรฐานแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

นิยามมโนทัศน์	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
ตัวแปรตาม 2. ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	- การออกแบบพื้นที่ (Spatial design) - บรรยากาศ (Atmosphere) - กิจกรรมที่จัดขึ้น (Organized activities) - สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	ไม่พอใจ – พอใจมากที่สุด มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ	Interval	แบบสอบถาม	Pearson's Correlation Coefficient

คำถามการวิจัย ข้อที่ 6 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

นิยามมโนทัศน์ จากคำถามงานวิจัยได้แบ่งตัวแปรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำหน้าที่เป็นตัวแปรอิสระ โดยมีความพึงพอใจในพื้นที่ส่วนกลาง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรตาม

นิยามปฏิบัติการ จากการศึกษาตัวแปรของงานวิจัยจากคำถามการวิจัยข้อที่ 4 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร นิยามปฏิบัติการโดยสรุปตามตาราง 3.3 ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 สรุปเครื่องมือในการวิจัยจากคำถามในการวิจัยข้อที่ 6

นิยามมโนทัศน์	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
ตัวแปรอิสระ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	- ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม - การสร้างความสัมพันธ์ - การเข้าสังคมผ่านกิจกรรม - ความถี่ในการใช้งานพื้นที่/กิจกรรม	ไม่เห็นด้วย – เห็นด้วยมากที่สุด มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ	Interval	แบบสอบถาม	Pearson's Correlation Coefficient
ตัวแปรตาม ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	- การออกแบบพื้นที่ - บรรยากาศ - กิจกรรมที่จัดขึ้น - สิ่งอำนวยความสะดวก	ไม่พอใจ – พอใจมากที่สุด มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.7 การศึกษาหลัก (Main Study)

การศึกษาหลักของงานวิจัยในครั้งนี้คือการเก็บข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย 6 ข้อ ได้แก่

- 1) อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) อย่างไร
- 2) อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) อย่างไร
- 3) อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างไร
- 4) การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร
- 5) การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร
- 6) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

3.7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่พำนักอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ ได้แก่ มีสภาพร่างกายสามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ส่วนกลางได้ ไม่มีภาวะพึ่งพิงหรือภาวะติดเตียง ยินยอมเข้าร่วมให้ข้อมูลในการวิจัย โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 95 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์ เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการปรับตัวทางสังคม ความคิดเห็นต่อบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางและความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางแบบสอบถามใช้ Likert scale และเก็บข้อมูลด้วยการสอบถามด้วยวาจา (Oral Survey) เพื่อความเหมาะสมกับข้อจำกัดด้านการอ่านและสายตาของผู้สูงอายุ ใช้เวลาประมาณ 5 นาทีต่อคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.7.2 สถานที่เก็บข้อมูล

สถานที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลงานวิจัย ได้แก่

1. มูลนิธิวิจัยวัฒนาวาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ
2. สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) จังหวัดนครปฐม
3. บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก

3.7.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ระดับการปรับตัวทางสังคม บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางที่ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง และข้อมูลประชากรทั่วไป โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ และเก็บข้อมูลโดยการสอบถามด้วยวาจา เพื่อรองรับข้อจำกัดด้านสายตาและความสามารถในการอ่านของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 1 การปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ (Social Adjustment)

การประเมินระดับการปรับตัวทางสังคมใช้แนวทางจาก Social Adjustment Scale – Self Report (SAS-SR) ซึ่งพัฒนาโดย Weissman and the MHS Staff (1999) โดยปกติแบบประเมินนี้ประกอบด้วย 54 ข้อ ครอบคลุม 6 ด้านของการดำเนินชีวิต แต่ในการวิจัยนี้เลือกเฉพาะ หมวด “กิจกรรมทางสังคมและเวลาว่าง” (Social and Leisure Activities) เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์

โครงสร้างแบบสอบถามเน้นประเมินความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยครอบคลุมถึงการสร้างความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม ซึ่งสามารถประเมินได้ครอบคลุมทุกช่วงวัย (Zweig & Turkel, 2007) การตอบแบบสอบถามใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ โดยบางข้อเป็นคำถามแบบย้อนคะแนน (reversed scored)

ชุดที่.....

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม โดย นางสาวสุพรรณษา มูลสิน สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ทางผู้วิจัยต้องการทราบว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดสำหรับคำถามเหล่านี้

ส่วนที่ 1 การปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ (กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อมูลที่ตรงกับท่านมากที่สุด)

<p>1. ท่านมีเพื่อนใหม่ ในสถานสงเคราะห์จำนวนกี่คน</p> <p>☐ 1.) ไม่มี</p> <p>☐ 2.) 1 คน</p> <p>☐ 3.) 2-4 คน</p> <p>☐ 4.) 5-8 คน</p> <p>☐ 5.) 9 คนขึ้นไป</p> <p>2. ท่านพูดถึงความรู้สึกและปัญหาตนเองกับเพื่อนบ่อยแค่ไหน</p> <p>☐ 1.) ฉันไม่เคยพูดถึงความรู้สึกของตนเอง</p> <p>☐ 2.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองน้อยมาก</p> <p>☐ 3.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองเป็นบางครั้ง</p> <p>☐ 4.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองบ่อยๆ</p> <p>☐ 5.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองเป็นประจำทุกวัน</p> <p>3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในสถานสงเคราะห์จำนวนกี่ครั้ง</p> <p>☐ 1.) ฉันไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>☐ 2.) 1 ครั้ง</p> <p>☐ 3.) 2 ครั้ง</p> <p>☐ 4.) 3 ครั้ง</p> <p>☐ 5.) มากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป</p> <p>4. ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่มในสถานสงเคราะห์หรือไม่</p> <p>☐ 1.) ฉันไม่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่น</p> <p>☐ 2.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นเล็กน้อย</p> <p>☐ 3.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นบางครั้ง</p> <p>☐ 4.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นบ่อยๆ</p> <p>☐ 5.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นเสมอ</p> <p>5. หากท่านมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเพื่อนบ่อยแค่ไหน</p> <p>☐ 1.) ฉันไม่เคยถกเถียง และ เข้ากับเพื่อนได้ดี</p> <p>☐ 2.) ฉันมักพัวพันกับเพื่อนได้แต่มีโต้เถียงเล็กน้อย</p> <p>☐ 3.) ฉันมีถกเถียงกับเพื่อนบ้างเป็นบางครั้ง</p> <p>☐ 4.) ฉันถกเถียงกับเพื่อนบ่อยๆ</p> <p>☐ 5.) ฉันถกเถียงกับเพื่อนเป็นประจำทุกวัน</p>	<p>6. หากท่านรู้สึกไม่ดี หรือ น้อยใจเพื่อน ท่านรับมือได้อย่างไร</p> <p>☐ 1.) มันไม่เคยเกิดขึ้นกับฉัน</p> <p>☐ 2.) ฉันสามารถผ่านมันไปได้ภายในไม่กี่ชั่วโมง</p> <p>☐ 3.) ฉันสามารถผ่านมันไปได้ภายในไม่กี่วัน</p> <p>☐ 4.) ฉันใช้เวลาภายใน 1 สัปดาห์ถึงจะรู้สึกดี</p> <p>☐ 5.) ฉันต้องใช้เวลานานหลายเดือนถึงจะรู้สึกดี</p> <p>7. ท่านรู้สึกไม่สบายใจและเขินอายกับผู้อื่น บ่อยแค่ไหน</p> <p>☐ 1.) ฉันรู้สึกสบายใจเสมอ</p> <p>☐ 2.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจเล็กน้อย แต่ชักพิกที่รู้สึกผ่อนคลายลง</p> <p>☐ 3.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจเป็นบางครั้ง</p> <p>☐ 4.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจบ่อยๆ</p> <p>☐ 5.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจเป็นประจำทุกวัน</p> <p>8. ท่านรู้สึกเหงาและต้องการมีเพื่อนใหม่ บ่อยแค่ไหน</p> <p>☐ 1.) ฉันไม่เคยรู้สึกเหงา</p> <p>☐ 2.) ฉันรู้สึกเหงาเล็กน้อย</p> <p>☐ 3.) ฉันรู้สึกเหงาเป็นบางครั้ง</p> <p>☐ 4.) ฉันรู้สึกเหงาบ่อยๆ</p> <p>☐ 5.) ฉันรู้สึกเหงาเป็นประจำทุกวัน</p> <p>9. ท่านรู้สึกเบื่อเวลาว่างบ่อยแค่ไหน</p> <p>☐ 1.) ฉันไม่เคยรู้สึกเบื่อ</p> <p>☐ 2.) ฉันรู้สึกเบื่อเล็กน้อย</p> <p>☐ 3.) ฉันรู้สึกเบื่อเป็นบางครั้ง</p> <p>☐ 4.) ฉันรู้สึกเบื่อบ่อยๆ</p> <p>☐ 5.) ฉันรู้สึกเบื่อเป็นประจำทุกวัน</p>
---	---

รูปที่ 3.29 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 1 การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางที่ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางมีพื้นฐานจากแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมมนุษย์ โดย Powell (1983) และ Horayangkoon et al. (2011) ซึ่งกล่าวถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่อความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่ สภาวะแวดล้อม การรับรู้ทางประสาทสัมผัส มิติทางพื้นที่ การกำหนดทิศทาง สัญลักษณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการบูรณาการทางวัฒนธรรมในแบบสอบถามนี้เน้นการประเมิน 4 มิติหลัก ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางด้านกายภาพส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Building) การเข้าสังคมผ่านกิจกรรม (Activity Socialization) และความถี่ในการใช้งาน (Usage Frequency) ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ (1 = ไม่เห็นด้วย ถึง 5 = เห็นด้วยมากที่สุด) เพื่อประเมินระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่ส่วนกลาง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์:
บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม โดย นางสาวสุพรรณษา มูลสิน สาขาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 2 บทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง (กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อมูลที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยเล็กน้อย	ปานกลาง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยมากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. พื้นที่ส่วนกลางมีส่วนช่วยให้ท่านพบปะพูดคุย และทำความรู้จักกับผู้อื่นมากขึ้นภายในสถานสงเคราะห์					
2. พื้นที่ส่วนกลางช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างท่านกับผู้อื่น					
3. ท่านรู้สึกว่าการจัดพื้นที่ส่วนกลางช่วยให้ได้เข้าสังคมภายในสถานสงเคราะห์มากขึ้น					
4. ส่วนใหญ่ท่านมักใช้เวลาในพื้นที่ส่วนกลางมากกว่าพื้นที่ส่วนอื่นๆ					

รูปที่ 3.30 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางที่ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with Common Areas)

วัดระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อองค์ประกอบของพื้นที่ส่วนกลาง โดยครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ การออกแบบพื้นที่ (Spatial Design) บรรยากาศ (Atmosphere) กิจกรรมที่จัดขึ้น (Organized Activities) และสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แบบสอบถามใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 ระดับ (1 = ไม่พอใจ ถึง 5 = พอใจมากที่สุด) โดยอ้างอิงแนวคิดจาก Zavotka & Teaford (1997) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความพึงพอใจในพื้นที่ส่วนกลางที่ออกแบบอย่างเหมาะสม มีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีระดับการมีส่วนร่วมทางสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระยะยาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจ (กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อมูลตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด)

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	ไม่ พอใจ (1)	พอใจ เล็กน้อย (2)	พอใจ ปานกลาง (3)	พอใจ มาก (4)	พอใจ มากที่สุด (5)
5. ท่านพึงพอใจกับรูปแบบของพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					
6. ท่านพึงพอใจกับบรรยากาศโดยรวมของพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					
7. ท่านพึงพอใจกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					
8. ท่านพึงพอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะ ที่นั่ง ฯลฯ ที่มีให้ ในพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					

รูปที่ 3.31 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with Common Areas)

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม อาทิ เพศ อายุ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในสถาน
สงเคราะห์ และความถี่ในการใช้พื้นที่ส่วนกลาง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอื่น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
(กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อมูลตรงกับท่าน และ กรอกตัวเลขในช่องที่มีช่องว่าง...สำหรับใส่ข้อมูล)

18. เพศของท่าน
 1.) ชาย 2.) หญิง 3.) อื่นๆ

19. อายุของท่าน คือ ปี

20. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์แห่งนี้
 1.) น้อยกว่า 6 เดือน 2.) 6 เดือน - 1 ปี 3.) 1 - 3 ปี 4.) มากกว่า 3 ปี

21. ความถี่ในการใช้พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์ของท่าน
 1.) น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ 2.) 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ 3.) 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ 4.) ทุกวัน

ขอขอบพระคุณที่สละเวลาเป็นอย่างยิ่ง

รูปที่ 3.32 ตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเลือกใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาศึกษาในรูปแบบและทิศทางของพื้นที่ส่วนกลาง รวมถึงการใช้งานแบบกิจวัตรประจำวันและการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากบุคคลภายนอกที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency), ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เช่น ระดับการปรับตัวทางสังคม ความคิดเห็นต่อบทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง และความพึงพอใจ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)
3. ในกรณีที่ต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม เช่น ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การใช้พื้นที่ต่างกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA)
4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

3.9 ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

3.9.1 เลือกกรณีศึกษา และการเก็บข้อมูลสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กรณีศึกษาเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากสถานสงเคราะห์คนชราแบบไม่แสวงหาผลกำไรจำนวน 3 แห่ง ซึ่งเปิดให้ผู้สูงอายุเข้าอยู่อาศัยได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้สะดวก อันเอื้อต่อการเก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม อีกทั้งหน่วยงานทั้งสามแห่งได้ให้ความอนุเคราะห์อนุญาต ให้ผู้วิจัยสามารถเข้าไปดำเนินการ สืบหาพื้นที่ สังเกตการณ์ และสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการ กรณีศึกษาทั้ง 3 แห่งที่ได้รับคัดเลือก ได้แก่

- 1) มูลนิธิวิวัฒน์นิवास สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ปลัด) จังหวัดนครปฐม
- 3) บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก

ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชื่อสถานที่ ที่ตั้ง และเกณฑ์การรับผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการสอบถามผ่านทางโทรศัพท์ และศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ ได้แก่ <https://www.nkppao.go.th/content-51-614.html>, <https://www.sudthavas.or.th/>, https://www.facebook.com/NursinghomeSamutPrakan/?locale=th_TH ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นผ่านช่องทางออนไลน์ พร้อมทั้งติดต่อประสานงานและทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2567 เป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.9.2 สํารวจ สั้กเหตุการณ์ละสั้กภาษั้กเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ สั้กกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา (กรณีศึกษา 3 แห่ง)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจและถ่ายภาพสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานสงเคราะห์คนชรา ในแต่ละแห่ง เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้งานพื้นที่โดยรวม โดยมุ่งเน้นเป็นพิเศษในส่วนของพื้นที่ ส่วนกลาง (common areas) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดพื้นที่ และพื้นที่การใช้งานจริงของผู้สูงอายุใน ชีวิตประจำวัน ข้อมูลภาคสนามได้รับการบันทึกในรูปแบบการสเก็ตซ์ (sketch plans) ควบคู่กับการ สั้กเหตุการณ์ (observation) พฤติกรรมของผู้สูงอายุในการใช้พื้นที่ส่วนกลางในช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน วิธีการสั้กเหตุการณ์นี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจ รูปแบบการใช้งานพื้นที่ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และ กระบวนการปรับตัว ของผู้สูงอายุในแต่ละบริบทได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

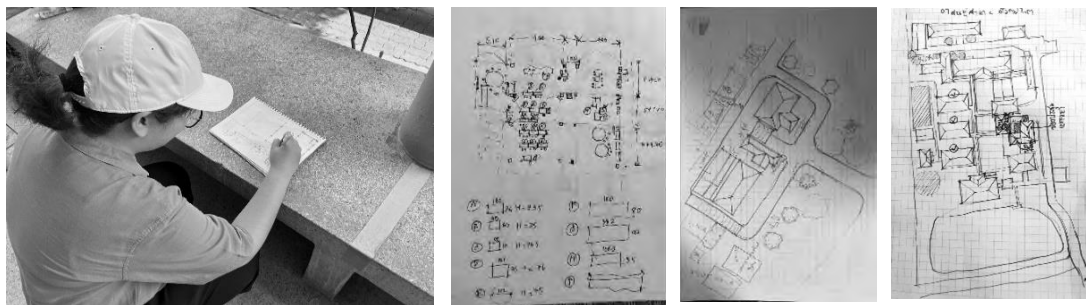
การลงพื้นที่เพื่อสั้กเหตุการณ์ของผู้วิจัยดำเนินการตามวัน เวลา และสถานที่ ดังต่อไปนี้ (แสดงใน รูปที่ 3.33-3.34)

- 1) มูลนิธิวิชัยวัฒนาวาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินการสำรวจและ สั้กเหตุการณ์ในวันพุธที่ 18 กันยายน พ.ศ.2567 เวลา 09.00 – 10.30 น. ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง
- 2) สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม ดำเนินการ สั้กสำรวจและสั้กเหตุการณ์ในวันอังคารที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2568 เวลา 09.00 – 10.30 น. ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง
- 3) บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก ดำเนินการสำรวจและสั้กเหตุการณ์ในวัน เสาร์ที่ 12 เมษายน พ.ศ.2568 เวลา 09.00 – 10.35 น. ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง

รูปที่ 3.33 การสำรวจและถ่ายภาพสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ส่วนกลางในสถาน สงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.34 การสเก็ตผัง (sketch plans) พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง

จากนั้นผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ส่วนกลางและกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานสงเคราะห์คนชรา รวมถึงข้อมูลทั่วไป เช่น จำนวนผู้สูงอายุในปัจจุบัน ประวัติความเป็นมาของสถานสงเคราะห์ กิจกรรมประจำวันในแต่ละวันและเกณฑ์การรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์บริบทของแต่ละกรณีศึกษา ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ดูแลหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจัดการพื้นที่ส่วนกลางของแต่ละสถานสงเคราะห์คนชรา โดยการสัมภาษณ์ดำเนินการตามวัน เวลา และสถานที่ดังต่อไปนี้ (รูปที่ 3.35)

- 1) มูลนิธิวิวัฒน์นาวิาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินสัมภาษณ์ในวันพุธที่ 18 กันยายน พ.ศ.2567 เวลา 11.00 – 12.00 น. ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง
- 2) สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม ดำเนินการสัมภาษณ์ในวันอังคารที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2568 เวลา 11.00 – 12.00 น. ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง
- 3) บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก ดำเนินการสัมภาษณ์ในวันเสาร์ที่ 12 เมษายน พ.ศ.2568 เวลา 11.00 – 12.00 น. ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง

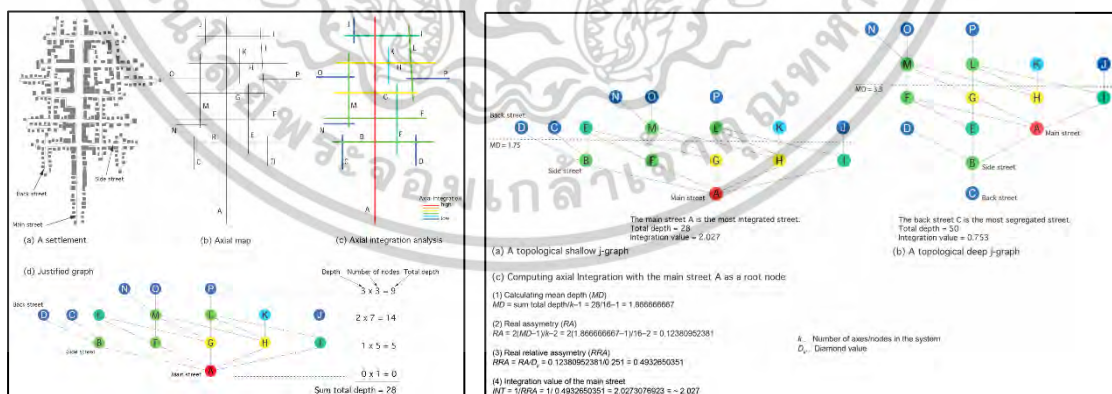
รูปที่ 3.35 ผู้วิจัยและผู้ดูแลหรือเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์คนชราที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเชิงลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.9.3 การใช้ Justified Graph ในการวิเคราะห์พื้นที่

ในการศึกษานี้ ได้มีการนำเครื่องมือที่เรียกว่า “Justified Graph” มาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของพื้นที่ส่วนกลางภายในสถานสงเคราะห์แต่ละแห่ง Justified Graph เป็นเทคนิคหนึ่งในชุดวิธีวิเคราะห์ภายใต้ทฤษฎี Space Syntax ซึ่งพัฒนาโดย Hillier และ Hanson (1984) เพื่อวิเคราะห์ลำดับชั้นของพื้นที่และความสามารถในการเข้าถึง (accessibility) ของโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม โดยการแปลงแผนผังอาคารให้เป็นลำดับของจุด (nodes) และเส้นเชื่อม (links) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ดังตัวอย่างในรูปที่ 3.36 ซึ่งมาจากบทความของ Yamu, van Nes และ Garau (2021) ผู้เขียนได้นำ Justified Graph มาใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของระบบถนนภายในชุมชน (settlement) โดยใช้ข้อมูลจาก axial map เพื่อแสดงให้เห็นว่า พื้นที่ใดสามารถเข้าถึงได้ง่าย (อยู่ใกล้ root node) แปลว่า มีแนวโน้มเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของกิจกรรม (high integration) พื้นที่ใดเข้าถึงยาก (depth สูง) แปลว่า มักมีการใช้งานเฉพาะกลุ่ม

การใช้ Justified Graph ช่วยให้เห็นโครงสร้าง “ซ่อนเร้น” (underlying structure) ของพื้นที่ที่อาจไม่ปรากฏชัดจากแผนผังธรรมดา เช่น การวางผังเมือง การจัดวางถนน หรือแม้แต่การจัดพื้นที่ส่วนกลางในอาคารขนาดใหญ่ และยังช่วยชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ใดเป็นศูนย์กลาง (core space) พื้นที่ใดมีลำดับการเข้าถึงซับซ้อน และพื้นที่ใดมีโอกาสในการเกิดปฏิสัมพันธ์มากหรือน้อย เครื่องมือนี้จึงเป็นประโยชน์ในการเชื่อมโยงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่กับพฤติกรรมการใช้สอยและระดับการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุในแต่ละบริบทได้อย่างมีเหตุผล

รูปที่ 3.36 แสดงกระบวนการวิเคราะห์ทางพื้นที่โดยใช้แนวคิดจาก Space Syntax

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.9.4 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินระดับการปรับตัวทางสังคม ความคิดเห็นต่อบทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง และความพึงพอใจกับกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินระดับการปรับตัวทางสังคม การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง และการประเมินความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณตามรายละเอียดในภาคผนวก ก ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ส่วนกลางได้ และไม่มีภาวะพึ่งพิงหรือภาวะติดเตียง แบบสอบถามถูกออกแบบให้เป็น แบบมีมาตรวัด (Likert Scale) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและสามารถนำไปวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบได้ โดยแบบสอบถามทั้งหมดดำเนินการในลักษณะ การสอบถามด้วยวาจา เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านทักษะการอ่านหรือสายตาอ่อนล้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเข้าใจในแบบสอบถามได้ไม่ดีหากให้ผู้สูงอายุกรอกคำตอบด้วยตนเอง การใช้มาตรวัดจึงมีความสำคัญในการลดอคติของผู้วิจัย (bias) และช่วยให้การเก็บข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามดำเนินการตามวัน เวลา และสถานที่ ดังต่อไปนี้ (รูปที่ 3.37)

- 1) มูลนิธิวิจัยพัฒนาวิสาส สถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินเก็บข้อมูลแบบสอบถามในวันพุธที่ 18 กันยายน พ.ศ.2567 เวลา 13.00 – 16.00 น. ใช้เวลาสอบถามผู้สูงอายุแต่ละรายประมาณ 5 นาที จำนวน 35 ท่าน
- 2) สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม ดำเนินเก็บข้อมูลแบบสอบถามในวันอังคารที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2568 เวลา 13.00 – 16.00 น. ใช้เวลาสอบถามผู้สูงอายุแต่ละรายประมาณ 5 นาที จำนวน 30 ท่าน
- 3) บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก ดำเนินเก็บข้อมูลแบบสอบถามในวันเสาร์ที่ 12 เมษายน พ.ศ.2568 เวลา 13.00 – 16.00 น. ใช้เวลาสอบถามผู้สูงอายุแต่ละรายประมาณ 5 นาที จำนวน 30 ท่าน

รูปที่ 3.37 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามทางวาจาของผู้วิจัยและผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ส่วนกลางได้เป็นประจำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม” งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน จากประชากรทั้งหมด 178 คน ในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ส่วนกลางได้ โดยรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2567 ถึง 12 เมษายน พ.ศ.2568 โดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยมีการแสดงผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) จากการใช้งานพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราและระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with common areas) ของผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างผู้ทำแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 95 คน มีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 75 ปี ($M = 75.71, SD = 7.51$) โดยอยู่ในช่วงระหว่าง 60 – 95 ปี (ตารางที่ 4.1) แบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 70 คน (73.7%) เพศชายจำนวน 25 คน (26.3%) ระยะเวลาการอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชรารวมใหญ่อาศัยมากกว่า 3 ปี จำนวน 35 คน (36.8%) และเข้าใช้พื้นที่ส่วนกลางเป็นประจำทุกวันจำนวน 87 คน (91.6%) (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลอายุ

(n = 95)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
อายุ	74.71	7.51	60	95

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลเพศ ระยะเวลาการอาศัยและความถี่การใช้งานพื้นที่ส่วนกลาง (n = 95)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ	จำนวน
เพศ		
หญิง	73.7	70
ชาย	26.3	25
ระยะเวลาการอาศัย		
มากกว่า 3 ปี	36.8	35
1 – 3 ปี	30.5	29
น้อยกว่า 6 เดือน	18.9	18
6 เดือน – 1 ปี	13.7	13
ความถี่การใช้งานพื้นที่ส่วนกลาง		
ทุกวัน	91.6	87
3 – 5 ครั้งต่อสัปดาห์	5.3	5
1 – 2 ครั้งต่อสัปดาห์	3.2	3
น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	0	0

จากข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นเป็นผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง ซึ่งหากแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อวัดผลของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) จากการใช้งานพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราและระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้สูงอายุ จะได้ข้อมูลตัวแปรอิสระดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุในมูลนิธิวิวัฒน์มานิवासสถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 35 คน มีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 75 ปี ($M = 75.17$, $SD = 7.49$) โดยอยู่ในช่วงระหว่าง 61 – 88 ปี (ตารางที่ 4.3) แบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 10 คน (28.6%) เพศชายจำนวน 25 คน (71.4%) ระยะเวลาการอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่อาศัย 1 - 3 ปี จำนวน 15 คน (42.9%) และเข้าใช้พื้นที่ส่วนกลางเป็นประจำทุกวันจำนวน 27 คน (77.1%) (ตารางที่ 4.4)

กลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ปลัดมณี) จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน มีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 72 ปี ($M = 72.33$, $SD = 7.13$) โดยอยู่ในช่วงระหว่าง 62 – 88 ปี (ตารางที่ 4.3) เป็นเพศหญิงทั้งหมด 30 คน (100%) ระยะเวลาการอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่อาศัยมากกว่า 3 ปี จำนวน 9 คน (30.1%) และทุกคนเข้าใช้พื้นที่ส่วนกลางเป็นประจำทุกวัน (100%) (ตารางที่ 4.4)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุในบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก จำนวน 30 คน มีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 77 ปี ($M = 76.53$, $SD = 7.55$) โดยอยู่ในช่วงระหว่าง 60 – 95 ปี (ตารางที่ 4.3) เป็นเพศหญิงทั้งหมด 30 คน (100%) ระยะเวลาการอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่อาศัยมากกว่า 3 ปี จำนวน 17คน (56.7%) และทุกคนเข้าใช้พื้นที่ส่วนกลางเป็นประจำทุกวัน (100%) (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลอายุของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา

สถานสงเคราะห์คนชรา	ข้อมูลอายุของกลุ่มตัวอย่าง				
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	จำนวน
กลุ่มที่ 1	75.17	7.49	61	88	35
กลุ่มที่ 2	72.33	7.13	62	88	30
กลุ่มที่ 3	76.53	7.55	60	95	30

ตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
เพศ						
หญิง	28.6	10	100	30	100	30
ชาย	71.4	25	-	-	-	-
ระยะเวลาการอาศัย						
น้อยกว่า 6 เดือน	17.1	6	23.3	7	16.7	5
6 เดือน – 1 ปี	14.3	5	23.3	7	3.3	1
1 – 3 ปี	42.9	15	23.3	7	23.3	7
มากกว่า 3 ปี	25.7	9	30.1	9	56.7	17
ความถี่การเข้าใช้งานพื้นที่ส่วนกลาง						
น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	-	-	-	-	-	-
1 – 2 ครั้งต่อสัปดาห์	8.6	3	-	-	-	-
3 – 5 ครั้งต่อสัปดาห์	14.3	5	-	-	-	-
ทุกวัน	77.1	27	100	30	100	30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)

จากคำถามงานวิจัยข้อที่ 1 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) อย่างไร ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบลักษณะการกระจายตัวของข้อมูลว่าเป็นแบบปกติหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) หากอยู่ในช่วงระหว่าง -1 ถึง 1 สามารถสันนิษฐานได้ว่าข้อมูลมีการกระจายตัวแบบปกติ (Hair et al., 2014 : 34) การตรวจสอบดังกล่าว ดำเนินการกับตัวแปรระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) จำนวน 9 ข้อ ซึ่งมาจากแบบประเมินด้วยตนเอง Social Adjustment Scale – Self Report (SAS-SR) โดย Weissman and the MHS Staff (1999) ซึ่งถูกนำมาคัดบางหมวดออกและพัฒนาเพื่อให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ประกอบไปด้วย

- 1) จำนวนของเพื่อน
- 2) การพูดถึงความรู้สึกของตนเอง
- 3) การเข้าร่วมกิจกรรม
- 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่ม
- 5) การโต้แย้งถกเถียงกับเพื่อน
- 6) การรับมือกับความรู้สึกที่ไม่ดี หรือ ความน้อยใจ
- 7) ความรู้สึกไม่สบายใจและเขินอาย
- 8) ความรู้สึกเหงา
- 9) ความรู้สึกเบื่อ

จากข้อมูลในตารางที่ 4.5 แสดงถึงค่าการกระจายตัวของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) พบว่า ตัวแปรข้อที่ 3 และข้อที่ 5 ถึง 7 มีค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) อยู่นอกช่วง -1 ถึง +1 ซึ่งตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2014) ถือว่าเป็นการแจกแจงที่เบ้หรือแหลมมากเกินไปกว่าที่จะถือว่าการแจกแจงแบบปกติ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าการกระจายตัวของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)

ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
1. จำนวนของเพื่อน	-.444	.247	-.559	.490
2. การพูดถึงความรู้สึกของตนเอง	.850	.247	.149	.490
3. การเข้าร่วมกิจกรรม	-3.912	.247	16.457	.490
4. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่ม	-.984	.247	.533	.490
5. การโต้แย้งถกเถียงกับเพื่อน	-1.210	.247	.788	.490
6. การรับมือกับความรู้สึกที่ไม่ดี หรือ ความน้อยใจ	-1.249	.247	1.617	.490
7. ความรู้สึกไม่สบายใจและเงินอายุ	-1.253	.247	.818	.490
8. ความรู้สึกเหงา	-.981	.247	-.387	.490
9. ความรู้สึกเบื่อ	-.724	.247	-.425	.490

ด้วยเหตุนี้ จึงมีการปรับค่าข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามบางรายให้เป็นค่าว่าง (Missing) เฉพาะในตัวแปรที่มีการเบี่ยงเบนจากการแจกแจงปกติ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อค่ากลางและค่าการกระจายของกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป โดยรายละเอียดการปรับค่าดังนี้

- ข้อที่ 3 ปรับค่าของผู้ตอบแบบสอบถามหมายเลข 1, 5, 8, 11, 12, 14, 17, 19, 20, 22, 24 และ 25 ให้เป็น Missing
- ข้อที่ 5 ปรับค่าของผู้ตอบแบบสอบถามหมายเลข 8 และ 14 ให้เป็น Missing
- ข้อที่ 6 ปรับค่าของผู้ตอบแบบสอบถามหมายเลข 2, 12, 16 และ 20 ให้เป็น Missing
- ข้อที่ 7 ปรับค่าของผู้ตอบแบบสอบถามหมายเลข 17 ให้เป็น Missing

การปรับข้อมูลในลักษณะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดอิทธิพลของข้อมูลที่อาจเป็น outlier หรือ extreme value ซึ่งอาจบิดเบือนผลการวิเคราะห์ และเพื่อรักษาความแม่นยำในการตีความผลลัพธ์ทางสถิติให้สอดคล้องกับสมมติฐานของการแจกแจงแบบปกติ (ตารางที่ 4.6)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าการกระจายตัวของระดับการปรับตัวทางสังคมหลังปรับค่าข้อมูล

ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
1. จำนวนของเพื่อน	-.444	.247	-.559	.490
2. การพูดถึงความรู้สึกของตนเอง	.850	.247	.149	.490
3. การเข้าร่วมกิจกรรม	.	-	.	-
4. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่ม	-.984	.247	.533	.490
5. การโต้แย้งถกเถียงกับเพื่อน	-.976	.250	.266	.495
6. การรับมือกับความรู้สึกที่ไม่ดี หรือ ความน้อยใจ	-.713	.253	-.323	.500
7. ความรู้สึกไม่สบายใจและเงินอายุ	-.970	.249	.815	.493
8. ความรู้สึกเหงา	-.981	.247	-.387	.490
9. ความรู้สึกเบื่อ	-.724	.247	-.425	.490

ภายหลังการตรวจสอบคุณสมบัติของข้อมูลเบื้องต้น โดยเฉพาะการแจกแจงค่าของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง พบว่าหลังจากปรับค่าข้อมูลที่มีการเบ้และโด่งเกินเกณฑ์ ให้เป็นข้อมูลที่มีการแจกแจงใกล้เคียงกับปกติ จึงสามารถดำเนินการวิเคราะห์เชิงพารามตริกต่อไปได้ การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ทั้ง 3 แห่ง ได้ดำเนินการโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows โดยระดับการปรับตัวทางสังคมคำนวณจากค่าเฉลี่ยของผลรวมคะแนนจาก ตัวแปรระดับการปรับตัวทางสังคมทั้ง 9 ข้อ ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้

- 1.0 – 2.0 = การปรับตัวทางสังคมต่ำมาก
- 2.1 – 2.5 = การปรับตัวทางสังคมต่ำ
- 2.6 – 3.0 = การปรับตัวทางสังคมปานกลาง
- 3.1 – 4.0 = การปรับตัวทางสังคมดี
- 4.1 – 5.0 = การปรับตัวทางสังคมดีมาก

ซึ่งมีความจำเป็นต้องตรวจสอบเกณฑ์สันนิษฐาน (Assumptions) ของ One-way ANOVA ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบความแปรปรวนของกลุ่มว่ามีความเท่ากัน (Homogeneity of Variances) หรือไม่ โดยใช้ Levene's Test of Equality of Error Variances พบว่า ค่าสถิติ Levene = 1.061 ค่า p-value = .351 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 ผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญ (ตารางที่ 4.7) แสดงว่าค่าความแปรปรวนของ

ระดับการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม เท่ากันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ชำระเงินด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.7 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)

ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Based on Mean	1.061	2	78	.351
Based on Median	.931	2	78	.398
Based on Median and with adjusted df	.931	2	65.764	.399
Based on trimmed mean	-1.046	2	78	.356

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการปรับตัวทางสังคม ในแต่ละกลุ่มมีความใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มที่ 1 ($M = 4.03$, $SD = .40$) กลุ่มที่ 2 ($M = 4.14$, $SD = .29$) และกลุ่มที่ 3 ($M = 4.10$, $SD = .40$) โดยผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) แสดงให้เห็นว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่ม ($F = 0.529$, $p\text{-value} = .591$) (ตารางที่ 4.8) กล่าวโดยสรุป ข้อมูลเชิงปริมาณในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้แต่ในพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชราที่แตกต่างกัน แต่ระดับการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในทั้งสามแห่งยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา และค่าสถิติทดสอบ F

สถานสงเคราะห์คนชรา	n	Mean	SD	F	p-value
กลุ่มที่ 1	18	4.03	.40	0.529	.591
กลุ่มที่ 2	30	4.14	.29		
กลุ่มที่ 3	30	4.10	.40		

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการวิเคราะห์จะไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่ม ($p\text{-value} = .591$) แต่ในการประเมินขนาดของอิทธิพลโดยใช้ค่า Eta Squared พบว่าอยู่ที่ .013 (ตารางที่ 4.9) ซึ่งจัดอยู่ในขนาดเล็กตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) การแปลผลค่า Eta Squared (η^2) และ Cohen's f สำหรับการวิเคราะห์ ANOVA โดยแบ่งระดับของ effect size ไว้ดังนี้

$\eta^2 \approx .01$ = ขนาดเล็ก (small effect)

$\eta^2 \approx .06$ = ขนาดกลาง (medium effect)

$\eta^2 \geq .14$ = ขนาดใหญ่ (large effect)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านสถานสงเคราะห์มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลเชิงสถิติที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.9 แสดงข้อมูลค่า Eta Squared ของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)

ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	Point Estimate	95% Confidence Interval	
		Lower	Upper
Eta-squared	.013	.000	.081
Epsilon-squared	-.012	-.026	.058
Omega-squared Fixed-effect	-.012	-.025	.057
Omega-squared Random-effect	-.006	-.013	.029

4.3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

จากคำถามงานวิจัยข้อที่ 2 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) อย่างไร ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบลักษณะการกระจายตัวของข้อมูลว่าเป็นแบบปกติเช่นเดียวกับข้อที่ 4.2 ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวดำเนินการกับตัวแปรการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย

- ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The social interaction)
- การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building)
- การเข้าสังคมผ่านกิจกรรม (Activity socialization)
- ความถี่ในการใช้งานพื้นที่/กิจกรรม (Usage frequency)

โดยข้อมูลในตารางที่ 4.10 แสดงถึงค่าการกระจายตัวของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) มีค่าความเบ้ (Skewness) และ ค่าความโด่ง (Kurtosis) อยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 แสดงว่าการกระจายเป็นแบบปกติ ตามเงื่อนไข (Hair et al. 2014 : 35) จึงสามารถนำมาการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ทั้ง 3 แห่ง ด้วยการใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยระดับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการวิเคราะห์นี้ได้คำนวณค่าความคิดเห็นรวมในแต่ละกลุ่มโดยเฉลี่ยจากคะแนนของตัวแปรทั้ง 4 ข้อข้างต้น เพื่อประเมินระดับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากบทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.0 – 2.0 = ไม่เห็นด้วย
- 2.1 – 2.5 = เห็นด้วยเล็กน้อย
- 2.6 – 3.0 = เห็นด้วยปานกลาง
- 3.1 – 4.0 = เห็นด้วยมาก
- 4.1 – 5.0 = เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าการกระจายตัวของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	-.723	.247	.100	.490
2. การสร้างความสัมพันธ์	-.627	.247	-.716	.490
3. การเข้าสังคมผ่านกิจกรรม	-.911	.247	-.169	.490
4. ความถี่ในการใช้งานพื้นที่/กิจกรรม	-.217	.247	-.825	.490

ผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มด้วย Levene's Test พบว่า Levene = 1.478 ค่า p-value = .233 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 (ตารางที่ 4.11) แสดงว่าค่าความแปรปรวนของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม เท่ากันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4.11 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Based on Mean	1.478	2	92	.233
Based on Median	1.658	2	92	.196
Based on Median and with adjusted df	1.658	2	90.832	.196
Based on trimmed mean	1.596	2	92	.208

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเรื่องบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ 1 ($M = 3.61, SD = .67$) กลุ่มที่ 2 ($M = 4.36, SD = .54$) และกลุ่มที่ 3 ($M = 4.19, SD = .61$) โดยผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่ม ($F = 13.339, p\text{-value} < .001$) (ตารางที่ 4.12) แสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่ไปยังเว็บไซต์อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ว่าค่าเฉลี่ยของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุในมูลนิธิวัยวัฒนานิวาสสถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) จังหวัดนครปฐมและผู้สูงอายุในบ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก มีอย่างน้อย 1 กลุ่ม แตกต่างจากกลุ่มอื่น ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา และค่าสถิติทดสอบ F

สถานสงเคราะห์คนชรา	n	Mean	SD	F	p-value
กลุ่มที่ 1	35	3.61	.67	13.339	< .001
กลุ่มที่ 2	30	4.36	.54		
กลุ่มที่ 3	30	4.19	.61		

นอกจากนี้ ขนาดของอิทธิพล (Eta Squared) ของกลุ่มสถานสงเคราะห์ต่อระดับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ที่ .225 ซึ่งจัดอยู่ในขนาดใหญ่ ตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) (ตารางที่ 4.13) ซึ่งบ่งชี้ว่าปัจจัยด้านพื้นที่ส่วนกลางของสถานสงเคราะห์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสามารถในการเข้าสังคมของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับผล ANOVA ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) จึงกล่าวได้ว่า พื้นที่ส่วนกลางและลักษณะของกิจกรรมในแต่ละสถานสงเคราะห์มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.13 แสดงข้อมูลค่า Eta Squared ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	Point Estimate	95% Confidence Interval	
		Lower	Upper
Eta-squared	.225	.083	.351
Epsilon-squared	.208	.063	.337
Omega-squared Fixed-effect	.206	.062	.335
Omega-squared Random-effect	.115	.032	.201

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบแบบ Tukey HSD (ตารางที่ 4.14) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < .001$) และกลุ่มที่ 3 ก็มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ($p\text{-value} < .001$) แต่กลุ่มที่ 2 และ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(p-value = .547) สรุปได้ว่า พื้นที่ส่วนกลางมีอิทธิพลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ 2 และ 3 มีระดับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่ากลุ่มที่ 1 อย่างชัดเจน ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างในด้านการออกแบบ การใช้ประโยชน์ และการบริหารจัดการพื้นที่ส่วนกลางที่มีประสิทธิภาพมากกว่า

ตารางที่ 4.14 แสดงข้อมูลผลการทดสอบความแตกต่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ของผู้สูงอายุระหว่างสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กลุ่ม

	(I) สถานสงเคราะห์คนชรา	(J) สถานสงเคราะห์คนชรา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Tukey HSD	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	-.74*	.153	<0.01	-1.11	-.38
		กลุ่มที่ 3	-.58*	.153	<0.01	-.94	-.21
	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 1	.74*	.153	<0.01	.38	1.11
		กลุ่มที่ 3	.17	.159	.547	-.21	.54
	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 1	.58*	.153	<0.01	.21	.94
		กลุ่มที่ 2	-.17	.159	.547	-.54	.21

4.4 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

จากคำถามงานวิจัยข้อที่ 3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง (Satisfaction with common areas) อย่างไร การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการสถิติเชิงอนุมานเช่นเดียวกับในหัวข้อ 4.2 และ 4.3 ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวดำเนินการกับตัวแปรระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง จำนวน 4 ข้อ ประกอบไปด้วย

- การออกแบบพื้นที่ (Spatial design)
- บรรยากาศ (Atmosphere)
- กิจกรรมที่จัดขึ้น (Organized activities)
- สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ค่าความเบ้ (Skewness) และ ค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูลทั้ง 4 ตัวแปรอยู่ในช่วงระหว่าง -1 ถึง 1 ซึ่งถือว่าการแจกแจงที่ใกล้เคียงกับแบบปกติ ตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2014:35) จึงสามารถดำเนินการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง ใช้วิธีการคำนวณค่าเฉลี่ยรวมจากคะแนนของตัวแปรทั้ง 4 ข้อในแต่ละกลุ่ม เพื่อประเมินระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพื้นที่ส่วนกลาง โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

- 1.0 – 2.0 = ไม่พึงพอใจ
- 2.1 – 2.5 = พึงพอใจเล็กน้อย
- 2.6 – 3.0 = พึงพอใจปานกลาง
- 3.1 – 4.0 = พึงพอใจมาก
- 4.1 – 5.0 = พึงพอใจมากที่สุด

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าการกระจายตัวของระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
1. การออกแบบพื้นที่	-.750	.247	-.654	.490
2. บรรยากาศ	-.614	.247	-.613	.490
3. กิจกรรมที่จัดขึ้น	-.749	.247	-.922	.490
4. สิ่งอำนวยความสะดวก	-.981	.247	-.038	.490

จากผลการทดสอบ Levene's Test เพื่อประเมินความเท่ากันของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มพบว่า Levene = 3.040 ค่า p-value = .208 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 แสดงว่าความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มมีความเท่ากันในระดับนัยสำคัญ .05 (ตารางที่ 4.16) จึงสามารถดำเนินการวิเคราะห์ ANOVA ได้โดยไม่ผิดเงื่อนไข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.16 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Based on Mean	3.040	2	92	.208
Based on Median	2.426	2	92	.053
Based on Median and with adjusted df	2.426	2	91.323	.094
Based on trimmed mean	2.963	2	92	.057

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ 1 ($M = 4.26, SD = .50$) กลุ่มที่ 2 ($M = 4.63, SD = .44$) และกลุ่มที่ 3 ($M = 4.41, SD = .58$) โดยผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่ม ($F = 4.408, p\text{-value} = .015$) (ตารางที่ 4.17) แสดงว่าค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กลุ่ม มีอย่างน้อย 1 กลุ่ม แตกต่างจากกลุ่มอื่น ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4.17 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐานระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานสงเคราะห์คนชรา และค่าสถิติทดสอบ F

สถานสงเคราะห์คนชรา	n	Mean	SD	F	p-value
กลุ่มที่ 1	35	4.26	.50	4.408	.015
กลุ่มที่ 2	30	4.63	.44		
กลุ่มที่ 3	30	4.41	.58		

สำหรับขนาดของอิทธิพลของสถานสงเคราะห์ต่อระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง มีค่า Eta Squared เท่ากับ .087 ซึ่งถือว่าอยู่ขนาดปานกลางตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านสถานสงเคราะห์มีผลในระดับที่พอสมควรต่อการรับรู้ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อพื้นที่ส่วนกลาง ทั้งนี้ สอดคล้องกับผล ANOVA ที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .015$) โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 1 (ตารางที่ 4.18)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.18 แสดงข้อมูลค่า Eta Squared ของระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)	Point Estimate	95% Confidence Interval	
		Lower	Upper
Eta-squared	.087	.003	.198
Epsilon-squared	.068	-.018	.180
Omega-squared Fixed-effect	.067	-.018	.179
Omega-squared Random-effect	.035	-.009	.098

จากตารางที่ 4.19 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบแบบ Tukey HSD แสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p -value = .011) กลุ่มที่ 3 ไม่แตกต่างจากทั้งกลุ่มที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญ (p -value = .462 และ .208 ตามลำดับ)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พื้นที่ส่วนกลางในแต่ละสถานสงเคราะห์ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มอย่างแตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์กลุ่มที่ 2 มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจสะท้อนถึงความเหมาะสมในการจัดสรรพื้นที่ การดูแลรักษา ความสะดวกในการใช้งาน รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ส่วนกลางในแต่ละแห่งที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 แสดงข้อมูลผลการทดสอบความแตกต่างระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

ของผู้สูงอายุระหว่างสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 กลุ่ม

	(I) สถานสงเคราะห์คนชรา	(J) สถานสงเคราะห์คนชรา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Tukey HSD	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	-.38*	.127	.011	-.68	-.07
		กลุ่มที่ 3	-.15	.127	.462	-.45	.15
	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 1	.38*	.127	.011	.07	.68
		กลุ่มที่ 3	.23	.131	.208	-.09	.54
	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 1	.15	.127	.462	-.15	.45
		กลุ่มที่ 2	-.23	.131	.208	-.54	.09

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 ความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

จากคำถามงานวิจัยข้อที่ 4 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) มีความสัมพันธ์กันอย่างไร จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับการปรับตัวทางสังคมที่ระดับดีมาก ($M = 4.03$, $SD = .69$) และผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นด้วยเป็นอย่างมากกว่าพื้นที่ส่วนกลางมีอิทธิพลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ($M = 4.03$, $SD = .69$) (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปรับตัวทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	N
การปรับตัวทางสังคม	4.1	.36	81
การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	4.03	.69	95

จากตารางที่ 4.21 และจากรูปที่ 4.1 แสดงผลของการวิเคราะห์ด้วยวิธีการสหสัมพันธ์ พบว่า การปรับตัวทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีความสัมพันธ์กันปานกลางไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ($r = .297^{**}$, $p\text{-value} = .007$) จึงสรุปได้ว่าผู้สูงอายุที่มีปรับตัวทางสังคมสูง ก็จะมีความคิดเห็นว่าพื้นที่ส่วนกลางมีส่วนช่วยในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมส่วนกลางมากเช่นกัน

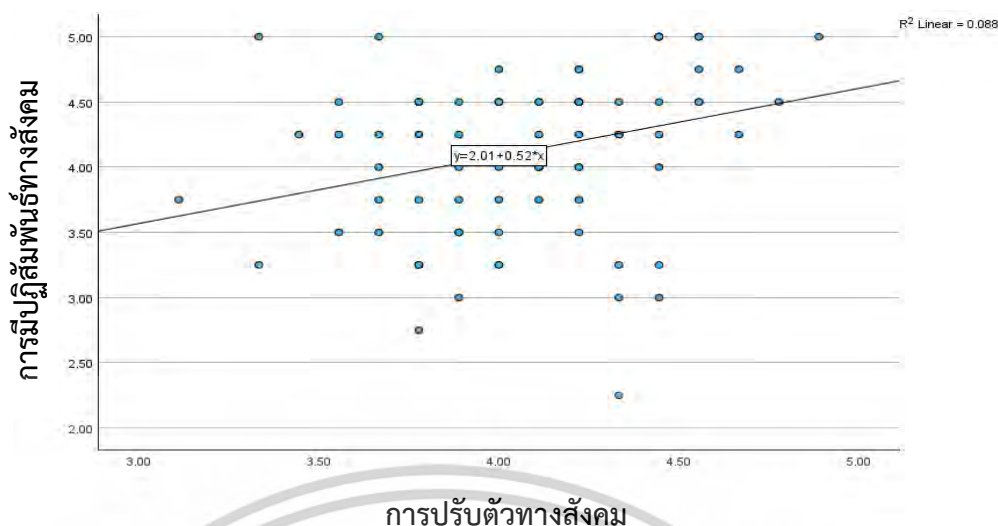
ตารางที่ 4.21 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlations) ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

Correlations		การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)
การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	Pearson Correlation	.297**
	Sig. (2-tailed)	.007
	n	81

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.1 กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

4.6 ความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

จากคำถามงานวิจัยข้อที่ 4 การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับการปรับตัวทางสังคมที่ระดับดีมาก ($M = 4.03$, $SD = .69$) และมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดต่อพื้นที่ส่วนกลาง ($M = 4.42$, $SD = .53$) (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและระดับความพึงพอใจ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	N
การปรับตัวทางสังคม	4.1	.36	81
ระดับความพึงพอใจ	4.42	.53	95

จากตารางที่ 4.23 และจากรูปที่ 4.2 แสดงผลของวิเคราะห์ด้วยวิธีการสหสัมพันธ์ พบว่า การปรับตัวทางสังคมและระดับความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์กันน้อยไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ($r = .247^*$, $p\text{-value} = .026$) จึงสรุปได้ว่าผู้สูงอายุที่มีปรับตัวทางสังคมสูง ก็จะมีระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางมากเช่นกัน

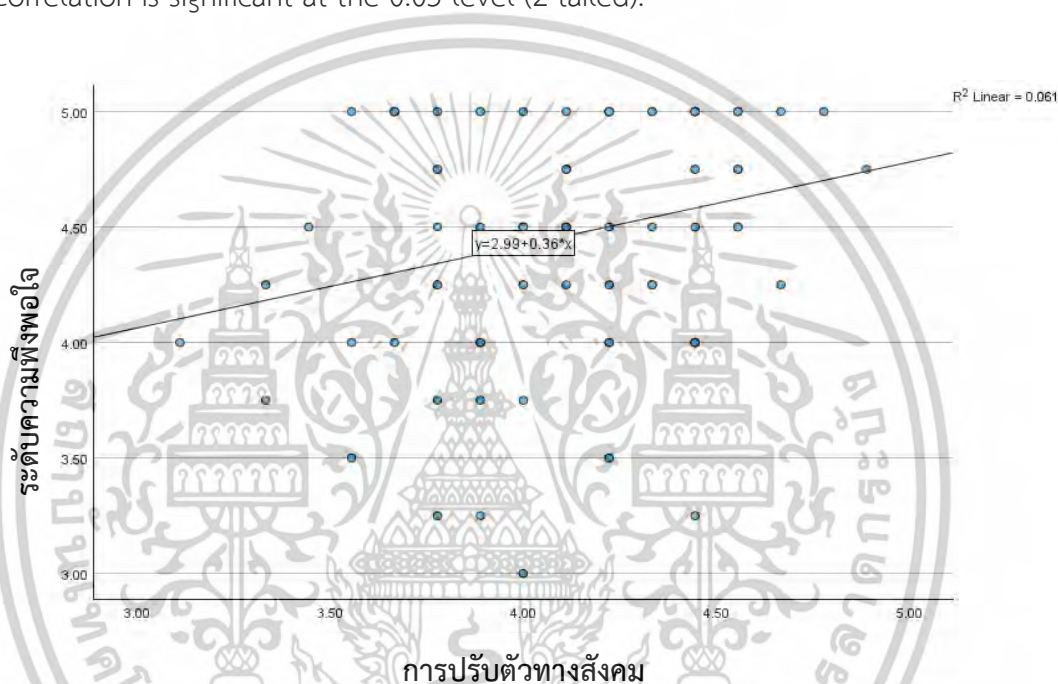
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.23 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlations) ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและระดับความพึงพอใจ

Correlations		ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)
การปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)	Pearson Correlation	.247*
	Sig. (2-tailed)	.026
	n	81

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

รูปที่ 4.2 กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคมและระดับความพึงพอใจ

4.7 ความสัมพันธ์ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

จากคำถามงานวิจัยข้อที่ 4 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์กันอย่างไร จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นด้วยเป็นอย่างมากกว่าพื้นที่ส่วนกลางมีอิทธิพลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ($M = 4.03$, $SD = .69$) และมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดต่อพื้นที่ส่วนกลาง ($M = 4.42$, $SD = .53$) (ตารางที่ 4.24)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.24 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและระดับความพึงพอใจ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	N
การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	4.03	.69	95
ระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง	4.42	.53	95

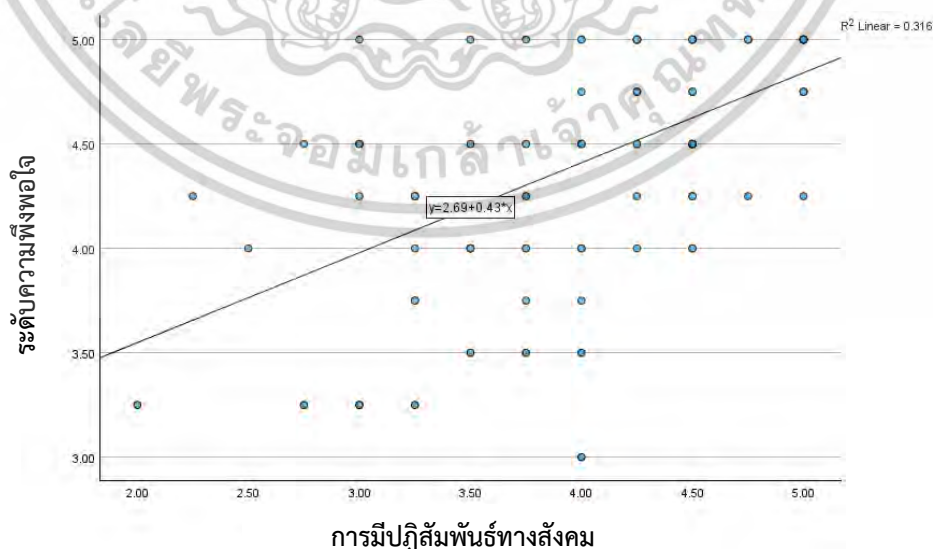
จากตารางที่ 4.25 และจากรูปที่ 4.3 แสดงผลของวิเคราะห์ด้วยวิธีการสหสัมพันธ์ พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางมีความสัมพันธ์กันปานกลางไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ($r = .563^{**}$, $p\text{-value} < .001$) จึงสรุปได้ว่าผู้สูงอายุที่มีระดับความคิดเห็นมากกว่าพื้นที่ส่วนกลางมีส่วนช่วยในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ก็จะมีระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางมากขึ้น

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlations) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและระดับความพึงพอใจ

Correlations		ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)
การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)	Pearson Correlation	.563**
	Sig. (2-tailed)	<.001
	n	95

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

รูปที่ 4.3 กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและระดับความพึงพอใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในส่วนของบทสุดท้าย การสรุปผลการวิจัยมีหัวข้อทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่ สรุปและอภิปรายผลการวิจัย การนำไปใช้ประโยชน์ ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์: บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม” โดยกำหนดวัตถุประสงค์ออกเป็น 4 ข้อ คือ

1. เพื่อสำรวจพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราในมิติเชิงกายภาพ (Physical space) และมิติเชิงกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ (Activity programming)
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของมิติเชิงกายภาพ (Physical space) และมิติเชิงกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ (Activity programming) พื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ
3. เพื่อวิเคราะห์ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) จากการใช้งานพื้นที่ส่วนกลางสถานสงเคราะห์คนชราและระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้สูงอายุ
4. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) กับ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และความพึงพอใจ (Satisfaction)
5. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และความพึงพอใจ (Satisfaction)

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน จากประชากรทั้งหมด โดยคำถามของงานวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) อย่างไร
2. อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) อย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างไร

4. ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

5. ระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) ระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

6. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction) มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

5.1.1 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment)

ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่สูงและใกล้เคียงกัน อาจสะท้อนให้เห็นว่าการมีพื้นที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียวไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอต่อการปรับตัว แต่อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบุคคล เช่น บุคลิกภาพเดิม ประสบการณ์ชีวิต และทัศนคติต่อการใช้ชีวิตในสถานสงเคราะห์ร่วมด้วย ดังที่ทฤษฎีการปรับตัวของ Roy (1999) และ Erikson (1964) ได้เสนอว่าการปรับตัวทางจิตสังคมต้องอาศัยองค์ประกอบหลากหลาย ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพจิตใจ และการยอมรับสถานะชีวิต

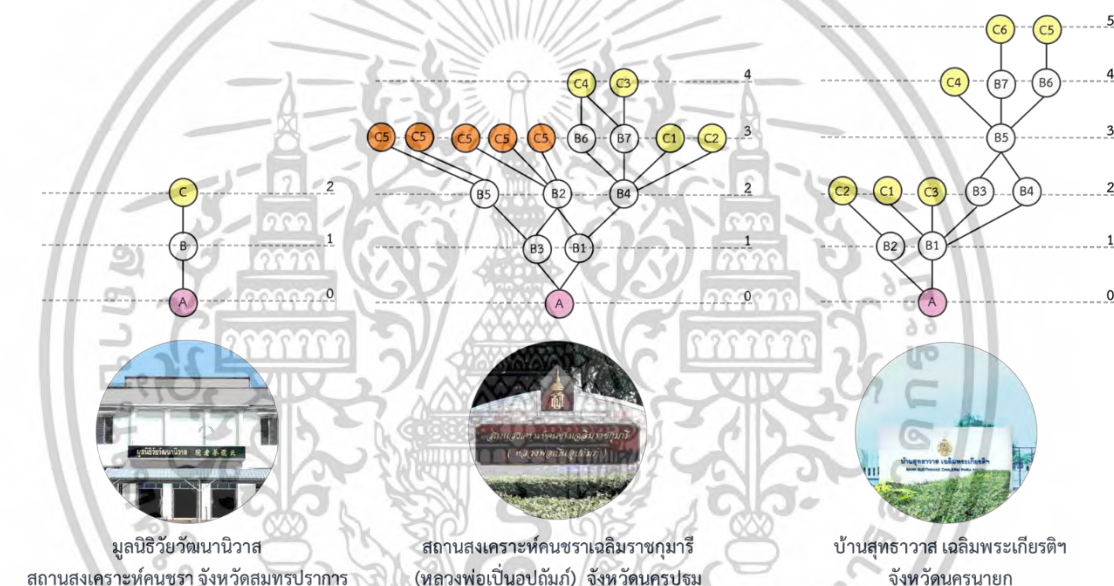
5.1.2 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารีและบ้านสุทธาวาสเฉลิมพระเกียรติฯ (กลุ่มที่ 2 และ 3) เห็นด้วยเป็นอย่างมากที่สุด เรื่อง พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา นั้น ส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) สูงกว่าผู้สูงอายุในมูลนิธิวัยวัฒนาวาสสถานสงเคราะห์คนชรา (กลุ่มที่ 1) อย่างชัดเจน ลักษณะของพื้นที่ที่เอื้อต่อการพบปะ เช่น ห้องนั่งเล่นเปิดโล่ง ลานกิจกรรมกลางแจ้ง การจัดที่นั่งแบบรวมกลุ่ม และกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสม่ำเสมอ ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างโอกาสในการพบปะและพูดคุยของผู้สูงอายุ การวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Hall (2019), Behrendt et al. (2023) และ Tribbett (2024) ที่เน้นบทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในฐานะเครื่องมือส่งเสริมสุขภาวะทางสังคมของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการวิเคราะห์ด้วย Justified Graph พบว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 มีลำดับระดับการเชื่อมโยงของพื้นที่พักอาศัยกับพื้นที่ส่วนกลาง (depth level) ที่หลากหลายและมีจำนวน node (จุดเชื่อมโยง) มากกว่า โดยเฉพาะบ้านสุทธาวาส (กลุ่ม 3) ที่มี node สูงสุดถึงระดับ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีโอกาสเดินผ่านกิจกรรมและพื้นที่กลางหลากหลายจุดก่อนถึงเป้าหมาย ในขณะที่ กลุ่มที่ 1 (มูลนิธิวัยวัฒนาวาส) มีเพียง 2 ระดับความลึกของการเข้าถึง โดยทางเชื่อมโยงค่อนข้างตรงและจำกัด เป็นระเบียบมาก แต่ขาดความหลากหลายในการพบปะไม่ตั้งใจ (unintentional encounters)

จากโครงสร้างเส้นทางดังกล่าว ส่งผลให้ผู้สูงอายุในกลุ่มที่ 2 และ 3 มีโอกาส "พบเจอ" ผู้ร่วมอาศัยและเจ้าหน้าที่ในระหว่างวันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับระดับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความพึงพอใจที่สูงกว่าในเชิงสถิติ (รูปที่ 5.1)

รูปที่ 5.1 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับขั้น (Justified graph) แสดงความแตกต่างของความลึกเชิงลำดับของสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง

ตารางกิจกรรมของทั้ง 3 แห่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่ 2 และ 3 มีกิจกรรมประจำวันหลากหลาย ทั้งด้านศาสนา การออกกำลังกาย และกิจกรรมเชิงกลุ่ม เช่น กายภาพบำบัด การฝึกทักษะ รวมถึงกิจกรรมในช่วงบ่ายที่จัดอย่างต่อเนื่อง และมีช่วงเวลาพักรวมที่กระตุ้นให้เกิดการพูดคุยและรวมกลุ่ม ในขณะที่ กลุ่มที่ 1 มีกิจกรรมที่จัดในช่วงเช้าและเย็นอย่างเป็นแบบแผน แต่กิจกรรมช่วงกลางวันยังเน้นกิจกรรมรายบุคคล หรือกิจกรรมอิสระ ส่งผลต่อระดับการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่สูงเท่ากลุ่มอื่น (รูปที่ 5.2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มูลนิธิวัยวัฒนานิวาสสถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดสมุทรปราการ	สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี(หลวงพ่อบึงอุบลรัตน์) จังหวัดนครปฐม	บ้านสุทธาวาส เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครนายก
05.00 น. ตื่นนอน สวมชุดเช้า ทำกิจวัตรส่วนตัว	05.30 น. ตื่นนอน ทำกิจวัตรส่วนตัว	04.30 น. ตื่นนอน ทำกิจวัตรส่วนตัว, ทำความสะอาดเรือนนอน
06.00 น. เห็นออกกำลังกายยามเช้า ทำความสะอาดบริเวณที่พักอาศัย	06.00 น. สวมชุดทำวัตรเช้า	07.00 น. รับประทานอาหารเช้า
07.00 น. รับประทานอาหารเช้า	08.00 น. รับประทานอาหารเช้า	07.45 น. สวมชุดที่วามสะอาด
08.00 น. สันทนาการยามเช้า โดยผู้จัดอาสาเข้ามา เช่น ออก กำลังกาย หรือเพลง เล่นเกมส์	09.30 น. ผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ อำหนัดสื่อพิมพ์ให้ผู้ใช้บริการสงเคราะห์ทั้ง 10.00 น. ถ่ายภาพบัตร และอาชีพบัตร	08.00 น. จิบน้ำ, ทูต, คุกกี้ = วัตถุประสงค์ + ออกกำลังกาย 09.00 น. อังคาร, พายัพพี, เลาร์ = วัตถุประสงค์ + กิจกรรมสวนครัว 09.00 น. ทำกายภาพบำบัดคนพิการ
11.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน	11.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน	10.00 น. ทำกิจกรรมช่วงเช้า ที่ลานกิจกรรม 11.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 น. อามีกิจกรรมจากผู้มีจิตอาสา เข้ามา สามารถทำอะไร ในและนอกห้อง ออกกำลังกาย บำบัด พักผ่อน อดิสงฆ์	12.30 น. ทำกิจวัตรส่วนตัว	พักผ่อนคนเฒ่าคนแก่ 11.30 น. จิบน้ำ, ทูต, คุกกี้ = คุณยายเป็นสื่อประสานตัวให้งาน อังคาร, พายัพพี, เลาร์ = เป็ดและข่าจากชุมชน
15.00 น. รับประทานอาหารเย็น	14.00 น. กิจกรรมนันทนาการที่สถานที่มีความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย 15.00 น. สวมชุดทำวัตรเย็น	14.00 น. ทำกิจกรรมช่วงบ่าย ที่ลานกิจกรรม
16.00 น. พักผ่อน อ่านหนังสือเวลาส่วนตัว ใช้เวลาในที่พักพิงเย็น	16.00 น. รับประทานอาหารเย็น	16.00 น. รับประทานอาหารเย็น
17.00 น. สวมชุดเย็นและเข้านอน	17.00 น. พักผ่อนและชมรายการโทรทัศน์ 20.00 น. เข้านอน	16.45 น. สวมชุดที่วามสะอาด 17.00 น. พักผ่อนคนเฒ่าคนแก่ + ทำกิจวัตรส่วนตัว 20.00 น. เข้านอน

รูปที่ 5.2 ตารางกิจกรรมของสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง

5.1.3 อิทธิพลของพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่งผลต่อระดับ ความพึงพอใจ (Satisfaction)

พบว่าผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (กลุ่มที่ 2) มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ามูลนิธิวัยวัฒนานิวาสสถานสงเคราะห์คนชรา (กลุ่มที่ 1) องค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ การออกแบบพื้นที่ให้เหมาะกับผูสูงอายุ บรรยากาศที่เอื้อต่อการพักผ่อนและพูดคุย กิจกรรมที่จัดขึ้นและสิ่งอำนวยความสะดวก ลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Zavotka and Teaford (1997) และ Blackler et al. (2023) ที่เน้นว่าความพึงพอใจต่อพื้นที่สะท้อนความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความปลอดภัย และความเหมาะสมกับบริบทชีวิตของผู้อยู่อาศัย

5.1.4 ความสัมพันธ์ของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)

ผลการวิเคราะห์พบว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อผู้สูงอายุมีโอกาสในการพบปะ พูดคุย และมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ก็จะปรับตัวเข้ากับบริบทใหม่ของสถานสงเคราะห์ได้ดีขึ้น ผลการค้นพบนี้สะท้อนแนวคิดของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Erikson (1964) และ Fredrickson & Carstensen (1990) ที่เน้นว่าความสัมพันธ์ทางสังคมและการมีความหมายในชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวในช่วงวัยสูงอายุ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่เพียงแต่ช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยว แต่ยังส่งเสริมความมั่นใจในตนเองและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งเป็นแก่นสำคัญของการปรับตัวทางจิตสังคม

5.1.5 ความสัมพันธ์ของระดับการปรับตัวทางสังคม (Social adjustment) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลการวิเคราะห์พบว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานที่และผู้คนรอบข้างได้ดี จะมีความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลางที่ใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้นเช่นกัน ความสัมพันธ์นี้สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้สูงอายู้สึกมั่นคงทางจิตใจและยอมรับการใช้ชีวิตในสถานสงเคราะห์แล้ว การรับรู้ต่อพื้นที่รอบตัวจะเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก พื้นที่เดิมที่อาจเคยรู้สึกแปลกหน้า กลับกลายเป็นพื้นที่ที่คุ้นเคยและปลอดภัย ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Roy (1999) และ Blackler et al. (2023) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมมีรากฐานจากการยอมรับและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้อยู่อาศัย

5.1.6 ความสัมพันธ์ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) และระดับความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลการวิเคราะห์พบว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในพื้นที่ส่วนกลางอย่างสม่ำเสมอ จะมีระดับความพึงพอใจต่อพื้นที่ดังกล่าวในระดับที่สูงขึ้น ผลลัพธ์นี้ต่อยอดแนวคิดของ Fredrickson and Carstensen (1990) และ Siette et al. (2022) ที่เสนอว่าความสัมพันธ์เชิงบวกและความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมทางสังคมจะสะท้อนออกมาในความรู้สึกยอมรับ ความเป็นส่วนหนึ่ง และความผูกพันกับพื้นที่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

5.2 การนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.1 ด้านการออกแบบและวางแผนพื้นที่ส่วนกลางของสถานสงเคราะห์

งานวิจัยนี้ให้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพและกิจกรรมที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์และการปรับตัวของผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งสรุปออกมาได้ตามแนวทางการออกแบบพื้นที่ส่วนกลางที่ได้จากการวิจัยนี้ (Design Guidelines) (รูปที่ 5.3) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ จากการค้นพบหลัก ได้แก่ พื้นที่ที่เปิดโล่งและเฟอร์นิเจอร์ยืดหยุ่น และการเข้าถึงที่หลากหลายแต่ไม่ซับซ้อน เพื่อส่งเสริมการพบปะและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุ จากการค้นพบรอง ได้แก่ บรรยากาศที่เอื้อต่อความสุข การสร้างพื้นที่ส่วนตัวในพื้นที่ส่วนรวม และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมหรือพื้นที่บางส่วน เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและลดความรู้สึกแปลกแยก แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมบำบัด (therapeutic environment) และการออกแบบที่ยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง (user-centered design)

รูปที่ 5.3

แนวทางการออกแบบพื้นที่ส่วนกลางที่ได้จากการวิจัยนี้ (Design Guidelines)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 ด้านนโยบายและการจัดการสถานสงเคราะห์

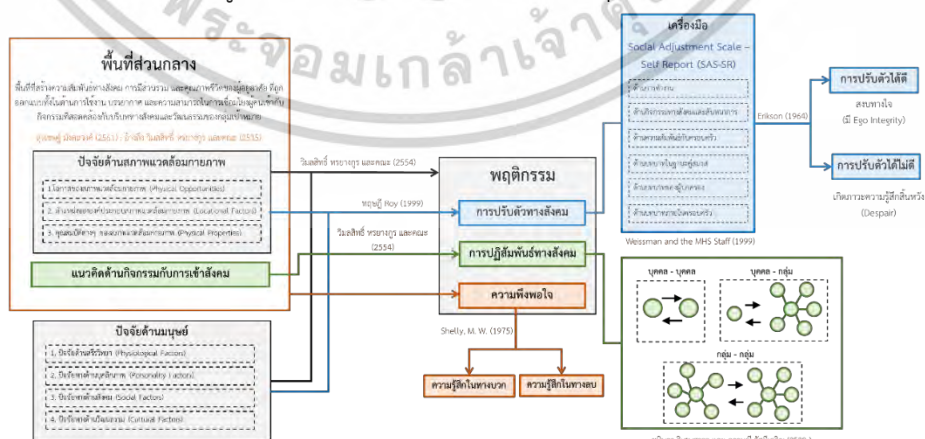
ข้อมูลเรื่องความพึงพอใจและความสัมพันธ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กันโดยตรง สามารถสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานสงเคราะห์ให้ความสำคัญกับกิจกรรมกลุ่ม พื้นที่นั่งร่วม และการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เหมาะกับการพบปะสังสรรค์

5.2.3 ด้านวิชาการ

ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาแบบประเมินและเป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษาต่อเนื่อง เช่น การเปรียบเทียบระหว่างประเภทของสถานสงเคราะห์ หรือการศึกษาการปรับตัวในระยะยาวของผู้สูงอายุ อีกทั้งการศึกษาสนับสนุนการประยุกต์ใช้ทฤษฎี Environmental Behavior ในการออกแบบพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะแนวคิด Behavioral Setting ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การออกแบบที่มุ่งเน้นการสร้างโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์จะส่งผลต่อความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตของผู้ใช้งาน

5.2.4 ด้านทฤษฎี

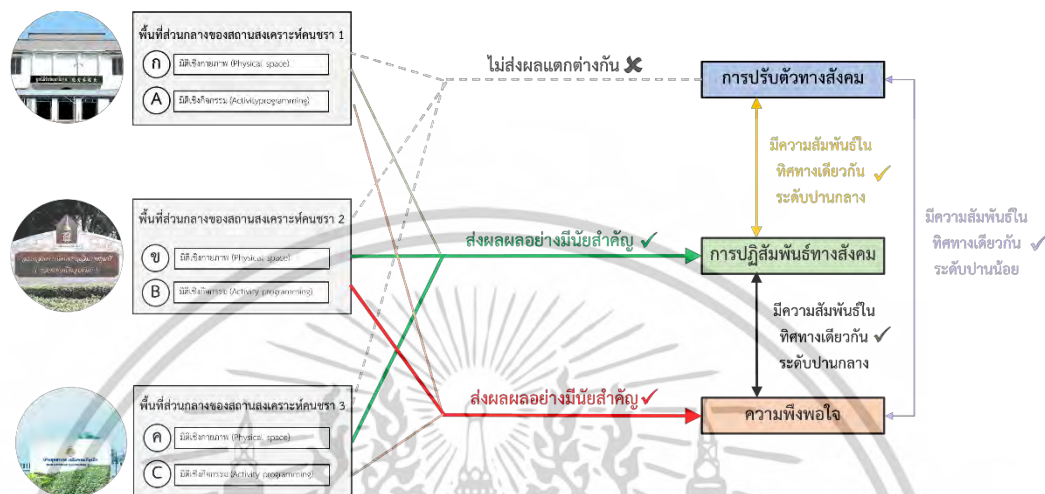
จากกรอบแนวความคิดและกรอบแห่งทฤษฎีในงานวิจัย (รูปที่ 5.4) ที่ได้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการทบทวนวรรณกรรมและกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พบว่ามีองค์ประกอบหลัก 4 ส่วน ได้แก่ 1) พื้นที่ส่วนกลาง 2) การปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ 3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4) ความพึงพอใจ โดยแสดงผ่านแผนภาพลูกศรที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปัจจัยดังกล่าว

รูปที่ 5.4 แสดงกรอบแห่งแนวความคิดและกรอบแห่งทฤษฎีในงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการวิจัยจริง กับ กรอบแนวความคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม (รูปที่ 5.5) พบว่า แม้โครงสร้างองค์รวมของกรอบแนวคิดยังคงอยู่ครบถ้วน แต่ “น้ำหนักของความสัมพันธ์” ระหว่างองค์ประกอบบางประการได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนจากสิ่งที่คาดไว้ในขั้นต้น ดังนี้

รูปที่ 5.5 แสดงกรอบแห่งแนวคิดหลังเปรียบเทียบผลการวิจัย

1) ความสัมพันธ์ที่ลดลงหรือหายไป

ลูกศรที่เชื่อม “พื้นที่ส่วนกลาง” → “การปรับตัวทางสังคม” แม้ในกรอบแนวคิดเดิมจะตั้งสมมติฐานว่ามีผลโดยตรง แต่ ผลการวิจัย RQ1 กลับพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านนี้

2) ความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งและควรเน้นย้ำ

ลูกศรจาก “พื้นที่ส่วนกลาง” → “การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม” และ “พื้นที่ส่วนกลาง” → “ความพึงพอใจ” ได้รับการยืนยันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากผล RQ2 และ RQ3 โดยเฉพาะในสถานสงเคราะห์กลุ่มที่ 2 และ 3

ลูกศรระหว่าง “การปรับตัวทางสังคม” ↔ “การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม” และ “การปรับตัวทางสังคม” ↔ “ความพึงพอใจ” แม้ความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “ปานกลาง” แต่ก็เป็นตัวแปรที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชราให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

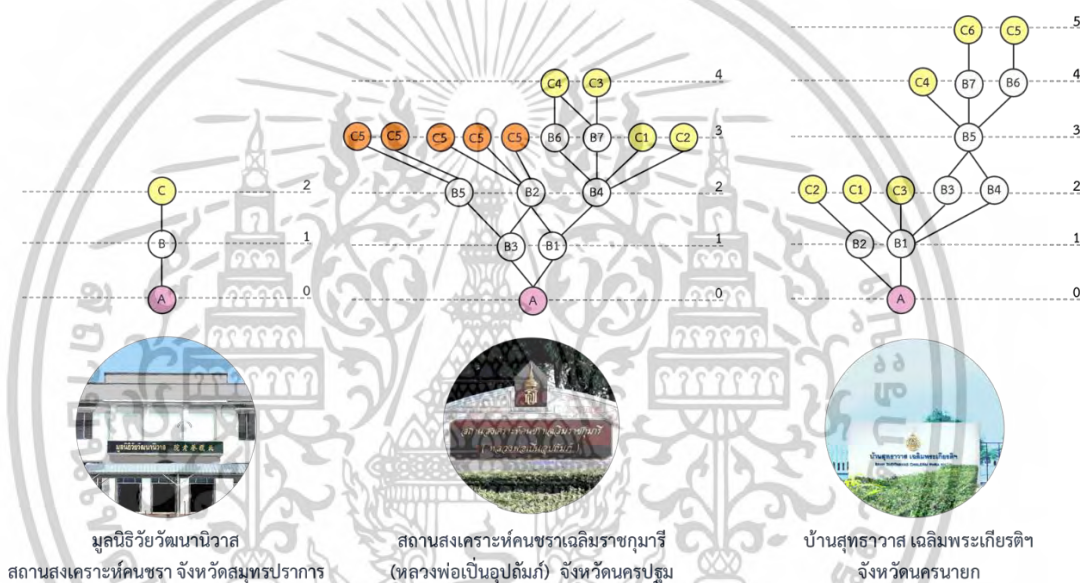
สุดท้ายลูกศรระหว่าง “การปรับตัวทางสังคม” ↔ “ความพึงพอใจ” แม้ความสัมพันธ์อยู่ในระดับ “น้อย” แต่ก็ไม่ควรมองข้ามตัวแปรนี้ เพื่อให้การพัฒนา

พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์คนชรา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ข้อเสนอเชิงทฤษฎีใหม่

จากข้อค้นพบข้างต้น สามารถสังเคราะห์ได้ว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้พื้นที่ส่วนกลางมีผลต่อการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ และยิ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจในเชิงบวกซึ่งส่งเสริมให้การเป็นอยู่ของผู้สูงอายุดีขึ้น

ในเชิงทฤษฎี จึงสามารถกล่าวได้ว่า ผลการวิจัยส่วนใหญ่สนับสนุนกรอบแนวคิดเดิม แต่มีบางส่วนที่ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวคิดใหม่เพิ่มเติม โดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง “ความลึกเชิงลำดับ” ของแต่ละประเภทพื้นที่ (รูปที่ 5.6) อันอาจนำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญใหม่ในแนวทางการออกแบบ

รูปที่ 5.6 กราฟเชิงลำดับแบบลำดับชั้น (Justified graph) แสดงความแตกต่างของความลึกเชิงลำดับของสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 3 แห่ง

เมื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยในเชิงปริมาณว่าด้วยระดับ การปรับตัวทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, และ ความพึงพอใจต่อพื้นที่ส่วนกลาง ของผู้สูงอายุในแต่ละสถานสงเคราะห์ ร่วมกับการวิเคราะห์โครงสร้างการเข้าถึงพื้นที่ส่วนกลางผ่านกราฟเชิงลำดับแบบลำดับชั้น (Justified Graph) พบว่าโครงสร้างของการวางผังมีบทบาทสำคัญต่อโอกาสในการใช้งานพื้นที่และการสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของ สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอูปถัมภ์) (กลุ่มที่ 2) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับคะแนนสูงสุดทั้งในด้าน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และ ความพึงพอใจ

แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการออกแบบผังที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เห็น ขอบเขตประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะเด่นของกลุ่มที่ 2 คือ การจัดวาง พื้นที่ส่วนกลางในรูปแบบกระจายตัว และลักษณะเป็นศาลาในสวน (รูปที่ 5.7) การจัดวางลักษณะนี้ไม่เพียงแต่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of ownership) และการสื่อสารที่เป็นธรรมชาติระหว่างกันสอดคล้องกับผลการประเมินด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่ในระดับสูง

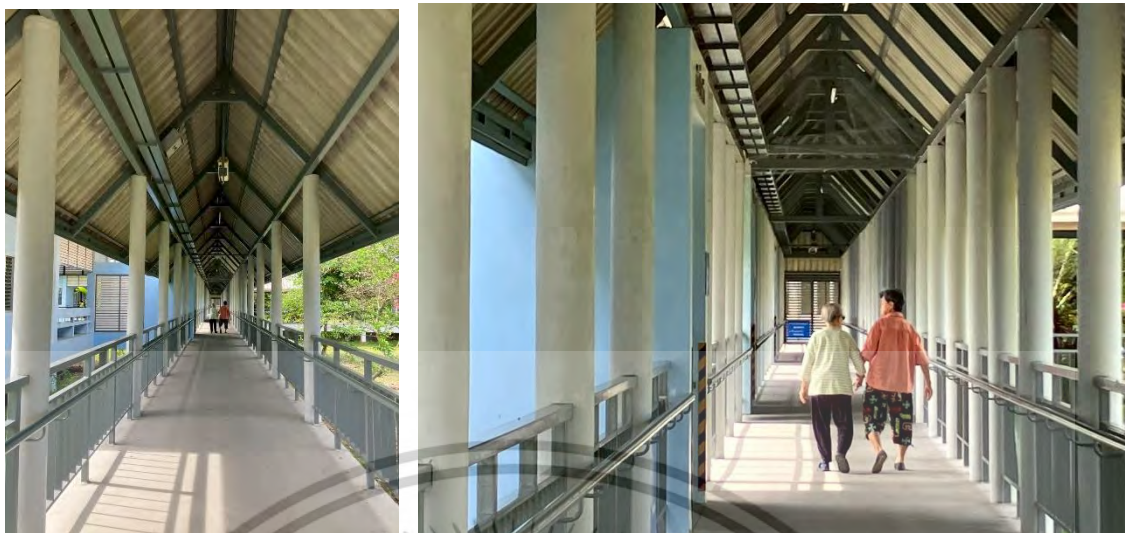
รูปที่ 5.7 รูปถ่ายศาลาในสวน ของ สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอุบลรัตน์) จังหวัดนครปฐม

หนึ่งในข้อค้นพบสำคัญที่เกิดจากการบูรณาการการวิเคราะห์เชิงปริมาณกับการอ่านค่าจาก Justified Graph ของพื้นที่ส่วนกลางในแต่ละสถานสงเคราะห์ (รูปที่ 5.6) คือ บทบาทของ เส้นทางและจุดเชื่อมต่อ (connective paths) ที่มีความลึกและลำดับแตกต่างกัน ซึ่งมีผลอย่างชัดเจนต่อระดับของ “การพบปะโดยบังเอิญ” (casual encounter) และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ

ในกรณีของ สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (กลุ่มที่ 2) และ บ้านสุทธาวาส (กลุ่มที่ 3) พบว่าโครงสร้างของผังภายในมี ระดับความลึกของการเข้าถึงพื้นที่ส่วนกลางในลำดับที่ 4-5 ซึ่งหมายถึงมีจุดเปลี่ยนผ่านหรือเส้นทางที่แยกย่อยออกไปหลายระดับก่อนเข้าสู่พื้นที่ส่วนกลาง เส้นทางดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงช่องทางการเดิน แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่แห่งโอกาสทางสังคม” ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยคนละจุดมีโอกาสเดินสวนกัน พบปะ พูดคุยโดยไม่ต้องนัดหมาย ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ทางสังคมที่สำคัญในชีวิตประจำวัน

ลักษณะทางเดินเช่นนี้มักแฝงอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะ “กึ่งเปิด” หรือเป็น “พื้นที่กึ่งสาธารณะ” (semi-public) เช่น ระเบียงหน้าต่าง ทางเดินเชื่อม หรือจุดพักระหว่างอาคาร ซึ่งเอื้อให้เกิด “จังหวะของการหยุดและสนทนา” อย่างไม่เป็นทางการ (รูปที่ 5.8) เท่านั้น ไม่นอญูญาติให้เข้าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.8 รูปถ่ายทางเดินเชื่อม ของ บ้านสุทธาวาส เอลิมพระเกียรติฯ จังหวัดนครนายก

ในทางตรงกันข้าม สถานสงเคราะห์วัยวัฒนาวาส (กลุ่มที่ 1) มีระดับความลึกของเส้นทางอยู่เพียงลำดับที่ 1 เท่านั้น ซึ่งหมายถึงพื้นที่ส่วนกลางตั้งอยู่ใกล้กับจุดพักอาศัยมากและไม่มีโครงสร้างทางเดินที่แตกแขนงหรือซับซ้อน นำไปสู่การ ลดโอกาสของการพบปะโดยไม่ได้ตั้งใจ และส่งผลให้ระดับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับน้อยกว่ากลุ่มอื่น (รูปที่ 5.9)

รูปที่ 5.9 รูปถ่ายมุมมองจากห้องพักอาศัยไปยังพื้นที่ส่วนกลาง ของ มูลนิธิวัยวัฒนาวาส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย

5.3.1 ข้อดีของการวิจัย

- 1) งานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานและผ่านการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์
- 2) ข้อมูลเก็บจากกรณีศึกษาหลากหลาย ทำให้ได้มุมมองเชิงเปรียบเทียบ
- 3) การเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยวาจาช่วยลดข้อจำกัดของผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสายตาหรือการอ่าน

5.3.2 ข้อจำกัดของการวิจัย

- 1) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) อาจไม่สามารถอธิบายผลต่อกลุ่มประชากรผู้สูงอายุในบริบทอื่น ๆ ได้ทั้งหมด
- 2) การใช้แบบสอบถามแม้จะปรับให้เหมาะสม แต่ยังมีข้อจำกัดในการสะท้อนความรู้สึกเชิงลึกของผู้สูงอายุที่ตอบคำถาม
- 3) งานวิจัยยังไม่ได้วิเคราะห์ผลในระยะยาว จึงไม่สามารถสรุปผลในเชิงภาวะการเปลี่ยนแปลงของความพึงพอใจหรือการมีปฏิสัมพันธ์ได้
- 4) การเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยวาจาอาจก่อให้เกิดความเอนเอียงและความคลาดเคลื่อนของข้อมูล เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลอาจตอบตามความคาดหวังของผู้สัมภาษณ์หรือสังคม ขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์อาจมีอิทธิพลต่อคำตอบโดยไม่รู้ตัว และข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร ส่งผลให้ความแม่นยำและความเป็นกลางของข้อมูลอาจลดลง

5.4 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากข้อจำกัดที่ปรากฏในงานวิจัย ผู้วิจัยเสนอแนวทางสำหรับการศึกษารั้งถัดไป ดังนี้

- 1) ศึกษาในระยะยาว (longitudinal study) เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของระดับการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ และความพึงพอใจในช่วงเวลาแตกต่างกัน
- 2) ขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างไปยังสถานสงเคราะห์ประเภทอื่น เช่น เอกชนหรือแบบรายได้สูง เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างเชิงบริบท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 3) เพิ่มวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเข้าถึงประสบการณ์และความรู้สึกของผู้สูงอายุอย่างลึกซึ้ง
- 4) นำผลการวิจัยไปพัฒนา prototype การออกแบบพื้นที่ส่วนกลางโดยเฉพาะ ซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้จริงในสถานสงเคราะห์เพื่อวัดผลในบริบทที่ควบคุมได้

5.5 บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้ได้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของการออกแบบพื้นที่ส่วนกลางต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แม้การออกแบบไม่ได้เป็นปัจจัยหลักในการปรับตัวทางสังคม แต่มีอิทธิพลสำคัญต่อการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความพึงพอใจในการใช้งาน สำหรับสาขาสถาปัตยกรรมภายใน การศึกษานี้เสนอแนวทางการออกแบบที่เน้นการสร้างโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์มากกว่าการเน้นความสวยงามเพียงอย่างเดียว การประยุกต์ใช้หลักการ Social Design และ Environmental Behavior จะช่วยสร้างพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการศึกษาและการปฏิบัติวิชาชีพ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับผู้สูงอายุในสังคมไทยที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- กนกพร เรืองเพิ่มพูล, สุดา ร่องเมืองและพัชรินทร์ นินทจันทร์. 2554. “ลักษณะการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล.” *รามาริบัติวารสาร*. 17(3) : 478-492.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. 2567. *สถิติผู้สูงอายุ มิถุนายน 2567*. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=1&id=2555.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. 2567. *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2566*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท โกลโพรินท์ (ไทยแลนด์) จำกัด.
- กันยา สุวรรณแสง. 2533. *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว (Personality Development and Adjustment)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น.
- ชนิษฐา วิเศษสาร และ ดาวมณี รัศมีเจริญ. 2539. *มนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : งานตำราและเอกสารการพิมพ์คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
- ญาณตา จำทา. 2564. “การพัฒนาการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคโดยใช้ทฤษฎีอัตถิภาวนิยมเป็นฐาน.” *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- นพมาศ อึ้งพระ (ธีระเวคิน). 2551. *ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร,บุษกร เสธฐวรกิจ และศิวพร กลิ่นมาลัย. 2554. *จิตวิทยาสภาพแวดล้อม: มูลฐานสร้างสรรค์และจัดการสภาพแวดล้อมอยู่อาศัย Environmental Psychology: A Basis for Creation and Management of Livable Environment*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท จี.บี.พี เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2534. *จิตวิทยาวัยกลางคน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ตะเกียง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2545. *โครงการ: สสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ปี 2545*. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=48#start0>.
- สุมาลี จินดาพล. 2563. *สุขภาพแวดล้อม พลดิพลังผู้สูงอายุ Active Ageing Healthy Environment*. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ : หจก. ภัทรเสรีเพรส.
- สุรเชษฐ์ มังคะวงศ์. 2561. “พื้นที่ส่วนกลางในงานสถาปัตยกรรม.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม, มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Behrendt, D., Spieker, S., Sumngern, C., and Wendschuh, V. (2023). “Integrating social support into interventions among the elderly in nursing homes: A scoping review.” **BMJ Open**. 13(4) : e071962.
- Blackler, A., Craig, C., Brophy, C., & Kamali, F. (2023). “Making a “home” into a home: How design of aged-care homes impacts residents.” **Journal of Aging Studies**. 65: 101135.
- Cohen, J. (1988). **Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.)**. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Fredrickson, B. L., and Carstensen, L. L. (1990). “Choosing social partners: how old age and anticipated endings make people more selective.” **Psychology and aging**. 5(3) : 335–347.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). **Multivariate Data Analysis (7th ed.)**. Pearson Education.
- Hall, J. (2019). **Common areas earning special second looks as the heart of senior living spaces**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.mcknights.com/news/common-areas-earning-special-second-looks-as-the-heart-of-senior-living-spaces/>
- Hillier, B., & Hanson, J. (1984). **The Social Logic of Space**. Cambridge University Press.
- Lee G. E. (2010). “Predictors of adjustment to nursing home life of elderly residents: a cross-sectional survey.” **International journal of nursing studies**. 47(8) : 957–964.
- Nunes, E. V., & National Institute on Drug Abuse Clinical Trials Network. (2012). **NIDA-CTN-0044: Web-delivery of evidence-based, psychosocial treatment for substance use disorders**. National Institute on Drug Abuse. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://datashare.nida.nih.gov/study/nida-ctn-0044>
- Oldenburg, R. (1989). **The Great Good Place: Cafés, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of a Community**. New York: Paragon House.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Powell, D. H. 1983. **Understanding Human Adjustment Normal Adaptation Through the Life Cycle**. Canada : Little, Brown & Company (Canada) Limited.
- Shelly, M. W. (1975). **Responding to social change**. Dowden, Hutchinson & Ross.
- Siette, J., Dodds, L., Surian, D., Prgomet, M., Dunn, A., and Westbrook, J. (2022). “Social interactions and quality of life of residents in aged care facilities: A multi-methods study.” **PLOS ONE**. 17(8) : e0273412.
- Tallent, N. 1978. **Psychology of Adjustment UNDERSTANDING OURSELVES AND OTHERS**. New York : D. Van Nostrand Company.
- Tribbett, C. (2024). **Designing for seniors: How architecture and interior design impact quality of life**. Summit Senior Solutions. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.summitsolutions.com/2024/03/designing-for-seniors-how-architecture-and-interior-design-impact-quality-of-life/>
- Weissman, M. M., Sholomskas, D., & John, K. (1981). “The assessment of social adjustment is an update.” **Archives of General Psychiatry**. 38(11) : 1250-1258.
- Weissman, M., & MHS Staff. 1999. **Social Adjustment Scale – Self-report (SAS-SR) User's Manual**. North Tonawanda, NY: Multi-Health Systems, Inc.
- World Health Organization. 2021. **Social isolation and loneliness among older people: Advocacy brief**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.who.int/publications/i/item/9789240030749>
- Yamu, C., van Nes, A., & Garau, C. (2021). Bill Hillier’s Legacy: Space Syntax—A Synopsis of Basic Concepts, Measures, and Empirical Application. **Sustainability**. 13(6). 3394. <https://doi.org/10.3390/su13063394>
- Zafar, J., Malik, N. I., & Malik, H. (2021). “IMPACT OF SOCIAL ADJUSTMENT AND EMOTIONAL STABILITY ON HOPE AND HAPPINESS AMONG THE RESIDENTS OF OLD AGE HOMES.” **Pakistan Journal of Clinical Psychology**. 20(1) : 67-88.
- Zavotka, S. L., and Teaford, M. H. (1997). “The design of shared social spaces in assisted living residences for older adults.” **Journal of Interior Design**. 23(2) : 2-16.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

Zweig, R. A., and Turkel, E. (2007). "The social adjustment scale-self-report: psychometric properties for older adults." *Psychological reports*. 101(3 Pt 1) : 920–926.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์:

ชุดที่.....

บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าถึง โดย นางสาวสุพรรณษา มูลสิน สาขาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ทางผู้วิจัยต้องการทราบว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดสำหรับคำถามเหล่านี้

ส่วนที่ 1 การปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ (กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อมูลที่ตรงกับท่านมากที่สุด)

1. ท่านมีเพื่อนใหม่ ในสถานสงเคราะห์จำนวนกี่คน ☐ 1.) ไม่มี ☐ 2.) 1 คน ☐ 3.) 2-4 คน ☐ 4.) 5-8 คน ☐ 5.) 9 คนขึ้นไป 2. ท่านพูดถึงความรู้สึกและปัญหาตนเองกับเพื่อนบ่อยแค่ไหน ☐ 1.) ฉันไม่เคยพูดถึงความรู้สึกของตนเอง ☐ 2.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองน้อยมาก ☐ 3.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองเป็นบางครั้ง ☐ 4.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองบ่อยๆ ☐ 5.) ฉันพูดถึงความรู้สึกของตนเองเป็นประจำทุกวัน 3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในสถานสงเคราะห์จำนวนกี่ครั้ง ☐ 1.) ฉันไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม ☐ 2.) 1 ครั้ง ☐ 3.) 2 ครั้ง ☐ 4.) 3 ครั้ง ☐ 5.) มากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป 4. ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่มในสถานสงเคราะห์หรือไม่ ☐ 1.) ฉันไม่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่น ☐ 2.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นเล็กน้อย ☐ 3.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นบางครั้ง ☐ 4.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นบ่อยๆ ☐ 5.) ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้อื่นเสมอ 5. หากท่านมีข้อโต้แย้งถกเถียงกับเพื่อนบ่อยแค่ไหน ☐ 1.) ฉันไม่เคยถกเถียง และ เข้ากับเพื่อนได้ดี ☐ 2.) ฉันมักเข้ากับเพื่อนได้ดีแต่มีโต้เถียงเล็กน้อย ☐ 3.) ฉันมีถกเถียงกับเพื่อนบ้างเป็นบางครั้ง ☐ 4.) ฉันถกเถียงกับเพื่อนบ่อยๆ ☐ 5.) ฉันถกเถียงกับเพื่อนเป็นประจำทุกวัน	6. หากท่านรู้สึกไม่ตี หรือ น้อยใจเพื่อน ท่านรับมือได้อย่างไร ☐ 1.) มันไม่เคยเกิดขึ้นกับฉัน ☐ 2.) ฉันสามารถผ่านมันไปได้ภายในไม่กี่ชั่วโมง ☐ 3.) ฉันสามารถผ่านมันไปได้ภายในไม่กี่วัน ☐ 4.) ฉันใช้เวลาภายใน 1 สัปดาห์ถึงจะรู้สึกดี ☐ 5.) ฉันต้องใช้เวลาหลายเดือนถึงจะรู้สึกดี 7. ท่านรู้สึกไม่สบายใจและเขินอายกับผู้อื่นๆ บ่อยแค่ไหน ☐ 1.) ฉันรู้สึกสบายใจเสมอ ☐ 2.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจเล็กน้อย แต่ซักรักก็รู้สึกผ่อนคลายลง ☐ 3.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจเป็นบางครั้ง ☐ 4.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจบ่อยๆ ☐ 5.) ฉันรู้สึกไม่สบายใจเป็นประจำทุกวัน 8. ท่านรู้สึกเหงาและต้องการมีเพื่อนใหม่ๆ บ่อยแค่ไหน ☐ 1.) ฉันไม่เคยรู้สึกเหงา ☐ 2.) ฉันรู้สึกเหงาเล็กน้อย ☐ 3.) ฉันรู้สึกเหงาเป็นบางครั้ง ☐ 4.) ฉันรู้สึกเหงาบ่อยๆ ☐ 5.) ฉันรู้สึกเหงาเป็นประจำทุกวัน 9. ท่านรู้สึกเบื่อเวลาร่างบ่อยแค่ไหน ☐ 1.) ฉันไม่เคยรู้สึกเบื่อ ☐ 2.) ฉันรู้สึกเบื่อเล็กน้อย ☐ 3.) ฉันรู้สึกเบื่อเป็นบางครั้ง ☐ 4.) ฉันรู้สึกเบื่อบ่อยๆ ☐ 5.) ฉันรู้สึกเบื่อเป็นประจำทุกวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์:

บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าถึงสังคม โดย นางสาวสุพรรณษา มูลสิน สาขาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 2 บทบาทของพื้นที่ส่วนกลาง (กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อมูลที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วยเล็กน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยมากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. พื้นที่ส่วนกลางมีส่วนช่วยให้ท่านพบปะพูดคุย และทำความรู้จักกับผู้อื่นมากขึ้นภายในสถานสงเคราะห์					
2. พื้นที่ส่วนกลางช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างท่านกับผู้อื่น					
3. ท่านรู้สึกว่าการจัดพื้นที่ส่วนกลางช่วยให้ได้เข้าถึงสังคมภายในสถานสงเคราะห์มากขึ้น					
4. ส่วนใหญ่ท่านมักใช้เวลาในพื้นที่ส่วนกลางมากกว่าพื้นที่ส่วนอื่นๆ					

ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจ (กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อมูลที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด)

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	ไม่พอใจ	พอใจเล็กน้อย	พอใจปานกลาง	พอใจมาก	พอใจมากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. ท่านพึงพอใจกับรูปแบบของพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					
6. ท่านพึงพอใจกับบรรยากาศโดยรวมของพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					
7. ท่านพึงพอใจกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					
8. ท่านพึงพอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ ที่มีให้ในพื้นที่ส่วนกลางระดับใด					

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อมูลที่ตรงกับท่าน และ กรอกตัวเลขในช่องที่มีช่องว่าง...สำหรับใส่ข้อมูล)

18. เพศของท่าน

1.) ชาย 2.) หญิง 3.) อื่นๆ

19. อายุของท่าน คือ ปี

20. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์แห่งนี้

1.) น้อยกว่า 6 เดือน 2.) 6 เดือน - 1 ปี 3.) 1 - 3 ปี 4.) มากกว่า 3 ปี

21. ความถี่ในการใช้พื้นที่ส่วนกลางในสถานสงเคราะห์ของท่าน

1.) น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ 2.) 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ 3.) 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ 4.) ทุกวัน

ขอขอบพระคุณที่สละเวลาเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ อว 7003/6371

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

17 กุมภาพันธ์ 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าสำรวจและเก็บข้อมูลโดยการทำแบบสอบถาม
เรียน นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม

ด้วย นางสาวสุพรรณษา มูลสิน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าสำรวจพื้นที่ส่วนกลางของสถานสงเคราะห์ คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอ้อมถ้ำ) รวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานสงเคราะห์ และทำแบบสอบถาม การปรับตัวทางสังคม โดยมีรายละเอียดตามเอกสารที่แนบ เพื่อนำข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ : บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม” ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนำไปใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น หากมีข้อขัดข้องประการใดติดต่อนักศึกษาโดยตรงที่ 082 458 4812

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอศารัตน์ ชุมสาย ณ อยุธยา)

รองคณบดีฝ่ายบริหารวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ

ส่วนสนับสนุนวิชาการ งานบริหารวิชาการ

นางบุญมี อินทร์สีห์

โทร. 02 329 8365

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ อว 7003/ ๐๓๒๑

คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

17 กุมภาพันธ์ 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าสำรวจและเก็บข้อมูลโดยการทำแบบสอบถาม
เรียน ประธานมูลนิธิบ้านสุทธาวาส

ด้วย นางสาวสุพรรณษา มูลสิน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าสำรวจพื้นที่ส่วนกลางของสถานสงเคราะห์หญิงชราไร้ที่พึ่งบ้านสุทธาวาสเฉลิมพระเกียรติฯ รวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานสงเคราะห์ และทำแบบสอบถามการปรับตัวทางสังคม โดยมีรายละเอียดตามเอกสารที่แนบ เพื่อนำข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปรับตัวของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ : บทบาทของพื้นที่ส่วนกลางในการส่งเสริมการเข้าสังคม” ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนำไปใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น หากมีข้อขัดข้องประการใดติดต่อนักศึกษาโดยตรงที่ 082 458 4812

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิระกุล ชุมสาย ณ อยุธยา)

รองคณบดีฝ่ายบริหารวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ

ส่วนสนับสนุนวิชาการ งานบริหารวิชาการ
นางบุญมี อินทร์สิทธิ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

